

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ
ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ
ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ
ΚΑΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ
ΒΙΝΤΕΟ ΤΟΥ ΚΕΝ
ROBINSON:
CHANGING
EDUCATION
PARADIGMS
14-10-2010

Διπλωματική εργασία της Σοφίας Πάχτα
Επιβλέπουσα: Αναστασία Χριστοδούλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια
Εξεταστές: Ιφιγένεια Βαμβακίδου, καθηγήτρια
Νίκος Φωτόπουλος, επίκουρος καθηγητής
Φλώρινα Φεβρουάριος 2018

Θα ήθελα να απευθύνω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Αναστασία Χριστοδούλου η οποία υπήρξε η κινητήριος δύναμη για την συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας

Οφείλω επίσης να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την κ. Ιφιγένεια Βαμβακίδου και τον κ. Νίκο Φωτόπουλο η συμβολή των οποίων ήταν καθοριστική.

Χωρίς τη δική τους καθοδήγηση, ενθάρρυνση και ουσιαστική βοήθεια δεν θα ήταν δυνατή η αποπεράτωση της παρούσας εργασίας.

Copyright ©, Σοφία Πάχτα 2017.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκ παιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο : Σοφία Πάχτα

A.E.M. : 592

Ηλεκτρονική διεύθυνση : spachta5@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2015

Κατεύθυνση : Σημειωτική και επικοινωνία

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Μελέτη περίπτωσης του βίντεο του Ken Robinson: «Changing Education Paradigms» 14-10-2010.

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 1-11-2017

Ηδηλούσα

Σοφία Πάχτα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	7
Εισαγωγή	8
1. Κοινωνικές και ιδεολογικές κατασκευές στην ιστορία της δυτικό- ευρωπαϊκής εκπαίδευσης	10
1.1 Ιστορικό πλαίσιο	15
1.2 Εκπαιδευτικό πλαίσιο	21
2. Ερευνητικό πρόβλημα	26
2.1 Ερευνητικό υλικό	30
2.1.1 Changing Education Paradigms	30
2.1.2 Cognitive media	31
2.1.3 Βιογραφικό του Sir Ken Robinson	32
2.1.4 Η οργάνωση RSA	33
3. Μεθοδολογικά	35
3.1 Σημειωτική ανάλυση του πολυτροπικού κειμένου: «Changing Education Paradigms».	37
3.1.1 Ηχητικά κείμενα	38
3.1.2 Γενικά συμπεράσματα ανάλυσης κωδίκων ηχητικού κειμένου	62
3.2 Παρουσίαση καρέ-καρέ του βίντεο «Changing Education Paradigms»	64
3.3 Σημειωτική τεκμηρίωση εικόνων πολυτροπικού	79

υλικού

4.	Αποτελέσματα	118
5.	Πηγές- Βιβλιογραφία	121

Πίνακες, διαγράμματα, γραφήματα

Πίνακας 1	Γενικές κατηγορίες κωδίκων ηχητικού κειμένου	Σελίδα 59
Πίνακας 2	Ποσοστιαία συμμετοχή κάθεκώδικα στο σύνολο των αναφορών του ηχητικού κειμένου.	Σελίδα 60
Πίνακας 3	Ποσοστιαία συμμετοχή κάθεκώδικα στο σύνολο των αναφορών του ηχητικού κειμένου.	Σελίδα 61
Πίνακας 4	Γενικές κατηγορίες κωδίκων εικόνων.	Σελίδα 114
Πίνακας 5	Ποσοστιαία συμμετοχή κάθεκώδικα στο σύνολο των αναφορών των εικόνων του κειμένου.	Σελίδα 115
Πίνακας 6	Ποσοστιαία συμμετοχή κάθεκώδικα στο σύνολο των αναφορών των εικόνων του κειμένου.	Σελίδα 116

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μελέτη περίπτωσης του βίντεο του Sir Ken Robinson με τίτλο «Changing Education Paradigms», που προβλήθηκε στο διαδίκτυο στις 14-10-2010. Στο πολυτροπικό αυτό κείμενο παρουσιάζονται τα προβλήματα που ταλανίζουν σήμερα το εκπαιδευτικό σύστημα και η ανάγκη του μετασχηματισμού της γνώσης για την δημόσια εκπαίδευση στις χώρες του δυτικού κόσμου. Ταυτόχρονα προβάλλεται η πρόταση του Robinson για αλλαγή των υπαρχόντων ιδεολογικών μοντέλων εκπαίδευσης και η υιοθέτηση νέων εκπαιδευτικών προτύπων που ενθαρρύνουν την αποκλίνουσα σκέψη και ανταποκρίνονται στις διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές ανάγκες του ατόμου. Το υλικό προσεγγίστηκε μέσα από την σκοπιά της κοινωνιο-σημειωτικής ως αρθρωμένο σημασιολογικό σύνολο, το οποίο φέρει ένα αξιακό, ιδεολογικό φορτίο όπως αυτό προκύπτει από το πλαίσιο αναφοράς του. Η σημειωτική ανάλυση επικεντρώθηκε στα δομικά στοιχεία του κειμένου, δηλαδή, τους κώδικες και μας βοήθησε να κατανοήσουμε βαθύτερα την ιδεολογία του κειμένου, η οποία αποτελεί μία βαθιά κριτική για την κοινωνική και πολιτική διάσταση της δημόσιας εκπαίδευσης και της απαρχαιωμένης αντίληψης του «πειθαρχικού σχολείου» και να αντιληφθούμε το εκπαιδευτικό παράδειγμα που προτείνει ο Robinson.

Λέξεις κλειδιά

• Δημόσια εκπαίδευση	Public education
• Ιδεολογικά μοντέλα εκπαίδευσης	Ideological models of education
• Σημειωτική	Semiotic
• Πειθαρχικό σχολείο	Factory school

This current thesis refers to Sir Ken Robinson's engaging video (14-10-2010) "Changing Education Paradigms". This multimodal text lays out his argument for the need to reform the outdated public education system and the need in transforming the knowledge taught in institutions of developed nations. At the same time, Robinson's proposal demonstrates the need to change the ideological models of education (a paradigm shift) and adopting a system whereby encouraging divergent thinking and fundamentally reconceptualizing human capacity. The media clip was approached by social semiotics as a clear semantic unit which bears ideological values as is apparent from its content. The semiotic analysis focuses on the core foundations of the text, in other words, the building codes which aided us to have a greater understanding of the text's ideology, constituting socio-political criticism of state education and of the industrialized model of the "factory school" and institute Robinson's educational system based on personal achievement and growth.

Εισαγωγή

«Αυτοί που μελέτησαν προσεκτικά τον τρόπο διακυβέρνησης των ανθρώπων, πρέπει να έχουν πεισθεί πως η τύχη των εθνών εξαρτάται από την εκπαίδευση των νέων»

Αριστοτέλης

Αφορμή για το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας στάθηκε το βίντεο του Ken Robinson με τίτλο «Changing Education Paradigms». Η θέασή του δημιουργούσε αρχικά αμφίσημα συναισθήματα. Ενοχικά από την μία πλευρά, μίπως σαν μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας καταπνίγουμε μέσα από τη νεκ παιδευτική διαδικασία την δημιουργικότητα και την φαντασία των παιδιών, αλλά ταυτόχρονα και αισιοδοξίας με την ελπίδα ότι αν προσεγγίσουμε την εκπαίδευση μέσα από ένα διαφορετικό πρίσμα θα καταφέρουμε ώστε η νέα γενιά των ανθρώπων, οι πολίτες του μέλλοντος να είναι άτομα που διαθέτουν πνευματική ανεξαρτησία, κριτική ικανότητα, φαντασία και δημιουργικότητα, ενώ παράλληλα θα σέβονται και θα αναγνωρίζουν τους άλλους ως ισότιμους. Στην πορεία όμως της εργασίας η ανάλυση οδηγήσε στη βαθύτερη κατανόηση της ιδεολογίας του κειμένου και στην αντίληψη μιας πολύπλευρης πραγματικότητας, στην οποία ο εκπαιδευτικός είναι γρανάζι μιας μηχανής, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πεδίο εξουσιαστικών δυνάμεων και το κράτος ταξικά προσδιορισμένο προκειμένου να αναπαράγει τις κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις και την κυρίαρχη ιδεολογία.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία προσπάθεια να ερευνηθούν οι κοινωνικές και ιδεολογικές κατασκευές στην ιστορία της δυτικό-ευρωπαϊκής εκπαίδευσης, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται συνοπτικά το ιστορικό και το εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκε και καθιερώθηκε η δημόσια εκπαίδευση στις χώρες του δυτικού κόσμου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται το ερευνητικό πρόβλημα που αφορά την αλλαγή των εκπαιδευτικών μοντέλων που έχουν αναπτυχθεί μέχρι σήμερα σαν μηχανισμοί εξουσίας και υποταγής, μέσα από την δημόσια εκπαίδευση στις χώρες της δυτικής Ευρώπης και προβάλλεται η σύγχρονη μεταμοντέρνα αναγκαιότητα αναδιάρθρωσης της δημόσιας εκπαίδευσης σε ολόκληρο τον αναπτυγμένο κόσμο. Στη συνέχεια δίνονται πληροφορίες για το ερευνητικό υλικό: το βίντεο «Changing Education Paradigms», την εταιρία Cognitive media που σχεδίασε το βίντεο, την οργάνωση RSA που πρόβαλε το πολυτροπικό αυτό υλικό και τέλος παρατίθεται ένα σύντομο βιογραφικό του Ken Robinson.

Στο τρίτο κεφάλαιο το υλικό αναλύεται και ερμηνεύεται μέσα από την σκοπιά της κοινωνιο-σημειωτικής προκειμένου να γίνει κατανοητή η σημασία των στοιχείων εκείνων που θεωρούνται αυτονόητα ή αποσιωπούνται, αλλά και η διερεύνηση των σχέσεων των σημείων μεταξύ τους. Η ανάλυση χωρίζεται σε ανάλυση ηχητικού κειμένου που περιλαμβάνει το

ηχητικό και γλωσσικό κείμενο και ανάλυση εικόνων του πολυτροπικού λικού «Changing Education Paradigms».

Η εργασία κλείνει με το τέταρτο κεφάλαιο, όπου εκεί παρουσιάζονται τα ποτελέσματα της ανάλυσης ενώ στο τέλος παρατίθενται οι πηγές και η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε στην συγγραφή της διπλωματικής.

1 . Κοινωνικές και ιδεολογικές κατασκευές στην ιστορία της δυτικό- ευρωπαϊκής εκπαίδευσης

Ο Τζον Λοκ στο έργο του: « δοκίμιο για την ανθρώπινη διάνοια» γράφει ότι για να κατανοήσουμε το παρόν και να προετοιμάσουμε το μέλλον πρέπει να γνωρίζουμε το παρελθόν. Με αφορμή αυτή τη θέση του εμπειριστή φιλοσόφου παρουσιάζεται μία συνοπτική αναδρομή στην ιστορία της δημόσιας εκπαίδευσης από την εποχή του διαφωτισμού μέχρι τις μέρες μας προκειμένου να διευκολυνθεί στη συνέχεια η κατανόηση του βίντεο του Ken Robinson: Changing Education Paradigms 14/10/2010. Η αναδρομή αυτή δεν στοχεύει μόνο στην ανάγνωση του παρελθόντος, αλλά και στην παρουσίαση κοινωνικών και πολιτικών κατασκευών σε σχέση με την ιστορία της υποχρεωτικής δυτικό- ευρωπαϊκής εκπαίδευσης.

Η άνοδος του παρόντος εκπαιδευτικού συστήματος έχει τις ρίζες του στο έθνος-κράτος, το οποίο άρχισε να αναπτύσσεται στον 14^ο με 16^ο αιώνα. Η δέα ενός «έθνους» ήταν άγνωστη στην αρχαιότητα, ακόμη και στον Μεσαίωνα. *Αν και στον Μεσαίωνα κάποιες μοναρχίες είχαν τις δικές τους εθνικές περιοχές και διεκδικούσαν κυριαρχία σ' αυτές, οι μοναρχίες αυτές ήταν απλά τμήματα της Ευρωπαϊκής Χριστιανοσύνης, και επομένως δεν υπήρχαν ολοκληρωμένα έθνη - κράτη, ούτε καν κράτη. Στην πραγματικότητα τον 17^ο αιώνα, αναδύθηκε η παρούσα μορφή κράτους. Το έθνος - κράτος, ακόμη και στην πρώιμη απολυταρχική του μορφή, επέκτεινε τον έλεγχο του, πέρα από το πολιτικό και το θρησκευτικό πεδίο (με τη δημιουργία της δεσπόζουσας εκκλησίας), και στο εκπαιδευτικό, καθώς σχεδόν και σε όλες τις πλευρές της ανθρώπινης ζωής (Φωτόπουλος 2003:6).*

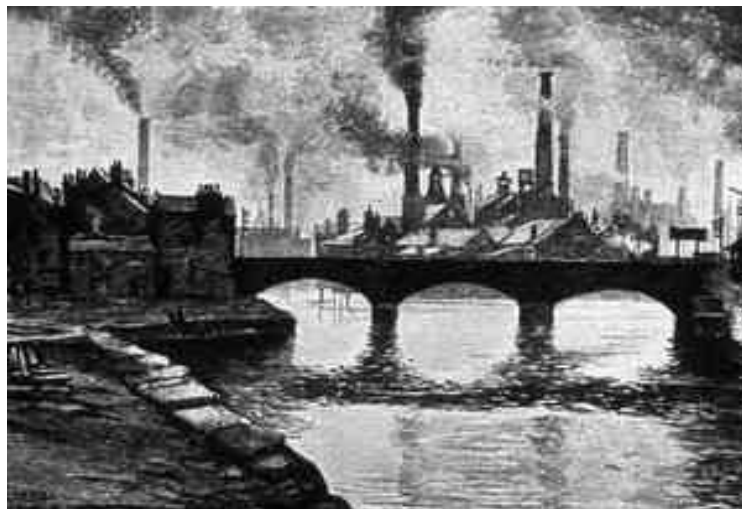
Καθώς άλλαζε η μορφή του κράτους και μεγάλωναν οι απαιτήσεις της κρατικής γραφειοκρατίας η ανάγκη για καλά εκπαιδευμένους δημόσιους υπάλληλους ήταν σημαντική και τα πανεπιστήμια εκείνου του καιρού γίνονταν όλο και περισσότερο εκπαιδευτικά ιδρύματα για το ανώτερο δημο-σινοπαλληλικό προσωπικό, ενώ συγχρόνως η στοιχειώδης εκπαίδευση για τις μεσαίες τάξεις αναπτυσσόταν περαιτέρω, ιδιαίτερα τον 17^ο και τον 18^ο αιώνα. Ένα βασικό χαρακτηριστικό που διακρίνει τα παλιότερα σχολεία και πανεπιστήμια από τα σύγχρονα ήταν ότι ενώ μέχρι τον 17^ο αιώνα ο σκοπός της εκπαίδευσης εθεωρείτο καθαρά θρησκευτικός, τον 18^ο αιώνα οι ιδέες της εκκοσμίκευσης και της προόδου, που αποτελούσαν τα θεμελιώδη συστατικά του νέο- αναδυόμενου κυρίαρχου κοινωνικού παραδείγματος, άρχισαν να επικρατούν (Φωτόπουλος 2003:6).

Στην Ευρώπη του 18^{ου} αιώνα, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Σιδηρόπουλος (2003:32), η κοινωνική μέριμνα δεν προερχόταν από κάποια συντονισμένη πολιτική πρωτοβουλία, αλλά εκδηλωνόταν από ιδιώτες ή διάφορους μη κρατικούς φορείς υπό την μορφή της φιλανθρωπίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Όποια αποσπασματικά μέτρα λαμβανόταν από την κεντρική εξουσία δεν εντασσόταν σε κάποια γενικότερη πολιτική κοινωνικής πρόνοιας, αλλά εφαρμόζονταν ως έκφραση της μεγαλοψυχίας και φιλευσπλαχνίας των κυβερνώντων.

Η πολιτική βούληση για την μετατροπή της παιδείας, της υγείας, του εισοδήματος και της στέγασης σε κοινωνικά αγαθά έγινε στη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης. Μέχρι τότε η βασική παιδεία βρισκόταν στα χέρια της καθολικής εκκλησίας και δυνατότητα ανώτερων σπουδών είχαν μόνο οι ευγενείς ή οι πλούσιοι αστοί στα ιδιωτικά κολλέγια που λειτουργούσαν από τον 13ο αιώνα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα του πνεύματος της Γαλλικής επανάστασης για τη σημασία της καθολικής παιδείας των πολιτών αποτελεί η ομιλία του Κοντορσέ (φιλόσοφου- βουλευτού της Γαλλικής Εθνοσυνέλευσης) στην αγόρευση του στη Συντακτική Συνέλευση τον Απρίλιο του 1792. Σύμφωνα με τον Κοντορσέ: *« Η εθνική εκπαίδευση να εξασφαλίσει στον καθένα την ευχέρεια να αναπτύξει σε ολόκληρη την έκτασή τους όσα ταλέντα του χάρισε η φύση, και συνεπώς να εδραιώσει την έμπρακτη ισότητα των πολιτών και να δώσει πραγματική υπόσταση στην πολιτική ισότητα την οποία αναγνωρίζει ο νομός (Lefebvre, 2012: 640). Στο «Μεγάλο Βιβλίο της εθνικής αγαθοεργίας» που ψήφισε η Συμβατική Συνέλευση το 1794 την κοινωνική πρόνοια αναλάμβανε η Δημοκρατία, η οποία διακήρυξε την εκκοσμικευμένη, δημόσια, καθολική, και δωρεάν εκπαίδευση.*

Την ίδια περίπου χρονική περίοδο, κυρίως στην Αγγλία και στη συνέχεια στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη, λάμβανε χώρα η βιομηχανική επανάσταση δημιουργώντας νέες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Η δημιουργία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων προκάλεσε αθρόα συσσώρευση πληθυσμών στις μεγάλες πόλεις, χωρίς ταυτόχρονο πολεοδομικό σχεδιασμό. Επιπλέον η έλλειψη δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης και η ανυπαρξία καθαριότητας των δρόμων και των κτιρίων στα μεγάλα αστικά κέντρα δημιούργησε πολύσοβαρά προβλήματα υγιεινής με συχνές επιδημίες χολέρας και πολλούς θανάτους (Λούβη- Ξυφαράς).

«Βρετανία κατά τη διάρκεια της βιομηχανικής επανάστασης»,

http://1.bp.blogspot.com/hxQh1KA1X6E/UPwdKY0XqAI/AAAAAAAAAI8/d1DMA4vQwHQ/s1600/300_18445.jpg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

Η αλλαγή της πλειοψηφίας των αγροτών γης σε μισθωτούς εργάτες μείωσε τους εργαζόμενους σε θύματα εκμετάλλευσης και οικονομικής εξαθλίωσης δημιουργώντας μία μεγάλη μάζα μη προνομιούχων πολιτών. Τέλος η διάλυση των παραδοσιακών θεσμών φροντίδας στα πλαίσια της οικογένειας και του χωριού και η πρόσληψη στα εργοστάσια γυναικών και παιδιών, που αποτελούσαν πιο πειθαρχημένο και υπάκουο προσωπικό από τους άνδρες (Παπαθανασίου, 2008) σε συνδυασμό με την αντίληψη ότι η γυναικεία και η παιδική εργασία ήταν κατώτερη ποιοτικά από την ανδρική, οδήγησε στην πληρωμή μισού ημερομισθίου για τις γυναίκες και του ενός τρίτου για τα παιδιά εδραιώνοντας ένα σύστημα εξαθλιωμένου, απροστάτευτου και ανίσχυρου εργατικού δυναμικού χωρίς κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα (Χαντζαρούλα, 2008).

Source: CORBIS

«Παιδική εργασία την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης»,

http://2.bp.blogspot.com/_YXTIPcsSPcs/TFk8H19Y0rI/AAAAAAAAO2w/a51Hhfzwfvc/s1600/CHILD+LABOR.jpg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

Όσο πλησιάζουμε στην εποχή της εκβιομηχάνισης και της χρηματικής πρωτοκαθεδρίας όπου το πλέγμα των οικονομικών πολιτικών και κοινωνικών σχέσεων εδράζει στην επένδυση – επανεπένδυση του κέρδους τόσο πιο πολύ εξειδικεύονται οι ανάγκες για ταύτιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις απαιτήσεις για επαγγελματικά στελέχη και κυρίως για πρότυπα εργασιακών και όχι μόνο συμπεριφορών που δεν θα θέτουν σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος. Με αυτό το σκεπτικό η μαζικοποίηση της εκπαίδευσης που εκ πρώτης αποτελεί μία κατάκτηση που γκρεμίζει τους φραγμούς κοινωνικής ανισότητας ουσιαστικά διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία ενός συστήματος ανισοτήτων (Γκότσης και Συριάτου 2001:134).

Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Γιαννακόπουλος: *η υπό διαμόρφωση βιομηχανική κοινωνία θα ευνοούσε ούτως ή άλλως την καθολική γραματοσύνη. Την ομοιογενή της δομή που απαιτούσε άτομα εναλλασσόμενα σε διάφορους επικοινωνιακούς ρόλους και επί τη βάση του ίδιου κώδικα θα μπορούσε να εξασφαλίσει μόνο μία ενιαία και κεντρικά σχεδιασμένη εκπαίδευση. Έπρεπε λοιπόν να εφαρμοσθεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα που να είναι σε θέση να διατηρήσει ένα τέτοιο πολιτισμό (Γιαννακόπουλος 2005).*

Στη συνέχεια η ολοκληρωτική επικράτηση του φιλελευθερισμού καθόρισε ένα κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο με σύνθημα το *Laissez-faire*. Όπως οι φιλελεύθεροι υποστήριζαν την ελευθερία της σκέψης στο διανοητικό πεδίο κατά τον τρόπο αυτό ήταν εξίσου έτοιμοι να προασπίσουν τις αρχές του ελεύθερου εμπορίου και του ελεύθερου ανταγωνισμού και στην οικονομία. Οι επιχειρηματίες και ιδίως οι βρετανοί βιομήχανοι έσπευσαν να συσχετίσουν αυτές τις αρχές με τα δικά τους συμφέροντα. (Fine, 1964) Ως αποτέλεσμα οι ιδέες του διαφωτισμού που κυριαρχούσαν την εποχή αυτή στην Δυτική Ευρώπη, ήρθαν να ενδύσουν πνευματικά το σύνολο των μεταρρυθμίσεων και στον ιδεολογικό χάρτη και να ισχυροποιήσουν την αντίληψη της φτώχειας σαν κοινωνικό φαινόμενο, αλλά και σαν ατομική ευθύνη (Στασινοπούλου 2006).

Το *laissez-faire* ουσιαστικά αποτέλεσε ένα παράγωγο του Διαφωτισμού, που απελευθέρωσε τον άνθρωπο από τους περιορισμούς του κράτους ως ένα φουσκωμένο σύστημα (Gaspard, 2004). Η πολιτική της ελεύθερης αγοράς βρήκε τον κύριο εκφραστή της μέσα από το έργο του Adam Smith: «ο πλούτος των εθνών» το οποίο παρείχε τις πιο γνωστές ιδεολογικές απόψεις του καπιταλισμού, του ελεύθερου εμπορίου και του φιλελευθερισμού. Άλλωστε τον 19^ο αιώνα η Μ. Βρετανία αποτελούσε την πιο προηγμένη χώρα της Ευρώπης, αλλά και την πιο ισχυρή οικονομική δύναμη επί βασίλισσας Βικτωρίας. Η οικονομία την εποχή αυτή ήταν αποσυνδεδεμένη ουσιαστικά από την εκπαίδευση δίνοντας ένα ακόμα έρεισμα στην επικράτηση των απόψεων περί μη παρέμβασης του κράτους στη ζωή των πολιτών. Οι απόψεις αυτές όμως έκρυβαν και τους φόβους της βιομηχανικής αστικής τάξης απέναντι σε ένα μορφωμένο προλεταριάτο.

Στη Γαλλία, όταν ο Ναπολέοντας κατέλαβε την εξουσία (1804) ακολούθησε διαφορετική κατεύθυνση από τις αρχές της Γαλλικής επανάστασης: *η δημόσια εκπαίδευση θα πρέπει να αποτελέσει το πρώτο θέμα με το οποίο θα πρέπει να ασχοληθεί η κυβέρνηση. Το κάθε τι εξαρτάται από αυτήν, το παρόν και το μέλλον. Πάνω από όλα πρέπει να διαφυλάξουμε την ενότητα. Πρέπει να είμαστε ικανοί να κατατάξουμε μία ολόκληρη γενιά στην ίδια κατηγορία (Mathews, 2001: 81,82).*

«1806 έγγραφο ίδρυσης Αυτοκρατορικού Πανεπιστήμιου»,

https://francearchives.fr/fr/file/b1e81906721b982dee7d0cc1e2051ff41fbaf33e/static_2453.jpeg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

Με την εφαρμογή αυτής της πολιτικής η Γαλλία και τα άλλα αναδυόμενα εθνικά κράτη της Ευρώπης έθεσαν τη δημόσια εκπαίδευση κάτω από την εξουσία τους για να εξυπηρετήσουν τα εθνικά τους συμφέροντα. Όπως πισημαίνει χαρακτηριστικά ο Σιδηρόπουλος: «η παρεχόμενη από το κράτος παιδεία στους πολίτες θα επιδίωκε πρωτίστως την πολιτισμική ομοιογενοποίησή τους, η οποία θα εξασφάλιζε κοινωνική συνοχή, κρατική ενότητα και εθνική σύμπνοια» (Σιδηρόπουλος, 2003:52).

Στη βάση αυτού του σκεπτικού συνδέεται η απόφαση του Ναπολέοντα να συγκαταστήσει ένα συμπαγές σώμα πολύ καλά εκπαιδευμένων υπαλλήλων που θα στελέχωναν νευραλγικούς τομείς του κράτους του, το Στρατό και τη Δημόσια Διοίκηση. Η παρεχόμενη από το κράτος παιδεία στους πολίτες θα επιδίωκε πρωτίστως την πολιτισμική ομοιογενοποίησή τους, η οποία θα εξασφάλιζε κοινωνική συνοχή, κρατική ενότητα και εθνική σύμπνοια. Κύρια χαρακτηριστικά του συστήματος των 37 Λυκείων, που εισήγαγε ο Ναπολέων, ήταν ένα αυστηρά ελεγχόμενο και «κλειστό» πρόγραμμα σπουδών, η απουσία κριτικής σκέψης και η μετάδοση της πίστης στη στρατιωτική αξία και το αστικό καθεστώς (Mathews, 2001). Με αυτό το συγκεντρωτικό μηχανισμό το κράτος έλεγχε με τρόπο ασφυκτικό όλη την εκπαιδευτική διαδικασία και χειραγωγούσε την επόμενη γενιά πολιτών.

«L'Université de Pise. Pise, Palais della Sapienza»,

<http://www.napoleonsites.eu/fr/default/582/1-rsquo-universit-eacute-de-pise.html>,
(πρόσβαση στις 30-11-2017).

Αξίζει να σταθούμε στις απόψεις των Berstein-Milza (1997:472), που αναλύουν εύστοχα την εποχή. Το ιστορικό πλαίσιο του 18^{ου} αιώνα χαρακτηρίζεται σε πνευματικό επίπεδο από τον διαφωτισμό. Σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο χαρακτηρίζεται από την άνοδο της αστικής τάξης και τη νηοικονομική ανάπτυξη. Στο πολιτικό πεδίο το έθνος-κράτος διαμορφώνει μια Ευρώπη ψυχρού κρατικού συμφέροντος και μεγάλου κενσμού. Η ανάγκη για διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας του έθνους-κράτους καθιστά την εκπαίδευση για όλους τους πολίτες απαραίτητη. Οι φωτισμένοι δεσπότες του 18^{ου} αιώνα εφάρμοσαν μόνο εκείνες από τις ιδέες των διαφωτιστών που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν στην ενίσχυση των κρατών τους ή στην ενίσχυση της εξουσίας τους, χρησιμοποιώντας το φιλοσοφικό λεξιλόγιο για την συγκάλυψη μιας πολιτικής εθνικού συμφέροντος. Οι Berstein-Milza συνέδεσαν άμεσα την δημιουργία εθνικών κρατών με την δημόσια εκπαίδευση και έδειξαν ξεκάθαρα τους μεταξύ τους συσχετισμούς.

11 1 Ιστορικό πλαίσιο

Η συμβολή των ιδεών του διαφωτισμού ήταν καθοριστική στη θεμελίωση των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων που εξαπλώθηκαν παράλληλα με τα εθνικά κράτη τον 19^ο αιώνα στην Ευρώπη. Παρόλο που ακόμα τον 19ο αιώνα το κράτος ούτε έλεγχε, ούτε στήριζε συστηματικά την εκπαίδευση είχε ήδη γίνει φανερό η ανάγκη για εθνικά συστήματα παιδείας που θα στηρίζονταν από το κράτος και θα παρείχαν σε όλους τους πολίτες το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η διαμόρφωση και σε πολλές περιπτώσεις η επιβολή της εθνικής ταυτότητας, της νέας αυτής ισχυρής νομιμοποιητικής βάσης της κρατικής εξουσίας αποκτούσε απόλυτη προτεραιότητα.

Στην Αγγλία ψηφίστηκε το 1834 ο νέος Νόμος για τη Φτώχεια. Η λογική πίσω από το νόμο αυτό θεμελίωσε αρχές που ίσχυαν μέχρι το 1948 και ο απόηχός τους ξαναγυρίζει σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Με τον νόμο αυτό του 1834 εδραιώθηκε η μυθολογία του εξαθλιωμένου εργάτη που προτιμά την αναπαραγωγή του κάτω από συνθήκες έλεγχου και εξάρτησης από την ανεξάρτητη εργασία (του γνωστού προτύπου του κοινωνικού παράσιτου). Μέρος αυτής της μυθολογίας που είναι ακόμα ζωντανή μέσα μας είναι η απόκρυψη του γεγονότος ότι στην πλειονότητά τους τα περισσότερα «παράσιτα» ήταν γυναίκες και παιδιά (Στασινοπούλου, 2006:45).

Θα πρέπει βέβαια να συμφωνήσουμε με την άποψη που διατυπώνει ο Wilsonό τι η εφαρμογή του Νόμου για την Φτώχεια στην πράξη είχε και σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις καθώς εκτός από τον ταξικό του χαρακτήρα: η κρατική παρέμβαση καθόριζε τα όρια ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο μέσα από μία νέα σχέση με την οικογένεια ταυτίζοντας τη ζωή των γυναικών με την ιδιωτική σφαίρα και ενισχύοντας την εξάρτησή τους από τον άντρα τους σαν κύριο φορέα του οικογενειακού εισοδήματος και δικαιούχο παροχών (Wilson, 1977).

Το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα παρουσιάστηκε μία καθοριστική στροφή για τη διεύρυνση της κοινωνικής λειτουργίας του κράτους και την ανάπτυξη της συλλογικής ρύθμισης. Οι λόγοι αυτής της διεύρυνσης ήταν αρχικά η καταστροφή του εργατικού δυναμικού λόγω των άθλιων συνθηκών διαβίωσης, αλλά και οι αγώνες της εργατικής τάξης που οδηγούσαν σε ταξικές συγκρούσεις. Επιπλέον το οικονομικό κλίμα που επικρατούσε και οι ανάγκες του ανερχόμενου ιμπεριαλισμού οδήγησαν στον περιορισμό της φιλελεύθερης πολιτικής και στην καθιέρωση ενός μικτού συστήματος με αναγκαία την κρατική παρέμβαση, δημιουργώντας έτσι ένα ευνοϊκό κλίμα για την προώθηση αρχών συλλογικής κρατικής ευθύνης (Στασινοπούλου, 2006:47).

Πρώτη η Γερμανία τη δεκαετία του 1880 με τον καγκελάριο Bismarck κατοχύρωσε θεσμικά την υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική ασφάλιση των εργατών: «εκφράζοντας την κρατούσα αντίληψη για την προώθηση συστήματος κοινωνικής πολιτικής ως μέσου επιβολής κοινωνικής ειρήνης και παρέμβασης στην ταξική σύγκρουση με απαραίτητη τη δημιουργία κατάλληλου μηχανισμού για την οργανωμένη άσκησή της» (Στασινοπούλου, 2006: 48). Είναι ενδιαφέρον ότι ο όρος Sozialstaat (κοινωνικό κράτος) που χρησιμοποιήθηκε για να αποδώσει την φιλεργατική πολιτική του Bismarck ήταν κρατικής προέλευσης (Σκουτέλης, 1993).

Στο συνέδριο του Παρισιού το 1889 της 2ης Διεθνούς μπόκαν τα θεμέλια των αρχών της Δημόσιας Αντίληψης. Το συνέδριο αξίωσε τον καθορισμό του οχτώωρου, πρότεινε την αντικατάσταση των μόνιμων στρατών στις διάφορες χώρες, από τις δυνάμεις λαϊκής πολιτοφυλακής και υποστήριξε τις προτάσεις που έγιναν για τη δημιουργία διεθνούς εργατικής νομοθεσίας. Ταυτόχρονα προχώρησαν σε πολλές χώρες (Αυστρία, Ουγγαρία, Νορβηγία, Ρουμανία, Βρετανία και Πολωνία) οι ρυθμίσεις για την παιδική μέριμνα, την παιδεία, την κατοικία. Η κρατική υποχρέωση για δημόσια παιδεία άρχισε να περιλαμβάνεται στις ευρωπαϊκές νομοθεσίες από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και σταδιακά επεκτάθηκε μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου}.

Ο Γιαννακόπουλος (2005:8) επισημαίνει ότι: *μέχρι το 1914 όλες οι ευρωπαϊκές χώρες είχαν αναπτύξει ένα σύστημα καθολικής εκπαίδευσης, καθώς η πρόοδος αυτή αποτελούσε το σπουδαιότερο βήμα προς την εθνική ολοκλήρωση. Η βασική αντίληψη ήταν ότι μία ενιαία και κεντρικά σχεδιασμένη εκπαίδευση με ομοιογενή δομή μπορεί να εξασφαλίσει ανθρώπινες οντότητες πολιτισμικά ομοιογενείς και κοινωνικά εξαρτημένες.*

Οι κυρίαρχες οικονομικές τάξεις, οι οποίες έλεγχαν τον κρατικό μηχανισμό, επιχείρησαν να αμβλύνουν τις εντάσεις που διαμόρφωσαν οι κοινωνικές ανισότητες και σαν όπλο χρησιμοποίησαν τη δημιουργία εθνικής συνείδησης. Τα κοινά στοιχεία που γεννούσε η εθνική ταυτότητα υπερκάλυπταν τις ταξικές διαφορές και ομαλοποιούσαν τις κοινωνικές αντιθέσεις. Τον ρόλο της ανάπτυξης εθνικής συνείδησης των νέων θα αναλάμβανε η εκπαίδευση.

Από την άλλη πλευρά τα κράτη άλλοτε ελέγχοντας ασφυκτικά και άλλοτε διαφορώντας και υποβαθμίζοντας τα σχολεία που προοριζόταν για τις μάζες προσπάθησαν να διατηρήσουν το επωφελές για τις κυρίαρχες τάξεις κοινωνικοοικονομικό status. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Μεταξάς: *επρόκειτο όμως και πάλι για ένα σύστημα ελεγχόμενης παροχής βασικής παιδείας, τόσο ως προς το περιεχόμενό της όσο και προς την κοινωνική της έκταση. Πέραν της επίτευξης των στόχων της στοιχειώδους επαγγελματικής κατάρτισης και της εθνικής συνοχής, η βαθύτερη καλλιέργεια του πληθυσμού και κυρίως των κατώτερων στρωμάτων θα μπορούσε να αποβεί επικίνδυνη για την καθεστηκυία τάξη. Η λήψη των επιθυμητών πολιτικών μηνυμάτων από αυτά τα στρώματα θα διασφαλιζόταν μόνο αν το επίπεδο εκπαίδευσης και γενικότερα μόρφωσης τους παρέμενε χαμηλό (Μεταξάς 1976:84-85).*

Συνοψίζοντας τις μεγάλες ιδεολογικές αντιθέσεις που κυριάρχησαν στην Ευρώπη του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα όπως χαρακτηριστικά τις αναφέρει ο Davies *θα μπορούσαμε να πούμε ότι: συγκρούονταν τα δημοκρατικά ιδεώδη με την θεοφύλακτη μοναρχία, ο ορθολογισμός του διαφωτισμού με το ξέσπασμά του ρομαντισμού, η αυθεντία της Βίβλου με την προκλητική αμφισβήτηση της επιστήμης, ο εθνικισμός με την εξουσία των υπερεθνικών δυνάμεων της εκκλησίας και των πολυεθνικών αυτοκρατοριών, ο σοσιαλισμός με την απεριόριστη ελευθερία δράσης του ατόμου και την εθνικιστική περιχαράκωση, ο πραγματισμός της αγοράς και της εκβιομηχάνισης με τον ουμανισμό της ευπορίας (Davies 1997:763).*

Η εκπαίδευση εν μέσω όλων αυτών των ιδεολογικών ρευμάτων και των κοινωνικών και εθνικών επιδιώξεων σηματοδεύτηκε και διαμόρφωσε την ταυτότητά της, ενώ την ίδια στιγμή *«κλήθηκε να προβάλλει και να προωθήσει την ιδέα μιας συλλογικότητας, τα μέλη της οποίας μοιράζονταν την ίδια πολιτιστική καταγωγή και συνέπιπταν στην επιθυμία τους να ζήσουν μαζί με αλληλεγγύη παρά τις μεγάλες μεταξύ τους κοινωνικές ανισότητες» (Davies 1997:812).*

Στη Δυτική Ευρώπη των ταξικών και κοινωνικών διακρίσεων και της αναρχικής αστικής τάξης το δευτεροβάθμιο σχολείο και το πανεπιστήμιο

ανέλαβαν το ρόλο της προετοιμασίας των ηγετικών και των διοικητικών αξιωματούχων, ενώ η στοιχειώδης εκπαίδευση επωμίστηκε την υποχρέωση της κοινωνικοποίησης των μαζών σε μία κουλτούρα σεβασμού της κοινωνικής ιεραρχίας και της πρόταξης του εθνικού συμφέροντος απέναντι στο ατομικό και ταξικό (Ματθαίος 2007). Σε κάθε περίπτωση η εθνικότητα που καλλιεργούσε η εκπαίδευση έφερνε τη σφραγίδα της «ιδεολογικής ηγεμονίας των κυρίαρχων τάξεων» (Green 1990:309).

Τα πανεπιστήμια της Οξφόρδης και του Κέιμπριτζ «προετοίμαζαν τον Άγγλο gentleman, εμφυσούσαν ένα αίσθημα τιμής στις ενέργειές του και διαμόρφωναν πάνω από όλα το χαρακτήρα του ανθρώπου που ήταν έτοιμος να θέσει εαυτόν στην υπηρεσία του βασιλιά και του έθνους» (McLean 1995). Τα γαλλικά lycées από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής τους από τον Ναπολέοντα, όπως προαναφέρθηκε, παρήγαγαν υπάκουους ανώτατους κρατικούς λειτουργούς υψηλού επιπέδου και στελέχη του δημόσιου βίου από τη μία και διέδιδαν το απαράμιλλο γαλλικό πνεύμα από την άλλη (Halls 1976). Αντίστοιχα η συμβολή του πρωσικού σχολείου στην άρτια γραφειοκρατική οργάνωση του κράτους και στη δημιουργία ισχυρού στρατού αποτέλεσε το βασικό κριτήριο που το ανέδειξε σε πρότυπο ποιοτικής εκπαίδευσης σταμάτια των άλλων ευρωπαϊών αλλά και των αμερικανών (Green 1990).

Στην πορεία του χρόνου το ολοκαύτωμα του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και η οικονομική κρίση του 1930 αποτέλεσαν κυρίαρχους μοχλούς αλλαγών για την διαμόρφωση ευνοϊκού κλίματος, προκειμένου να εδραιωθεί στη συνέχεια το κλασικό κράτος πρόνοιας που αφορούσε και στην δημόσια εκπαίδευση. Ένας ακόμη παράγοντας αλλαγών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής που επηρέασε το κλίμα στην Ευρώπη ήταν ο φόβος της ανατροπής της αστικής εξουσίας – κυριαρχίας και της κατάληψης της εξουσίας από την εργατική τάξη και το λαό, σύμφωνα με το παράδειγμα της Ρωσίας. Είναι χαρακτηριστική η αναφορά στην εισηγητική έκθεση για την στέγαση των εργατικών τάξεων στην Αγγλία το 1919 η οποία προειδοποιεί ότι η κοινωνική αναταραχή θα είναι αναπόφευκτη αν το κράτος δεν εξασφαλίσει σωστές και πολιτισμένες συνθήκες διαβίωσης για τους εργάτες (Daemer And Byrne 1980).

Ανακεφαλαιώνοντας μπορούμε να πούμε ότι μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1930 η κατάσταση στην εκπαίδευση δεν άλλαξε δραματικά αν και σε όλες τις δυτικές καπιταλιστικές χώρες είχαν εδραιωθεί τα ατομικά δικαιώματα, είχαν θεσπιστεί συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και ακολούθησε η αναγνώριση και η διακήρυξη και των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Ολοκληρώνοντας την πρώτη περίοδο (από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο) διεύρυνσης της κοινωνικής λειτουργίας του κράτους πρόνοιας γίνεται αντιληπτό ότι αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα μιας εκπαίδευσης με διπλό στόχο: Πρώτον, να βοηθήσει στην εσωτερική ευνομή των υπαρχόντων θεσμών και των αξιών που είναι συμβατές με αυτούς. Δεύτερον, να παράγει «οικονομικά αποτελεσματικούς» πολίτες, με την έννοια των πολιτών που έχουν συσσωρεύσει αρκετή «τεχνογνωσία» ώστε να μπορούν να

λειτουργήσουν ανταγωνιστικά σύμφωνα με τους στόχους της κοινωνίας,όπως καθορίζονται από τις ελίτ που την ελέγχουν (Φωτόπουλος 2005).

Διαφαίνεται λοιπόν από τα πρώτα στάδια της ανάπτυξης του κράτους πρόνοιας ο αντιφατικός του χαρακτήρας ως δημοκρατικής κατάκτησης, αλλά και ως μηχανισμού κοινωνικού ελέγχου στα πλαίσια της ταξικής κοινωνίας. Στο σημείο αυτό όμως έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να αναφερθεί και η κρατούσα ιδεολογία γύρω από την μητρότητα και την οικογένεια. Η συμμετοχή των ανδρών στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο σήμαινε έλλειψη εργατικού δυναμικού και απαιτούσε την διευρυμένη ένταξη των γυναικών στην παραγωγή και στην αγορά εργασίας. Το κράτος από την πλευρά του προχώρησε στη δημιουργία παιδικών σταθμών, προκειμένου οι γυναίκες να είναι ελεύθερες να ενταχθούν στο εργατικό δυναμικό της χώρας και πρόβαλλε την αξία της χειραφέτησης των γυναικών. Σε περιόδους όμως οικονομικής κρίσης και ανεργίας, οι γυναίκες πιέζονταν να γυρίσουν στα σπίτια τους, με το επιχείρημα των αρνητικών επιπτώσεων στη σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών τους, λόγω της απουσίας τους. Ένα λοιπόν από τα πιο κρίσιμα βάρομετρα της διάθεσης του κράτους απέναντι στις γυναίκες σαν εργατικό δυναμικό είναι η πολιτική που ασκείται από το κράτος απέναντι στην οικογένεια και την μητρότητα (Στασινοπούλου, 2006).

Το στάδιο από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1960 έχει χαρακτηριστεί ως η χρυσή εποχή του κράτους πρόνοιας. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της ιδεολογίας του Κράτους Πρόνοιας ήταν ότι η χρηματοδότησή του, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, έπρεπε να γίνεται από τη γενική φορολογία. Η καθιέρωση φορολογικής κλίμακας με βάση το εισόδημα των φορολογούμενων, αποτέλεσε ένα νεωτερικό στοιχείο καθώς συντέλεσε στην βελτίωση της αναδιανομής των εισοδημάτων μέσω της κάλυψης βασικών αναγκών (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική ασφάλιση κ.τ.λ.) των πολιτών (Δρίτσα 2008). Αυτός ο συνδυασμός παρέμβασης στην οικονομία και συγκρότησης θεσμών, υπηρεσιών και μηχανισμών συλλογικής κάλυψης και προστασίας συμπυκνώνει την ουσία του κοινωνικού κράτους στη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.

Κατά τη διάρκεια της χρυσής εποχής του κράτους πρόνοιας επεκτάθηκαν οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες για τους νέους, γεγονός που δεν επιβαλλόταν απλώς από ιδεολογικούς λόγους. Η συνεχής αύξηση του καταμερισμού εργασίας, οι αλλαγές στις παραγωγικές μεθόδους και στην οργάνωση παραγωγής, καθώς και οι επαναστατικές αλλαγές στην τεχνολογία της πληροφορίας ζητούσαν επιτακτικά έναν αυξανόμενο αριθμό υψηλά εκπαιδευμένου προσωπικού, επιστημόνων, υψηλού επιπέδου επαγγελματιών. Επιπλέον το μεταπολεμικό οικονομικό μπουμ απαιτούσε μια τεράστια επέκταση της βάσης εργασίας, με τις γυναίκες, και κάποτε τους μετανάστες, να καλούνται να συμπληρώσουν τα κενά. Ως αποτέλεσμα αυτών των τάσεων, ο αριθμός των πανεπιστημίων σε πολλές χώρες διπλασιάστηκε ή τριπλασιάστηκε μεταξύ 1950 και 1970,

ενώ τα τεχνικά κολέγια, καθώς και τα part-time ή και τα βραδινά τμήματα, εξαπλώθηκαν ραγδαία, προωθώντας την επιμόρφωση ενηλίκων σε όλα τα επίπεδα (Φωτόπουλος 2005).

Για την εκπαίδευση αυτό σήμαινε τη διεύρυνση των εκπαιδευτικών ευκαιριών, με την επέκταση και τη δωρεάν παροχή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την ενοποίηση των συστημάτων στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης (όπου αυτά ήταν προηγουμένως ανεξάρτητα), την άρση των εξεταστικών φραγμών μεταξύ των εκπαιδευτικών βαθμίδων και την αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των επιπέδων. Σηματοδοτούσε τη «μαζικοποίηση της εκπαίδευσης»: περισσότεροι νέοι και για περισσότερο χρόνο έπρεπε να παραμείνουν στα μαθητικά θρανία και τα σπουδαστικά έδρανα χωρίς κοινωνικούς ή άλλους περιορισμούς (Ματθαίος 2007:19).

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 άρχισαν να διαφαίνονται τα σημάδια της κρίσης του κράτους πρόνοιας. Η εκπαίδευση συνέχιζε να διευρύνεται, να γίνεται περισσότερο γραφειοκρατική και πολυάνθρωπη, την ίδια στιγμή που ο φιλελευθερισμός και ο πρωταγωνιστικός ρόλος του ατόμου ήλθαν να αντικαταστήσουν τα σοσιαλδημοκρατικά ιδεώδη, την αξία της αλληλέγγυας κοινωνίας και των συμπαγών κοινωνικών ομάδων που τις συνέχουν ταξικά συμφέροντα ή/και κοινές πολιτισμικές καταβολές (Ματθαίος 2007).

Στη συνέχεια η αυξανόμενη διεθνοποίηση της οικονομίας της αγοράς, έγινε σύμβατη με τον κρατισμό. Η ανάδυση των πολυεθνικών εταιριών οδήγησε στην φιλελευθεροποίηση των αγορών με την προοδευτική εμφάνιση ενός νέου κοινωνικού παραδείγματος, το λεγόμενο μεταμοντέρνο πρότυπο. Η αποδόμηση του κοινωνικού κράτους πραγματοποιήθηκε μέσα από τη διωτικοποίηση δημοσίων φορέων, με την περιστολή των κοινωνικών δαπανών και τη διακοπή αρκετών προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής. Προωθήθηκαν στους πολίτες χρήστες – καταναλωτές πλέον - ιδιωτικοί κερδοσκοπικοί φορείς υπηρεσιών του τομέα αναπαραγωγής και συλλογικής κατανάλωσης (Ρομπόλης - Χλέτσος, 1995:13).

Η ελαχιστοποίηση των κοινωνικών ελέγχων πάνω στις αγορές, η αντικατάσταση του Κράτους Πρόνοιας από δίκτυα ασφάλειας και η μεγιστοποίηση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα στην οικονομία ήταν χαρακτηριστικά στοιχεία που σηματοδοτούσαν την πορεία προς την εοφιλελεύθερη διεθνοποίηση. Όσον αφορά στην επιστημονική έρευνα και στην εκπαίδευση, ο νεοφιλελευθερισμός-μοντερνισμός συνεπάγεται ουσιαστικά, την ιδιωτικοποίησή τους και τη βαθμιαία συρρίκνωση του δημόσιου τομέα γενικά και των δημόσιων δαπανών ειδικότερα (Φωτόπουλος 2005).

12 2 Εκπαιδευτικό πλαίσιο

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο άρθρο 26 (10/12/1948) αναφέρει ότι:

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους ανάλογα με τις ικανότητές τους.
2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

Σύμφωνα με τον Ξωχέλλη ως εκπαίδευση με όρους παιδαγωγικής νοείται « η θεσμοθετημένη και ελεγχόμενη παιδαγωγική διαδικασία από την πλευρά της πολιτείας με στόχο τη μετάδοση γνώσεων και αξιών στη νέα γενιά, ώστε τα άτομα να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο» (Ξωχέλλης, 2002:12).

Όπως διαπιστώνει ο Χριστοδούλου η οργανωμένη γνώση όπως είναι η εκπαίδευση παρέχει με ευκολία στοιχεία συνειδητά οργανωμένα σε ιδέες και σχέσεις. Το ερώτημα όμως είναι ποιος διαμορφώνει τους σκοπούς της εκπαίδευσης, ποιανού σκοποί νομιμοποιούνται, τί νος προθέσεις και στοχεύσεις θεωρούνται επιθυμητές, γιατί και με ποιο αποτέλεσμα (Χριστοδούλου, 2012:26).

Ο Durkheim θεωρεί ότι η εκπαίδευση είναι η επίδραση που ασκούν οι γενιές των ενηλίκων στις γενιές που δεν είναι ακόμη ώριμες για την κοινωνική ζωή. Αντικείμενό της είναι να δημιουργήσει και να αναπτύξει στο παιδί έναν ορισμένο αριθμό φυσικών, νοητικών και ηθικών ιδιοτήτων, που απαιτούν απ' αυτό και η πολιτική κοινωνία στο σύνολό της και το ιδιαίτερο περιβάλλον για το οποίο ειδικότερα προορίζεται. Ακόμη ο Durkheim υποστηρίζει ότι το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένα σύνολο πρακτικών και θεσμών που οργανώνονται με αργούς ρυθμούς μέσα στο χρόνο, που είναι αλληλέγγυες με όλους τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς και τους εκφράζουν, ότι κατά συνέπεια δεν μπορούν να αλλάξουν κατά βούληση, όπως δε μπορεί να αλλάξει κατά βούληση γενικά η κοινωνική δομή (Durkheim 1973:41).

Η εκπαίδευση είναι ένας βασικός παράγοντας διαμόρφωσης της διαδικασίας κοινωνικοποίησης του ατόμου, δηλαδή της διαδικασίας διαμέσου της οποίας το άτομο εσωτερικεύει τις βασικές αξίες του κυρίαρχου κοινωνικού

παραδείγματος. Όμως μέσα από αυτήν την αναγκαία διαδικασία συνειδητά και ταυτόχρονα ασυνείδητα, διδάσκονται επιλεγμένες συμπεριφορές ως προς εμάς τους ίδιους, τους άλλους, το κοινωνικό σύστημα και τον υλικό κόσμο. Οπότε δεν πρόκειται για κοινωνικοποίηση, αλλά για μία ειδική και περίπλοκη ηγεμονική διαδικασία, η οποία συνιστά τα πραγματικά θεμέλια του ηγεμονεύοντος (Χριστοδούλου 2012:25).

Στην κατεύθυνση αυτή συντείνει και η χωροθέτηση των λειτουργιών ενός σχολείου αλλά και των ανθρώπων μέσα σε αυτό. Η σχολική αρχιτεκτονική, εξαιρετικά λιτή στα μέσα της, παραδοσιακά εκφράζει την ιεραρχική δομή. Η αίθουσα, μέσω της χωρικής οργάνωσής της, καταφέρνει να εδραιώνει τη στεγανότητα της σχέσης δασκάλου - μαθητή. Ο προσανατολισμός της αίθουσας προς το δάσκαλο δε σχετίζεται μόνο με την αντίληψη για αυτόν ως πηγής της γνώσης, αλλά και με το ζήτημα της πειθαρχίας. Ο απλός γραμμικός χώρος στρέφεται εξ ολοκλήρου προς το βάθρο του δασκάλου. Όλοι οι διάδρομοι κίνησης καταλήγουν στην πόρτα που τοποθετείται πλάι στην έδρα, ενώ τα ανοίγματα λειτουργούν αποκλειστικά ως φορείς φωτός και αερισμού. Αυτά τα εργαλεία, όπως η διάταξη του δωματίου, η κίνηση και, κυρίως, το βλέμμα, τα οποία είναι θεμελιώδη στην αρχιτεκτονική, εδραιώνουν την πειθαρχία (Παπαγεωργίου 2013:17).

«Σχολική αίθουσα σε ελληνικό σχολείο»,

<https://difernews.gr/wp-content/uploads/2017/08/kathigites-sxoleia.jpg>,
(πρόσβαση στις 30-11-2017).

Το σημερινό πρότυπο για τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό των σχολείων αποτέλεσαν αρχικά τα μοναστικά συγκροτήματα και στην συνέχεια τα στρατιωτικά και τα εργοστασιακά κτήρια. Ο λόγος ήταν προφανής. Τα μοναστικά συγκροτήματα διαθέτουν επιμήκεις χώρους ανάγνωσης, εστίασης και άλλων λειτουργιών. Εκεί οι αδελφοί συνευρίσκονται, έχοντας ο καθένας συγκεκριμένη θέση στο χώρο, και επιτελούν καθορισμένες λειτουργίες. Ο ηγούμενος βρίσκεται σε υπερυψωμένο βάθρο - κατ' αναλογία προς τον δάσκαλο - και επιβλέπει την απρόσκοπτη και χωρίς κωλυσιεργίες συνέχιση των εργασιών.

«Μοναστήρι Ιησουϊτών στην Ισπανία»,

<https://www.travelmyth.gr/photos/hotels/main/308x230/19/195468.jpg>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

Αντίστοιχα και οι στρατώνες παρουσιάζουν ομοιότητες με τα σχολικά κτήρια. Η διάρθρωση όλων των χώρων – εσωτερικών και εξωτερικών - είναι παρόμοια με γραμμικές διατάξεις που κατευθύνονται στον κάτοχο της ανώτερης βαθμίδας που τις επιβλέπει.

«Στρατόνας στην Αθήνα»,

<https://2.bp.blogspot.com/IgyvI5oKs40>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

Τα κοινά στοιχεία απαντιούνται και στους εργοστασιακούς χώρους με τους γραμμικούς πάγκους και τους επιστάτες οι οποίοι επιβλέπουν την διαδικασία παραγωγής (Παπαγεωργίου 2013:17).

«Εργοστάσιο στα Οινόφυτα»,

<http://corporate.kafkas.gr/Uploads/EditorImages/1967/nestle-ergostasio-outside-kafkas.png>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

Ο Michel Foucault περιγράφει ιδιαίτερα γλαφυρά τον τρόπο με τον οποίο το μοναστήρι απο τελεί ουσιαστικά την μήτρα του σχολείου. « Η πειθαρχία απαιτεί ενίοτε την περίφραξη, την εξειδίκευση ενός χώρου ετερογενούς προς τους άλλους και περιχαρακωμένου, ενός προστατευμένου χώρου της πειθαρχικής μονοτονίας (...). Το πρότυπο του μοναστηριού επιβάλλεται σταδιακά. Το οικοτροφείο εμφανίζεται αν όχι ως το συχνότερο, τουλάχιστον ως το τελειότερο παιδαγωγικό καθεστώς (Foucault, 1989:172).

Η ιδέα για μία «αρχιτεκτονικά μηχανή», δηλαδή ενός αρχιτεκτονικού ατασκειάσματος που θα επιδρά με την μορφή του στη συμπεριφορά των κατοίκων του και θα εμπεριέχει τις τακτικές της επιτήρησης και της εξουσίας βρήκε την εφαρμογή της στο πανοπτικό του Bentham. Ο Jeremy Bentham (κοινωνιολόγος και φιλόσοφος) σχεδίασε το 1785 ένα κτίριο φυλακών το οποίο χαρακτηριζόταν από αυτές τις ιδέες και η φιλοσοφία του, που ονομάστηκε πανοπτισμός, μπορούσε να προσαρμοσθεί σε κάθε τύπο κτιρίου. Ο Bentham εξήγησε αναλυτικά τους λόγους χρήσης της φιλοσοφίας του υποστηρίζοντας ότι ο πανοπτισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς εξαίρεση, σε όλες τις εγκαταστάσεις στις οποίες ένας αριθμός ανθρώπων θα εθεθεί υπό επιτήρηση σε έναν χώρο όχι πολύ μεγάλο για να καλυφθεί από κτίρια. Όσο διαφορετικός ή αντίθετος και να είναι ο σκοπός: είτε για να τιμωρηθούν οι αδιόρθωτοι, να φυλαχθούν οι άφρονες, να αναμορφωθούν οι φαύλοι, να επιβεβαιωθούν οι ύποπτοι, να εργαστούν οι άεργοι, να διατηρηθούν οι αβοήθητοι, να περιθαλπθούν οι άρρωστοι, είτε για να διδαχθούν οι πρόθυμοι σε κάθε κλάδο της βιομηχανίας, ή να εκπαιδευτεί η ανερχόμενη γενιά στο δρόμο της εκπαίδευσης: με μια λέξη, είτε να εφαρμοστεί στους αιώνιους φυλακισμένους στο δωμάτιο του θανάτου είτε στους προφυλακισμένους που περιμένουν τη δίκη είτε σε αναμορφωτήρια είτε σε κότερα είτε σε βιοτεχνίες είτε σε τρελοκομεία, είτε σε νοσοκομεία είτε σε σχολεία (Bentham 1995:40).

Γενικά η αγωγή μπορεί να ταυτίστηκε με την πειθαρχία, αλλά υπό διαφορετικές προϋποθέσεις κάθε φορά. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν την πειθαρχία ως μια βασική παράμετρο της εκπαιδευτικής πράξης, η οποία διαμορφώνει τόσο την ποιότητα όσο και την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με την αρνητική της έννοια η πειθαρχία ταυτίστηκε με την αυταρχική αγωγή και έγινε αυτοσκοπός, ενώ με την θετική της έννοια, την έννοια του εργαλείου για την επίτευξη όσο το δυνατό μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας της παιδαγωγικής πράξης, ταυτίστηκε και πάλι με την έννοια της αγωγής (Κυρίδης 1999:35).

Η πειθαρχία σε συνδυασμό με την έννοια της αγωγής σημασιοδοτήθηκε διαφορετικά στο πέρασμα του χρόνου αντικατοπτρίζοντας τις κυρίαρχες κοινωνικές αντιλήψεις και τις ηθικές και πνευματικές αξίες της εποχής και του κοινωνικού συστήματος όπου ελάμβανε χώρα. Συνοπτικά διακρίνονται τρεις παιδαγωγικές αντιλήψεις: η πρώτη αφορά στο πειθαρχικό παιδαγωγικό μοντέλο του 18^{ου} αιώνα, η δεύτερη στη σωφρονιστική παιδαγωγική μέθοδο στο τέλος του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και η τρίτη στις ψυχολογικές παιδαγωγικές μέθοδοι που ακόμα εξελίσσονται (Κυρίδης 1999).

Όπως επισημάνει ο Κυρίδης η σκληραγώγηση από την πλευρά της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας απέβλεπε στην αντίσταση απέναντι στη φυσική ροπή του ανθρώπου προς την αμαρτία. Από την πλευρά του ναπολεόντειου συγκεντρωτισμού η σκληραγώγηση είχε διττό στόχο : τη δημιουργία πολιτών πειθαρχημένων στις βουλές της συντεταγμένης πολιτείας και τη δημιουργία εν δυνάμει στρατιωτών. Και στα δύο παραδείγματα είναι προφανές ότι η έννοια της αγωγής αποτελεί απαύγασμα μιας ιστορικής - κοινωνικής διαδικασίας, που φέρει τα χαρακτηριστικά και τη δυναμική των ισχυουσών κοινωνικών συνιστωσών (Κυρίδης 1999:35).

Τις τελευταίες δεκαετίες ο πειθαρχικός καταναγκασμός έχει αποδυναμωθεί αν αντίληψη και πρακτική και ο σεβασμός στα δικαιώματα των παιδιών έχει κατοχυρωθεί με βάση το άρθρο 28, παράγραφος 2 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού (United Nations 1990). Στην κατεύθυνση αυτή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η εξέλιξη της παιδαγωγικής επιστήμης, που διαμόρφωσε και τις κοινωνικές αντιλήψεις περί αγωγής, αλλά και τη μεθοδολογία της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Γενικά οι σύγχρονες παιδαγωγικές μέθοδοι δεν προσβάλλουν την προσωπικότητα των μαθητών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι καταργήθηκαν και οι εξουσιαστικές δομές του σχολείου και των εκπαιδευτικών. Ωστόσο η δυναμική αυτή έχασε τον απόλυτο και καταπιεστικό χαρακτήρα της που είχε στο παρελθόν.

2. Ερευνητικό πρόβλημα

Στο πεδίο αυτών των προβληματισμών έχουμε επιλέξει ως μελέτη περίπτωσης το πολυτροπικό υλικό-animation με τίτλο «Changing Education Paradigms» του Ken Robinson, το οποίο αναρτήθηκε στο διαδίκτυο στις 14 Οκτωβρίου 2010. Το ερευνητικό πρόβλημα που τίθεται αφορά στην αλλαγών εκπαιδευτικών μοντέλων που έχουν αναπτυχθεί μέχρι σήμερα ως μηχανισμοί εξουσίας και υποταγής, μέσα από την δημόσια εκπαίδευση στις χώρες της δυτικής Ευρώπης. Σύμφωνα και με τον τίτλο του animation «Changing Education Paradigms» προβάλλεται η σύγχρονη, μεταμοντέρνα αναγκαιότητα αναδιάρθρωσης της δημόσιας εκπαίδευσης σε ολόκληρο τον απτυγμένο κόσμο.

Κεντρική θέση του Foucault (1989) είναι ότι ο τρόπος λειτουργίας του σχολείου, ορίζει στον μαθητή και στη μαθήτριά τις «σωστές» και τις «λανθασμένες» συμπεριφορές, αξιολογεί, διδάσκει συγκεκριμένες δεξιότητες και γενικώς κατασκευάζει «πειθαρχημένα υποκείμενα». Ο Foucault διαπραγματεύεται το ζήτημα της εξουσίας, ως σχέση που ασκείται στα σώματα των ανθρώπων, υποστηρίζοντας ότι η σύγχρονη κοινωνία εγκαθιδρύει νέες μορφές εξουσίας, πειθαρχίας και ελέγχου συνολικά. Τα συγκεκριμένα ιδρύματα λειτουργούν ως παράδειγμα ώστε να δειχθεί η νέα στρατηγική, ο νέος μηχανισμός της εξουσίας. Αν στις «παραδοσιακές» κοινωνίες η τιμωρία είχε στόχο το σώμα, ενώ στις νεωτερικές την ψυχή, αυτό δε σημαίνει ότι το σώμα παύει να είναι στο επίκεντρο. Στην νεωτερικότητα το σώμα καθίσταται αντικείμενο γνώσης, επενδύεται πολιτικά, και κατασκευάζεται από το πλέγμα εξουσιών που ασκούνται σ' αυτό. Αναπτύσσεται η λεγόμενη πολιτική τεχνολογία του σώματος, μια μέθοδος που σκοπεύει να γνωρίσει/εξουσιάσει το σώμα και να ενσταλάξει σ' αυτό ικανότητες και δεξιότητες που θα το κάνουν οικονομικά χρήσιμο και παραγωγικό. Το σώμα μ' άλλα λόγια πολιτικοποιείται, αποκτά κεντρική σημασία για την κατανόηση των στρατηγικών εξουσίας στη νεωτερικότητα. Το σώμα και ο έλεγχός του αποτελούν το θεμέλιο της εξουσίας γι' αυτό και μορφές εξουσίας/γνώσης εγγράφονται σ' αυτό όχι όμως με την άσκηση φυσικής βίας.

Αντίθετα, με τον Foucault η ανάπτυξη των θέσεων του Althusser, ξεκινά με την αναζήτηση των ταξικών σχέσεων στους κοινωνικούς σχηματισμούς που κυριαρχούνται από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. *Εξετάζει το πολιτικό και το ιδεολογικό επίπεδο των καπιταλιστικών κοινωνικών σχηματισμών και πώς διεξάγεται εντός αυτών η ταξική πάλη. Ακολουθώντας τον Μαρξ, θεωρεί το κράτος ως όργανο ταξικής καταστολής, το οποίο αποτελεί τον κατ' εξοχήν θεσμό που υπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης. Το κράτος δεν είναι ουδέτερο εργαλείο, αλλά αποτελεί το κύριο όργανο μέσω του οποίου αναπτύσσει τη δράση της η κυρίαρχη αστική τάξη. Η κυριαρχία της αστικής τάξης στο πολιτικό επίπεδο είναι απαραίτητη ώστε να εξασφαλίσει την επιβολή και διατήρηση των οικονομικών σχέσεων.* Σίμος 2006, «*Το ζήτημα της εξουσίας στον Αλτουσέρ και τον Φουκώ*», http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=923, (πρόσβαση στις 22 - 11 - 2017).

Επιπλέον ο Althusser (1994), εντάσσει στο πολιτικό επίπεδο τους θεσμούς του δικαίου και υποστηρίζει ότι οι νομικοί κανόνες και θεσμοί δεν είναι υδέροι: *Η αστική αντίληψη περί δικαίου χαρακτηρίζεται από την προσωποπαγή έννοια της ευθύνης που φέρουν τα υποκείμενα, κάτι που αποκρύβει τις συνθήκες και τους ιδιαιτέρους τρόπους λειτουργίας που διέπουν τον οποιονδήποτε καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό. Όλη η κλασική εγκληματολογική και νομική σκέψη διατρέχεται από το δόγμα περί προσωπικής ευθύνης: αν κάτι δε λειτουργεί σωστά, ευθύνεται το εκάστοτε υποκείμενο και όχι οι θεσμοί. Κεντρική θέση του Αλτουσέρ είναι ότι το κράτος εξασφαλίζει την αναπαραγωγή των σχέσεων παραγωγής.* Σίμος 2006, «*Το ζήτημα της εξουσίας στον Αλτουσέρ και τον Φουκώ*», http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=923, (πρόσβαση στις 22-11-2017).

Όσον αφορά το θεσμό της εκπαίδευσης ο Althusser (1999), αναλύει το ιδεολογικό φορτίο που μεταδίδει ο θεσμός αυτός. *Το σχολείο, όπως και οιάλλοι κρατικοί θεσμοί, δηλαδή η εκκλησία ή ο στρατός, φέρουν ένα ιδεολογικό φορτίο που εξασφαλίζει την αναπαραγωγή των κυρίαρχων σχέσεων παραγωγής με τη μετάδοσή του στους μελλοντικούς αλλά και στους ενεργειακά εργαζόμενους. Το κρίσιμο εδώ είναι ότι οι θεσμοί αυτοί φροντίζουν για την αναπαραγωγή συνολικά: το αξιακό - ιδεολογικό φορτίο που αναμεταδίδουν, εμπεριέχει τόσο το ήθος του καλού και υπάκουου εργάτη όσο και αυτό του καπιταλιστή. Το σχολείο, με το πλέγμα αυστηρών κανόνων που ρυθμίζουν λεπτομερώς τη ζωή των μαθητών και των δασκάλων εντός αυτού, διαπαιδαγωγεί τους μαθητές στη «φυσικότητα» και αναγκαιότητα της πειθαρχίας και της ιεραρχίας. Από την άλλη μεριά, η εκπαιδευτική διαδικασία μαθαίνει τον σωστό χειρισμό της γλώσσας και σε ανώτερο επίπεδο τεχνικές και μεθόδους που είναι απαραίτητα εφόδια για μελλοντικούς διευθυντές και καπιταλιστές αν επιθυμούν να γίνουν «καλοί» στο να διοικούν τους εργαζόμενους τους. Γενικά μιλώντας, το κρίσιμο στοιχείο που επιτρέπει την αναπαραγωγή των σχέσεων παραγωγής είναι η «διδασκαλία» της κυρίαρχης ιδεολογίας, της ιδεολογίας της αστικής τάξης, η οποία δεν εμφανίζεται ως τέτοια, αλλά ως «πραγματικότητα», εμφανίζεται με τη μορφή των τεχνικών λειτουργιών των κοινωνικών θεσμών, οι οποίοι όμως δρουν για να εξυπηρετούν τα δικά της συμφέροντα.* Σίμος 2006, «*Το ζήτημα της εξουσίας στον Αλτουσέρ και τον Φουκώ*», http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=923, (πρόσβαση στις 22-11-2017).

Συνοψίζοντας, ο Foucault υποστηρίζει ότι η εξουσία υπάρχει τελικά σ' όλες τις ανθρώπινες σχέσεις, ενώ ο Althusser με αφετηρία την μαρξιστική θεωρία υποστηρίζει ότι το κράτος δεν είναι ουδέτερο αλλά πάντοτε ταξικά προσδιορισμένο και ότι το κράτος, προκειμένου να αναπαράγει τις κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις, αναπτύσσει κατασταλτικούς και ιδεολογικούς μηχανισμούς.

Στη συνέχεια η αλλαγή των εκπαιδευτικών μοντέλων που προτείνεται από τον Robinson μέσω της ανάλυσης στο πολυτροπικό κείμενο «Changing

Education Paradigms» και η ακύρωση της υπάρχουσας εκπαιδευτικής διαδικασίας μάς παραπέμπει στην εννοιολόγηση του Kuhn ο οποίος εισάγει μια νέα ορολογία στη Δομή: «το Παράδειγμα».

Η επιστήμη αρχίζει με την εμφάνιση του πρώτου Παραδείγματος (και τη δημιουργία της πρώτης επιστημονικής κοινότητας). Το Παράδειγμα γίνεται αποδεκτό από τους επιστήμονες, οι οποίοι στρέφουν την προσοχή τους από την αμφισβήτηση των θεμελίων του κλάδου στη φυσιολογική έρευνα. Οι νέες γενιές των επιστημόνων εκπαιδεύονται στο φως του αποδεκτού Παραδείγματος, μαθαίνουν να έχουν τις ίδιες αξίες και την ίδια οπτική με τους εκπαιδευτές τους. Ένα Παράδειγμα καθιερώνεται, επειδή έχει περισ - σότερη επιτυχία από τα αντίπαλα Παραδείγματα, στη λύση εκείνων των λίγων προβλημάτων που η ομάδα των ερευνητών έχει φτάσει να θεωρεί κρίσιμα. Η επιτυχία ενός Παραδείγματος συνίσταται, αρχικά, σε μια υπόσχεση επιτυχίας, που μπορεί να ανακαλυφθεί σε επιλεγμένες και ακόμη ατελείς συνθήκες. Η υπόσχεση αυτή πραγματοποιείται στη «φυσιολογική» επιστήμη και αυτό επιτυγχάνεται με την επέκταση της γνώσης, που το Παράδειγμα παρουσιάζει ιδιαίτερα αποκαλυπτικά με την αύξηση της συμφωνίας ανάμεσα σε αυτά τα γεγονότα και τις προβλέψεις του Παραδείγματος και με περαιτέρω διάρθρωση του ίδιου του Παραδείγματος. Το Παράδειγμα είναι αυτό που καθοδηγεί απόλυτα τη φυσιολογική επιστήμη, καθορίζει τη σημασία και τη φύση των προβλημάτων που πρέπει να λυθούν, τις κατάλληλες μεθόδους και τα κριτήρια επιστημονικότητας. Στα πλαίσια του Παραδείγματος δραστηριοποιούνται οι επιστήμες, προκειμένου να λύσουν επιστημονικά προβλήματα, γρίφους (Kuhn, 1962:28).

Η χρησιμοποίηση του όρου «γρίφος» αποδεικνύει ότι ο Kuhn θεωρεί δεδομένη τη δυνατότητα λύσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι επιστήμονες. Επιπλέον, στα πλαίσια του Παραδείγματος δεν υπάρχουν δισφιάνσεις. Αν σε κάποιο σημείο το Παράδειγμα παρουσιάζει αντίθεση με αξιόθεωρία και εμπειρία, δεν απορρίπτεται η θεωρία, αλλά ο ερευνητής. Η ύπαρξη αντίθετης εμπειρίας δεν διαψεύδει το Παράδειγμα.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να υποστηρίξουμε ότι ο Robinson αναλύοντας την εκπαίδευση στη Δυτική Ευρώπη και στην Αμερική ουσιαστικά παρουσιάζει το σύνολο των πεποιθήσεων, των μεθόδων και των τεχνικών, που ασπάζεται η εκπαιδευτική επιστημονική κοινότητα. Και ο Kuhn αποδίδει στο παράδειγμα, τον πιο βασικό από τους όρους της Δομής, αυτές τις δύο σημασίες: πρώτον το παράδειγμα αποτελεί μια κοσμοθεωρία, μια οντολογική παραδοχή, μια κοινή γλώσσα. Δεύτερον αντιστοιχεί στις παραδειγματικές λύσεις συγκεκριμένων προβλημάτων, τα οποία χρησιμοποιεί και ως πρότυπα επιστημονική κοινότητα.

Κατά τη διάρκεια της ανάλυσης των εκπαιδευτικών προτύπων που προτείνει ο Robinson διαφαίνεται ότι αντιλαμβάνεται τη γνωστική διαδικασία σαν ένα είδος δραστηριότητας που αποτελεί ένα ξεχωριστό τρόπο παραγωγής /οι κωδίκησης της γνώσης και της μάθησης από τον κάθε μαθητή και την κάθε μαθητήρια ατομικά. Η ιδέα ότι: «τα παιδιά έχουν διαφοροποιημένες μαθη-

σιακές ανάγκες και τρόπους απόκτησης της μάθησης και ότι αυτά τα χαρακτηριστικά διαφοροποιούνται πάρα πολύ από αυτά των γονιών ή των παππούδων /γιαγιάδων τους» αποτελεί και την παιδαγωγική προσέγγισή της Μάθησης μέσω Σχεδιασμού.

Η παιδαγωγική αυτή υποστηρίζει ότι: η μάθηση σχετίζεται με το μετασχηματισμό και ο μετασχηματισμός αποτελεί τη βάση για τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών. Η αποτελεσματική μάθηση παίρνει το μαθητή σε ένα ταξίδι σε νέες και άγνωστες περιοχές. Ωστόσο για να επιτευχθεί η μάθηση, το ταξίδι στις άγνωστες περιοχές θα πρέπει να ξεκινά από τη ζώνη της αντιληπτικότητας και της ασφάλειας του μαθητή.

Σε κάθε στάδιο ο μαθητής θα πρέπει να ταξιδεύει μόνο την κατάλληλη απόσταση από το σημείο εκκίνησής του που είναι ο βιόκοσμός του (το σύνολο της κοινωνική του βιογραφίας/ εμπειρίας). Σε έναν κόσμο σημαντικής όσο και ανεπαίσθητης διαφοροποίησης, πρόκληση αποτελεί η εμπλοκή/ αλληλεπίδρασή μας με τις πολλαπλές ταυτότητες των μαθητών όπως αυτές αναδεικνύονται στην τάξη.

Οι διδακτικές και μαθησιακές επιλογές (η παιδαγωγική) χρειάζεται να οριοθετούνται με ακρίβεια, οι εκπαιδευτικές διαδρομές να σχεδιάζονται, και η επίδοση να παρακολουθείται και να αποτυπώνεται με τεκμηριωμένο τρόπο Στην εποχή της αμφίσημης πληροφορίας και των τεχνολογιών της επικοινωνίας υπάρχει η ανάγκη τα παιδιά να κατανοούν την ποικιλία των καναλιών επικοινωνίας, των μέσων και των τεχνολογιών. Υπάρχει ανάγκη επίσης να μπορούν να χρησιμοποιούν όλα τα παραπάνω σε πολυτροπικά περιβάλλοντα δημιουργίας νοήματος που περιλαμβάνουν προφορικούς, γραπτούς, οπτικούς, ηχητικούς, σωματικούς, χωροαντιληπτικούς και απτικούς τρόπους.

Η παιδαγωγική προσέγγιση Μάθηση μέσω Σχεδιασμού προάγει την τεκμηρίωση της μαθησιακής διαδικασίας σε τρία επίπεδα, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί στο <http://neamathisi.com/learning-by-design/lbd-principles> (πρόσβαση στις 10-8-2017).

21 1Ερευνητικό υλικό

Έχουμε επιλέξει ως ερευνητικό υλικό το πολυτροπικό κείμενο 1-animation με τίτλο «Changing Education Paradigms» το οποίο αναρτήθηκε στο διαδίκτυο στις 14 Οκτωβρίου του 2010. Την πρώτη εβδομάδα προβολής του στο YouTube περίπου μισό εκατομμύριο χρήστες είδαν το video, ενώ μέχρι την 1-11-2017 έχει 15.080.821 προβολές. Αυτό το video εικόνας και ήχου προσαρμόστηκε από την αρχική εκδήλωση-ομιλία του Ken Robinson από τον Becca Pyne. Η παραγωγή έγινε από τον Abi Stephenson, για την RSA. Τα κινούμενα σχέδια δημιουργήθηκαν από την Cognitive Media.

21.1 .1 Changing Education Paradigms

Το «Changing Education Paradigms» είναι 2D (δισδιάστατο) animation τύπου comics/rough sketch με στοιχεία stop motion στο montage. Σύμφωνα με τους Δεληγιαννούδη- Παπαβασιλείου (2014) τα κόμικς είναι ένα *εικονοποιημένο αφήγημα, μια μορφή οπτικής τρέχουσας αφήγησης ιστοριών που αποτελείται από σχεδιασμένες εικόνες που συνήθως συνδυάζονται με κείμενο, το οποίο συχνά βρίσκεται σε συννεφάκια κειμένου ή λεζάντες, δημιουργώντας τα καρέ, μεταξύ των οποίων υπάρχει μια αφηγηματική αλληλουχία. Συγκεκριμένα είναι ένα διήγημα με αρχή, μέση και τέλος – μια συγκροτημένη ιστορία. Υπάρχει μια ακολουθία μικρών τετραγώνων, ο βινιέτες ή καρέ. Κάθε καρέ αποτελεί μια αφηγηματική μονάδα που περιλαμβάνει σχέδια και κείμενα. Οι διάλογοι εμφανίζονται μέσα σε μπαλόνια. Τα λόγια του αφηγητή εμφανίζονται μέσα σε ορθογώνια πλαίσια, τις λεζάντες. Τα σχέδια-σκίτσα στοκάθε καρέ του συγκεκριμένου animation αφηγούνται την ίδια ιστορία, ενώ ταυτόχρονα συμπληρώνουν και επεξηγούν την αφήγηση.*

Το rough sketch προκύπτει από την χρήση μαρκαδόρου σε μαύρο χρώμα που παραπέμπει σε προσχέδιο χωρίς λεπτομέρειες και σκιάσεις. Το χρώμα επιτονισμού (πορτοκαλί) που χρησιμοποιείται συνδυάζει την ενέργεια του κόκκινου και την χαρά του κίτρινου. Στο ανθρώπινο μάτι, το πορτοκαλί είναι ένα πολύ καυτό χρώμα, έτσι δίνει την αίσθηση της θερμότητας. Εντούτοις, δεν είναι τόσο επιθετικό όσο το κόκκινο. Συνδέεται με την ηλιοφάνεια και αυξάνει τον ανεφοδιασμό οξυγόνου στον εγκέφαλο, παράγει αναζωογονητική επίδραση και υποκινεί τη διανοητική δραστηριότητα. Σαν χρώμα αντιπροσωπεύει τον ενθουσιασμό, τη γοητεία, την ευτυχία, τη δημιουργικότητα, τον προσδιορισμό, την έλξη, την επιτυχία, την ενθάρρυνση και την υποκίνηση. Έχει παρατηρηθεί ότι γίνεται ιδιαίτερα

1 Πολυτροπικό είναι το κείμενο εκείνο που χρησιμοποιεί για τη μετάδοση μηνυμάτων συνδυασμό σημειωτικών τρόπων. Για παράδειγμα, τα περισσότερα κείμενα των σχολικών βιβλίων, του ημερήσιου τύπου ή της τηλεόρασης είναι πολυτροπικά, αφού συχνά συνδυάζουν γλώσσα και εικόνα ή στην περίπτωση της τηλεόρασης και μουσική. Ο όρος αναφέρεται ουσιαστικά στην ποικιλότητα των σημειωτικών συστημάτων που αξιοποιούνται ώστε να καταστεί δυνατή η διαχείριση ενός τεράστιου όγκου πληροφοριών τις οποίες δέχεται το άτομο (Χοντολίδου, 1999, 1:115-117). Οι Kress & Van Leeuwen (1996) θεωρούν την πολυτροπικότητα όχι ένα επιπλέον στοιχείο που πρέπει να επισυναφθεί στην ανάλυση της επικοινωνίας, αλλά ως ουσιαστική και θεμελιώδη παράμετρο κάθε κειμένου.

αποδεκτό μεταξύ των νέων. Στην οικοσημολογία, είναι σύμβολο της δύναμης και της αντοχής. Επιπλέον επειδή το πορτοκαλί έχει πολύ υψηλό δείκτηρο ατότητας, επιστρατεύεται από τον δημιουργό του animation για να τραβήξει την προσοχή του θεατή και να δώσει με αυτό τον τρόπο έμφαση στα σημαντικότερα σημεία της παρουσίασης.

Σύμφωνα με τις θεωρίες της «πρόσληψης του λογοτεχνικού κειμένου» ένα αφηγηματικό κείμενο που συνδυάζει εικόνα και λόγο το αντιλαμβάνομαστε και το προσλαμβάνουμε διαφορετικά. Ο Nodelman (1996) παρατηρεί ότι οι εικόνες έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα να εξελίσσουν μία αφήγηση στον χρόνο, να μεταδίδουν πληροφορίες με μία χρονική σειρά, τί γίνεται πρώτα, πριν, μετά, κλπ., ενώ οι εικόνες ειδικεύονται στο να μεταδίδουν πληροφορίες που διαχέονται στον χώρο. Αυτό σημαίνει ότι ως αναγνώστες-αναγνώστρες και θεατές-θεάτριες επεξεργαζόμαστε τις πληροφορίες που μας δίνει η λεκτική αφήγηση και οι εικόνες με διαφορετικό τρόπο. Αντίθετα, ο βασικός άξονας του γραπτού λόγου είναι η χρονική διαδοχή (Jacobsen 1971). Βέβαια, ούτε ο γραπτός λόγος είναι αποκλειστικά «χρονικός» και ούτε η εικόνα είναι αποκλειστικά «χωρική». Σίγουρα όμως «η ζωγραφική μεγεθύνει την ικανότητά μας να μετατρέπουμε μία χρονική διαδοχικότητα σε ενοποιημένες, συγχρονικές δομές» (Steiner 1982). Μία από τις «υβριδικές» μορφές τέχνης που βασίζεται συγχρόνως και στον χώρο και στον χρόνο, και στη συγχρονικότητα και στη διαδοχικότητα είναι τα κόμικς.

Σύμφωνα με τον Barthes (1977), υπάρχουν δύο περιπτώσεις σχέσης εικόνας και κειμένου, στην πρώτη περίπτωση το λεκτικό κείμενο επεξηγεί την εικόνα και στην δεύτερη περίπτωση η εικόνα επεξηγεί το κείμενο. Τα συννεφάκια των κόμικς εντάσσονται στην πρώτη κατηγορία διότι επεξηγούνται κείμενο, ενώ οι λεζάντες στις φωτογραφίες των περιοδικών και των εφημερίδων ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία.

212 .2 Cognitive media

Η συγκεκριμένη εταιρία ειδικεύεται στην τεχνική του visual thinking, της οπτικής σκέψης και ο σκοπός της είναι, όπως εξηγεί η cognitive media στην ιστοσελίδα της: *help people discover and learn through storytelling, drawing and animation. We created the iconic RSA Animate series, connecting people to bold ideas with hand-drawn animation. A multi-award-*

winning company, we work with corporate, authors, innovators, not-for-profits and educational institutions worldwide. But we are more than just superb animators and illustrators; we are experienced visual storytellers working with clients to think deeply and communicate their ideas with clarity and wit. Why is storytelling important? We'll tell you all about it: the why, the how, even the science behind it. How stories have evolved over the years, how they help create shared purpose and how telling a great story can help you grab people's attention.

213 .3 Βιογραφικό του Sir Ken Robinson

Ο Kenneth Robinson γεννήθηκε το 1950 στο Λίβερπουλ της Αγγλίας. Προέρχεται από πολύ τεκνη οικογένεια της εργατικής τάξης. Στην ηλικία των τεσσάρων ετών προσβλήθηκε από πολιομυελίτιδα με αποτέλεσμα τη μερική παράλυση του ενός ποδιού του, ενώ και ο πατέρας του μετά από εργατικό ατύχημα έγινε τετραπληγικός. Λόγω της πολιομυελίτιδας παρακολούθησε μαθήματα στο δημόσιο ειδικό σχολείο της Margaret Beavan στο Λίβερπουλ. Στη συνέχεια φοίτησε στο Liverpool Collegiate school από τα 11 μέχρι τα 13 του και ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στο Wade Deacon Highschool στο Cheshire. Οι γονείς του τον ενθάρρυναν να συνεχίσει τις σπουδές του και είναι ο μοναδικός από τα επτά αδέρφια που έχει πανεπιστημιακή μόρφωση. Σπούδασε στο Breton Hall College of Education αγγλικά και δράμα (1968-1972) και πήρε το διδακτορικό του τίτλο το 1981 από το πανεπιστήμιον του Λονδίνου ερευνώντας το δράμα και το θέατρο στην εκπαίδευση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ίδιος στο βιογραφικό του: *Along the way, I've balanced various roles: as a teacher, writer, researcher, adviser and speaker. I've directed and been involved in many initiatives around the world, with education systems and with corporate, cultural and community organizations.*

Από τις πληροφορίες που έχει δώσει ο Ken Robinson στην προσωπική του ιστοσελίδα ² διαβάζουμε ότι: από το 1985 μέχρι το 1988 διεύθυνε ένα

² <http://sirkenrobinson.com/>

πρόγραμμα για τις τέχνες στα σχολεία της Αγγλίας και της Ουαλίας. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν πάνω από 2000 εκπαιδευτικοί, καλλιτέχνες και διευθυντές σε ένα δίκτυο περίπου 300 συμμετοχών με σκοπό τον σχεδιασμό ενός εθνικού προγράμματος. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ο Robinson υπήρξε επικεφαλής του οργανισμού νεότητας (Artwork) του Ηνωμένου Βασιλείου και δούλεψε σαν σύμβουλος στην ακαδημία παραστατικών τεχνών του Χονγκ Κονγκ.

Στη συνέχεια για δώδεκα χρόνια υπήρξε καθηγητής για την εκπαίδευση στις τέχνες στο πανεπιστήμιο του Warwick της Αγγλίας στο οποίο τώρα είναι επίτιμος καθηγητής. Έχει δεχθεί τιμητικούς τίτλους για το έργο του από πολλά πανεπιστημιακά ιδρύματα όπως: το Rhode Island School of Design, το Ringling College of Art and Design, το Open University and the Central School of Speech and Drama, το Birmingham City University και το Liverpool Institute for Performing Arts. Έχει βραβευθεί με τα: Athena Award of the Rhode Island School of Design για τις υπηρεσίες του στις τέχνες και στην εκπαίδευση και με το Peabody Medal για την συνεισφορά του στις τέχνες και τον πολιτισμό.

Ακόμη με το βραβείο LEGO Prize και το Benjamin Franklin Medal of the Royal Society of Arts. Το 2001 ξεκίνησε τη συνεργασία του με το Getty Museum στο Λος Άντζελες σαν σύμβουλος εκπαίδευσης και δημιουργικότητας. Το 2003, χρήστηκε Knight Bachelor από την Βασίλισσα της Αγγλίας για την προσφορά του στις τέχνες. Το 2005, ανακηρύχτηκε από τους: Time/Fortune/CNN's "Principal Voices". Το 2006 έκανε την πρώτη ομιλία στο Ted Talk. Αυτή η ομιλία έγινε διάσημη στην ιστορία του Ted. Το 2010 έδωσε την δεύτερη διάσημη ομιλία στο TED talk και το 2011 ανακηρύχτηκε: "one of the World's elite thinkers on creativity and innovation". Έχει γράψει πολλά άρθρα και βιβλία σχετικά με την εκπαίδευση και την δημιουργικότητα.

214 .4 Η οργάνωση RSA 3

RSA

Η οργάνωση RSA ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια του διαφωτισμού (1754) από τον William Shipley στο Λονδίνο. Το πλήρες όνομα της οργάνωσης είναι: Royal Society for the encouragement of Arts, Manufactures and Commerce (Βασιλική κοινότητα για την ενίσχυση των Τεχνών, των Κατασκευών και του εμπορίου). Τα πρώτα 100 χρόνια η οργάνωση ενθάρρυνε καινοτομίες

3 Η επίσημη ιστοσελίδα της οργάνωσης RSA είναι <https://www.thersa.org/>

και διακρίσεις μέσα από ένα σχήμα έξι περιοχών -Γεωργία, Κατασκευές, Χημεία, Μηχανική, Καλές τέχνες, Αποικίες και Εμπόριο-. Σήμερα ο σκοπός της, όπως καταγράφεται στην ιστοσελίδα της είναι να εμπλουτίσει την κοινωνία με ιδέες και δράσεις. Στην RSA πιστεύουν ότι όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν δημιουργικές ικανότητες, οι οποίες εάν εντοπιστούν και ποσοποιηθούν μπορούν να κινητοποιήσουν τον διαφωτισμό του 21^{ου} αιώνα.

Η τελευταία ισχυρή δέσμευση της οργάνωσης αφορά στην εκπαίδευση. Συγκεκριμένα προσπαθεί να προωθήσει βελτιώσεις στην εκπαίδευση των κοριτσιών οδηγώντας στην ίδρυση των Δημοσίων Σχολείων για Κορίτσια και στην καθιέρωση του πρώτου δημόσιου συστήματος εξετάσεων, το οποίο συνεχίζει τη λειτουργία του μέχρι σήμερα καθώς μεγαλώνει η οικογένεια των ακαδημιών της RSA.

Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο η RSA ANIMATE4 συνεργάστηκε με τον Sir Ken Robinson θεωρώντας τον έναν διεθνώς αναγνωρισμένο καθοδηγητή στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και μετά την ομιλία του το 2008 με θέμα: Changing Education Paradigms, προχώρησε στην δημιουργία του animation : Changing Education Paradigms το οποίο ανέβηκε στο διαδίκτυο στις: 14 Οκτωβρίου του 2010. Το υλικό αποτελείται από 33 επεισόδια- εικόνες που σχηματοποιούνται ζωντανά και γρήγορα σε τεχνική animation ενώπιον του θεατή, ενώ η παράλληλη πολύ ζωντανή και γρήγορη αφήγηση από τον Robinson εξηγεί το μάθημα με τις λέξεις κλειδιά και τα σενάρια που διαμορφώνει ο ίδιος ο ομιλητής για να μας πείσει.

3. Μεθοδολογικά

Σύμφωνα με την Παπαγεωργίου 2010, «μελέτη περίπτωσης» <https://idiaries.wikispaces.com>, (πρόσβαση στις 20-11-2017) η μελέτη περίπτωσης αποτελεί τη γενικότερη μορφή της μια μεθοδολογία έρευνας, η οποία αναπτύσσεται κατά βάθος και επεξηγεί ή περιγράφει ένα στιγμιότυπο ενός προβλήματος δηλαδή μια περίπτωση. Μπορεί να εφαρμοστεί ως ένας συστηματικός τρόπος εξέτασης γεγονότος, συλλογής δεδομένων και ανάλυσης τους καθώς και εξαγωγής αποτελέσματος πάνω σε ένα υποθετικό πρόβλημα. Εναλλακτικά, μπορεί να αποτελέσει μια στρατηγική αναζήτησης, η οποία εξετάζει την περίπτωση ως ένα φαινόμενο στις πραγματικές του διαστάσεις και με τεχνικές συλλογής δεδομένων και με μεθοδολογία παραδειγμάτων καταλήγει και αυτή στην εξαγωγή αποτελεσμάτων «μελέτη περίπτωσης».

Η παρούσα λοιπόν έρευνα αποτελεί μελέτη περίπτωσης του πολυτροπικού κειμένου: «Changing Education Paradigms» καθώς εξετάζει την περίπτωση του βίντεο ως ένα φαινόμενο στις πραγματικές του διαστάσεις. Αναλύεται και ερμηνεύεται μέσα από την σκοπιά της κοινωνιο-σημειωτικής προκειμένου να γίνει κατανοητή η σημασία των στοιχείων εκείνων που θεωρούνται αυτονόητα ή αποσιωπούνται, αλλά και η διερεύνηση των σχέσεων των σημείων μεταξύ τους. Το κείμενο αυτό αναλύεται ως σύστημα σημασίας, δηλαδή σύστημα το οποίο μεταφέρει συγκεκριμένη ιδεολογία σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό-πολιτισμικό πλαίσιο (Λαγόπουλος, 2004). Ειδικότερα υιοθετούμε το μοντέλο ανάλυσης της Χριστοδούλου (2003) με βάση τον εντοπισμό των κωδίκων, με αναφορές σε ποσοτικά στοιχεία σε πολυτροπικό υλικό. Αυτό το μοντέλο ανάλυσης δεν περιορίζεται στα ενδοκειμενικά χαρακτηριστικά του κειμένου, αλλά επεκτείνεται στασημειωτικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντός του. Στην παρούσα έρευνα αντικείμενα που εξετάζονται είναι το γλωσσικό κείμενο και η εικόνα. Για το λόγο αυτό υιοθετείται μία κοινή μέθοδος ανάλυσης και για τα δύο συστήματα σημασίας.

Στη Ρητορική της εικόνας ο Barthes (1988), αναγνωρίζει το γλωσσικό μήνυμα και το εικονικό που είναι διπλό: το καταδηλούμενο και το συνδηλούμενο. Το καταδηλούμενο που είναι το κυριολεκτικό εικονικό μήνυμα και το συνδηλούμενο που είναι το συμβολικό μήνυμα με κώδικα, το οποίο προσθέτει επιπλέον σημαινόμενα. Σημαντικό ρόλο στη ρητορική της εικόνας έχει η λειτουργία της μετωνυμίας, δηλαδή τι συμβολίζει κάτι στο σύνταγμα της εικόνας. Η μετωνυμία ουσιαστικά βασίζεται στην εγγύτητα, ενώ αντίθετα η μεταφορά απαιτεί ένα άλμα της φαντασίας, μία νοητική μετακίνηση.

Το γλωσσικό κείμενο έχει να κάνει με το γραπτό και το ηχητικό κείμενο με την εικόνα και γίνεται αντιληπτό συγχρόνως με το εικονικό μήνυμα. Οι λειτουργίες του γλωσσικού μηνύματος σε σχέση με το εικονικό είναι: 1) η

αγκύρωση. Δηλαδή, ο λόγος συγκρατεί και παραφυλάει την εικόνα, ώστε ο θεατής/θεάτρια να στρέφει την προσοχή του σε ένα συγκεκριμένο νόημα. Με αυτόν τον τρόπο, ο/η δημιουργός κατευθύνει τους αναγνώστες του, σε ένα συγκεκριμένο μήνυμα για το έργο του διαμέσου του λόγου, με στόχο, να περάσει ένα πολύ συγκεκριμένο σημαινόμενο, απορρίπτοντας, έτσι, ταυτόχρονα τα οποιαδήποτε πολλαπλά σημαινόμενα, που ενδεχομένως θα προέκυπταν, αν το έργο δεν συνοδευόταν από τον λόγο. 2) Η αναμετάδοση. Συγκεκριμένα, ο λόγος σε σχέση με την εικόνα λειτουργεί συμπληρωματικά, αλλά και αυτόνομα. Ο λόγος είναι μέρος του γενικότερου συντάγματος όπως και οι εικόνες. Έχουμε, δηλαδή μια σχέση αλληλοσυμπλήρωσης. 3) Έχουμε την ακύρωση του μηνύματος, δηλαδή ο λόγος καταργεί την εικόνα.

Σύμφωνα με την Χριστοδούλου (2003:23) η σχέση του εικονικού κειμένου με το γλωσσικό κείμενο μπορεί να είναι: α) Συμπληρωματική ή εμφιαστική ως προς ορισμένα στοιχεία του γλωσσικού κειμένου. β) Αντιθετική, όταν η πληροφορία του εικονικού κειμένου είναι διαφορετική από αυτή του γλωσσικού. γ) Παράλληλη, σχεδόν πάντα το εικονικό μήνυμα μεταφέρει περισσότερες πληροφορίες από το γλωσσικό μήνυμα. δ) Διακοσμητική, όταν το εικονικό μήνυμα δεν σχετίζεται με το γλωσσικό μήνυμα.

Η γλωσσολογική ανάλυση του περιεχομένου βασίζεται στη δομική σημασιολογία προκειμένου να γίνουν ορατοί οι μηχανισμοί παραγωγής του νοήματος. Στα πλαίσια της δομικής σημασιολογίας (structural semantics) αναλύονται όχι μόνο οι φυσικές γλώσσες, αλλά και κάθε σημειωτικό σύστημα. Αρχή της δομικής σημασιολογίας είναι ότι οι βασικές σημασιολογικές δομές και τα στοιχεία ενός πολιτισμού διαπερνούν όλα τα σημειωτικά συστήματα αυτού του πολιτισμού. Προϋποθέτει ότι οι βασικές δομές του κειμένου είναι κρυμμένες. Στόχος της δομικής σημασιολογίας είναι να εντοπίσει τις βασικές δομές σημασίας του κειμένου και να κάνει φανερή την εσωτερική τους σχέση (Χριστοδούλου 2012:74).

Βασική έννοια της δομικής σημασιολογίας είναι η ισοτοπία, που προέρχεται από την ομαδοποίηση σε κατηγορίες των μονάδων στις οποίες αναλύεται ο λόγος με βάση έναν κοινό σημασιολογικό πυρήνα. Οι ισοτοπίες ορίζονται στην αρχή διαισθητικά και στη συνέχεια με συστηματικά κριτήρια. Συγκεκριμένα στην αρχή ο ερευνητής διαβάσει το κείμενο και εντοπίζει λέξεις ή μικρές προτάσεις που φαίνεται να έχουν κοινό σημασιολογικό περιεχόμενο. Στη συνέχεια της ανάλυσης ο ερευνητής εντοπίζει τον τρόπο λογικής δόμησης κάθε ισοτοπίας σε ένα δομημένο σύνολο, με αποτέλεσμα η ισοτοπία να μετατραπεί σε έναν διαρθρωμένο σημασιολογικό κώδικα. Τέλος ο ερευνητής συσχετίζει τους κώδικες μεταξύ τους με στόχο τον εντοπισμό σημασιολογικών δομών, οι οποίες μπορούν να περιγράψουν τη δομή του κειμένου. Δηλαδή, η ανάλυση εξσκεπάζει τους μηχανισμούς παραγωγής νοήματος του κειμένου (Χριστοδούλου 2012:74).

Ο Metz (στο Eco, 1994:96) εισηγείται την έννοια του κειμένου και όχι του μηνύματος σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας. Ο Έκο (1994:96) σημειώνει

ότι: «αυτό που συνήθως αποκαλείται «μήνυμα» είναι στην πραγματικότητα ένα κείμενο, του οποίου το περιεχόμενο είναι ένας πολύπτυχος λόγος». Το κείμενο αυτό αντιπροσωπεύει το αποτέλεσμα της συνύπαρξης πολλών κωδίκων ή ενός κώδικα και πολλών υποκωδίκων. Η συνύπαρξη αυτή μεταξύ των κωδίκων και των υποκωδίκων μεταφέρει σε ένα κείμενο πολλαπλές σημασίες λόγω της οριζόντιας πολλαπλότητας των κωδίκων. Ο Metz διακρίνει ακόμα και την κάθετη πολλαπλότητα των κωδίκων, όταν υπάρχουν εικονικό μήνυμα μαζί με το λεκτικό και διερευνώνται παράλληλα οι κώδικες και οι υποκώδικες και στα δυο επίπεδα.

Ο John Fiske κάνει μια βασική διάκριση μεταξύ αναπαραστατικών κωδίκων (οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να παράγουν κείμενα που υπάρχουν ανεξάρτητα από τους παραγωγούς τους) και παραστατικών κωδίκων (που συνδέονται με την παρουσία των παραγωγών τους) (Fiske 1982, 66-7).

Ο Pierre Guiraud (1975) πρότεινε τρία βασικά είδη κωδίκων: λογικοί, αισθητικοί, και κοινωνικοί.

Στο βιβλίο του S/Z (1974), ο Roland Barthes εντόπισε πέντε κώδικες που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάγνωση: ερμηνευτικοί (αφηγηματικές στροφές), ποιητικοί (βασικές αφηγηματικές δράσεις), πολιτιστικοί (προγενέστερη κοινωνική γνώση), σημειακοί (κώδικες σχετιζόμενοι με το μέσον) και συμβολικοί (θεματικοί) στο Silverman 1983 <https://archive.org/stream/SilvermanKajaTheSubjectOfSemiotics1984> (πρόσβαση στις 1/11/2017).

Ο Umberto Eco πρόσφερε δέκα κύριους κώδικες ως λειτουργικούς για τη διαμόρφωση εικόνων: κώδικες αντίληψης, κώδικες μεταβίβασης, κώδικες αναγνώρισης, τονικοί κώδικες, εικονικοί κώδικες, εικονογραφικοί κώδικες, κώδικες γούστου και ευαισθησίας, ρητορικοί κώδικες, στιλιστικοί κώδικες και κώδικες ασυνειδήτου (Lapsley & Westlake 1988, 44, Eco 1982, 35-8).

Η αξία οποιωνδήποτε τέτοιων τυπολογιών πρέπει σαφώς να αξιολογείται από το πόσο χρήσιμα δια φωτίζουν τα φαινόμενα που χρησιμοποιούνται για να εξερευνήσουν.

31 1 Σημειωτική ανάλυση του πολυτροπικού κειμένου: «Changing Education Paradigms».

Ο τρόπος ανάλυσης του κειμένου παρουσιάζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος με τίτλο: «Γλωσσικό κείμενο-κώδικες» αφορά στο πρωτότυπο ηχητικό κείμενο που ακούγεται στο βίντεο, ενώ μέσα στις παρενθέσεις γίνεται αναφορά στον αντίστοιχο κώδικα σύμφωνα με το σημασιολογικό του περιεχόμενο. Ως σημασιολογική μονάδα καταγραφής εμφανίζεται η αναφορά στο συγκεκριμένο κώδικα που μπορεί να είναι λέξη ή λέξεις, πρόταση ή παράγραφος. Ο κάθε κώδικας επισημαίνεται με διαφορετικό χρωματικό απόχρωμα, ώστε να είναι λεπτομερέστερη η ανάλυση και να εντοπιστούν πιο εύκολα οι κύριοι κώδικες. Για λόγους ευκολίας προηγείται η μετάφραση

του κειμένου στα Ελληνικά. Από την ανάλυση προέκυψαν 13 κώδικες οι οποίοι καλύπτουν το σημασιολογικό περιεχόμενο του προφορικού κειμένου. Πρόκειται για τους κώδικες: *Αγωγής, Ακαδημαϊκό, Αριθμητικό, Βιολογικό, Γεωγραφικό, Ιατρικό, Κοινωνικό, Οικονομικό, Πνευματικό, Πολιτισμικό, Τεχνολογικό, Χιουμοριστικό και Χρονικό.*

Το δεύτερο μέρος με τίτλο: Παρουσίαση καρτέ -καρέ του βίντεο «Changing Education Paradigms» αφορά στα πληροφοριακά στοιχεία κάθε καρτέ, όπως ο αριθμός, το εικονόγραμμα και το γλωσσικό κείμενο που το συνοδεύει.

Στο τρίτο τμήμα με τίτλο: Σημειωτική τεκμηρίωση εικόνων πολυτροπικού χητισμοποιείται ένα μητρώο ανάλυσης εικόνων, μέσω της ανάλυσης των εικονογραμμάτων και του τρόπου δόμησής τους. Στο μητρώο αυτό παρτίθενται έξι παράμετροι: 1) τεχνοτροπία της εικόνας, 2) χώρος που παραπέμπει, 3) περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογράμματος, 4) περιεχόμενο της εικόνας, 5) θέματα της εικόνας και 6) εικόνα με/ χωρίς λεζάντα, καθώς και οι κώδικες που προκύπτουν από την ανάλυση των εικόνων -καρέ του βίντεο.

Από την παρούσα ανάλυση προέκυψαν 22 κώδικες με 352 αναφορές συνολικά. Οι κώδικες που προέκυψαν είναι οι εξής: Αγωγής, Αριθμητικός, Αυτοπροσωπογραφίας, Βιολογικός, Γεωγραφικός, Γραφής, Διανυσματικός, Έμφυλος, Έμφυλος, Ενδυματολογικός, Ζωγραφικής, Θεατρικός, Ιατρικός, Κοινωνικός, Οικονομικός, Πληροφοριακός, Πνευματικός, Πολιτισμικός, Τεχνολογικός, Χρονολογικός, Χρωματικός και Ψυχολογικός.

Με την ολοκλήρωση κάθε ανάλυσης προκύπτουν ορισμένα ποσοτικά, ποιοτικά και συγκριτικά δεδομένα ορισμένα από τα οποία δίνονται και σε μορφή πινάκων. Η ποσοτική επεξεργασία των δεδομένων περιλαμβάνει το σύνολο και τη συχνότητα των αναφορών κάθε κώδικα, ενώ η ποιοτική επεξεργασία των δεδομένων αφορά στον τρόπο με τον οποίο δομούνται και συνδέονται μεταξύ τους οι κώδικες, αλλά και στον συσχετισμό των ποσοτικών και των ποιοτικών δεδομένων. Στο τέλος κάθε ανάλυσης περιλαμβάνονται τα συγκριτικά δεδομένα των κωδίκων. Συνοψίζοντας, στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αναλύσεις του πολυτροπικού κειμένου και τα δεδομένα των αναλύσεων.

3.1.1 Ηχητικά κείμενα

Ηχητικό κείμενο εικόνας 1

Όταν ξεκινά η αναπαραγωγή του βίντεο ακούγεται μόνο ο ήχος (τρίξιμο) του μπακαδόρου πάνω στον λευκό πίνακα χωρίς γλωσσικό κείμενο.

Ανάλυση κωδίκων ηχητικού κειμένου εικόνας 1

Η εικόνα αυτή επιβάλλεται μέσα από το βλέμμα και την ακοή του θεατή ως ενεργή μάθηση και μας προσκαλεί να συμμετάσχουμε στο μάθημα που ακολουθεί.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 2-κώδικες

Κάθε χώρα στη γη αυτή τη στιγμή αναδιαρθρώνει τη δημόσια εκπαίδευση. Υπάρχουν δύο λόγοι γι' αυτό.

Every country (γεωγραφικός κώδικας) on earth (γεωγραφικός κώδικας) at the moment (χρονικός κώδικας) is reforming public (κοινωνικός κώδικας) education (κώδικας αγωγής). There are two (αριθμητικός κώδικας) reasons for it.

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 2

Η ομιλία ξεκινάει με το θέμα της αναδιοργάνωσης της δημόσιας εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 3-κώδικες

Ο πρώτος είναι οικονομικός. Οι άνθρωποι προσπαθούν να βρουν «πώς να εκπαιδεύσουμε τα παιδιά μας ώστε να βρουν τη θέση τους στις οικονομίες του 21ου αιώνα»; Πώς θα το κάνουμε αυτό, όταν δεν μπορούμε να προβλέψουμε πώς θα είναι η οικονομία στο τέλος της επόμενης εβδομάδας; Πώς μας αποδεικνύει η πρόσφατη αναταραχή; Πώς θα το κάνουμε αυτό;

The first of them (αριθμητικός κώδικας) is economic (οικονομικός κώδικας). People are trying to work out "how do we educate (κώδικας αγωγής) our children (κοινωνικός κώδικας) to take their place in the economies (οικονομικός κώδικας) of the 21st century (χρονικός κώδικας)"? How do we do that, given that we can't anticipate what the economy (οικονομικός κώδικας) will look like at the end of next week (χρονικός κώδικας) as the recent turmoil is demonstrating? How do we do that?

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 3

Το κυρίαρχο μήνυμα που θέτει ο ομιλητής είναι: «πώς θα εκπαιδεύσουμε τα παιδιά μας ώστε να βρουν την θέση τους στις οικονομίες του 21^ο αιώνα».

Όσον αφορά στην ιεράρχηση των κωδίκων στις εικόνες 1,2,3 ο γεωγραφικός κώδικας παρουσιάζεται πρώτος και μάλιστα διπλός επιτείνοντας την αίσθησης καθολικότητας του ζητήματος που αφορά όλες τις χώρες του πλανήτη. Στη συνέχεια ακολουθεί ο χρονικός κώδικας που μας εντάσσει στην διάσταση του ταυτόχρονου γεγονότος. Ο οικονομικός κώδικας παρουσιάζεται ως το πρώτο κίνητρο της αναδιάρθρωσης της εκπαίδευσης των μαθητών και παράλληλα η απάντηση στο αρχικό ερώτημα. Τέλος

παρουσιάζεται η σύγκρουση του οικονομικού με τον χρονικό κώδικα καθώς ο τελευταίος περιέχει το στοιχείο του απρόβλεπτου και δημιουργεί τοπλάισιο που καθορίζει τα αποτελέσματα των σημερινών ενεργειών μας.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 4-κώδικες

Ο δεύτερος φυσικά είναι πολιτιστικός. Κάθε χώρα στη γη προσπαθεί να βρει πώς να εκπαιδεύσει τα παιδιά της, ώστε να έχουν συνείδηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας και της γονιδιακής τους κληρονομιάς, ενώ ταυτόχρονα να συμμετέχουν και στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης; Πώς μπορούμε να τετραγωνίσουμε αυτό τον κύκλο;

The second (αριθμητικός κώδικας) though, is cultural (πολιτισμικός κώδικας). Every country (γεωγραφικός κώδικας) on earth (γεωγραφικός κώδικας) is trying to figure out how do we educate (κώδικας αγωγής) our children (κοινωνικός κώδικας) so they have a sense of cultural identity (πολιτισμικός κώδικας) and so that we can pass on the cultural (πολιτισμικός κώδικας) genes (βιολογικός κώδικας) of our communities (κοινωνικός κώδικας) while being part of the process of globalization (κοινωνικός κώδικας); How do we square that circle?

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 4

Ο δεύτερος λόγος (για την αναμόρφωση της εκπαίδευσης σε ολόκληρο τον κόσμο) σύμφωνα με τον K. Robinson είναι ο πολιτισμικός. Η αναφορά στον κώδικα γίνεται με επανάληψη του μοτίβου των λέξεων, που αποτελούν τον γεωγραφικό κώδικα και τον κώδικα αγωγής, και χρησιμοποιήθηκαν και στο πρώτο επιχείρημα. Ο πολιτισμικός κώδικας παρουσιάζεται να αποτελεί το ζητούμενο της εκπαίδευσης (καλλιέργεια πολιτιστικής ταυτότητας) ταυτόχρονα όμως συγκρούεται με τον κοινωνικό κώδικα της παγκοσμιοποίησης.

Ο Robinson από την αρχή της ομιλίας του χρησιμοποιεί στρατηγικά την συμμετρία στην παρουσίαση των δύο επιχειρημάτων του προκειμένου να πείσει τους θεατές για την ορθότητα των απόψεών του. Αναφέρεται τρεις φορές στον οικονομικό κώδικα και τρεις φορές αντίστοιχα στον πολιτισμικό κώδικα και επαναλαμβάνει το μοτίβο των ίδιων λέξεων και φράσεων στην ανάπτυξη των επιχειρημάτων του.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 5-κώδικες

Το πρόβλημα είναι ότι προσπαθούμε να φτάσουμε το μέλλον χρησιμοποιώντας τεχνικές του παρελθόντος και αλλοτριώνουμε εκατομμύρια παιδιά τα οποία δεν βρίσκουν κανένα λόγο για να πηγαίνουν στο σχολείο. Όταν πηγαίναμε εμείς στο σχολείο, μας κρατούσαν με το παραμύθι ότι αν δουλέψουμε σκληρά και τα πάμε καλά αποκτώντας ένα πτυχίο, τότε θα έχουμε και δουλειά. Τα παιδιά μας δεν το πιστεύουν αυτό.

The problem is, they're trying to meet the future (χρονικός κώδικας) by doing what they did in the past (χρονικός κώδικας), and on the way they're alienating millions (αριθμητικός κώδικας) of kids (κοινωνικός κώδικας) who don't see any purpose in going to school (κώδικας αγωγής). When we (κοινωνικός κώδικας) went (χρονικός κώδικας) to school (κώδικας αγωγής), we were kept there (κώδικας αγωγής), with a story which is if you worked hard and did well, and got a college degree (ακαδημαϊκός κώδικας) you would have a job (επαγγελματικός κώδικας). Our kids (κοινωνικός κώδικας) don't believe that!

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 5

Το πρόβλημα στην εκπαίδευση σύμφωνα με την ανάλυση του Robinson προκύπτει από την ιστορική, παρελθοντική τεκμηρίωση της εκπαίδευσης. Η εξέλιξη του χρόνου δεν προκάλεσε την αντίστοιχη εξέλιξη στον χώρο της εκπαίδευσης, και η αντίθεση αυτή στη σχέση των δύο κωδίκων προκάλεσε την αποδόμηση της αξίας της εκπαίδευσης και μετασχηματίστηκε σε διαφορά αντιλήψεων μεταξύ παιδιών και γονέων.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 6-κώδικες

Και έχουν δίκαιο παρεμπιπτόντως. Είσαι καλύτερα αν έχεις ένα πτυχίο παρά αν δεν έχεις, αλλά το πτυχίο δεν αποτελεί πια εγγύηση για δουλειά και ιδιαίτερα αν ο δρόμος για αυτό είναι να περιθωριοποιήσεις όλα τα πράγματα που θεωρείς σημαντικά για τον εαυτό σου. Για αυτό το λόγο οι άνθρωποι λένε ό,τι πρέπει να ανεβάσουμε το βασικό επίπεδο, εάν αυτή είναι μία υπέρβαση. Ξέρεις, αλήθεια; Ναι! Θα έπρεπε! Γιατί να μην το χαμηλώσουμε; Δεν υπάρχει κάποιο επιχείρημα που θα με έπειθε να το κατεβάσουμε, αλλά να το ανεβάσουμε. Φυσικά θα πρέπει να το ανεβάσουμε!

And they're right not to, by the way. You're better having a degree (πνευματικός κώδικας) than not, but it's not a guarantee anymore (χρονικός κώδικας), and particularly not if the route to it marginalizes most of the things that you think (πνευματικός κώδικας) are important about yourself (κοινωνικός κώδικας). And so people (κοινωνικός κώδικας) say we have to raise standards (κώδικας αγωγής) if this is a breakthrough. You know, like, really? (Χιουμοριστικός κώδικας) Yes! We should! Why would you lower them? (Κώδικας αγωγής), (Χιουμοριστικός κώδικας). I haven't come across an argument that persuades me of lowering them (κώδικας αγωγής), (Χιουμοριστικός κώδικας). But raising them, of course we should raise them (κώδικας αγωγής).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 6

Στη συνέχεια της αφήγησης ο Robinson δομεί τα επιχειρήματά του με χιούμορ και καυστικότητα στη βάση της αντίθεσης της αγωγής με την χρονική εξέλιξη και αξιολογεί τους τίτλους σπουδών και την μόρφωση της

εποχής μας προτείνοντας ουσιαστικά την χρονική μετάβαση της αγωγής από το παρελθόν στο παρόν με την εξέλιξη της εκπαίδευσης.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 7-κώδικες

Το πρόβλημα είναι ότι το υπάρχον σύστημα εκπαίδευσης έχει σχεδιαστεί και συλλληφθεί και κατασκευαστεί για διαφορετικό χρόνο. Είχε συλληφθεί στην διανοουμενίστικη κουλτούρα του διαφωτισμού και στις οικονομικές συνθήκες της βιομηχανικής επανάστασης. Πριν από τα μέσα του 19ου αιώνα δεν υπήρχε σύστημα δημόσιας εκπαίδευσης. Όχι στα αλήθεια. .. εννοώ ότι μπορούσε να εκπαιδευτείς από τους Ιησουΐτες, ξέρετε, αν είχατε τα χρήματα.

The problem is, the current (χρονικός κώδικας) system of education (κώδικας αγωγής) was designed and conceived and constructed (πνευματικός κώδικας) for a different age (χρονικός κώδικας). It was conceived in the intellectual culture of the enlightenment (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας) and in the economic circumstances (οικονομικός κώδικας) of the industrial revolution (χρονικός κώδικας). Before the middle of the 19th century (χρονικός κώδικας), there were no systems of public (κοινωνικός κώδικας) education (κώδικας αγωγής). Not really... I mean you could get educated (κώδικας αγωγής) by Jesuits, you know, if you had the money (οικονομικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 7

Παρατηρούμε ότι από την αρχή της αφήγησης του γλωσσικού κειμένου της εικόνας 7 τίθεται η αντιθετική σχέση του χρονικού κώδικα με τον κώδικα αγωγής, ενώ στη συνέχεια προστίθεται ο οικονομικός κώδικας. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσεται μία τριαδική, δυναμική σχέση. Στη βάση αυτής της σχέσης παρουσιάζεται η προέλευση της δημόσιας εκπαίδευσης και εξηγείται ο ταξικός της χαρακτήρας, με την οικονομία να αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση της εκπαίδευσης.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 8-κώδικες

Αλλά δημόσια εκπαίδευση, που να χρηματοδοτείται από τις φορολογικές εισφορές, να είναι υποχρεωτική για όλους και προσβάσιμη σε όλους ήταν μία επαναστατική ιδέα. Πολλοί άνθρωποι εναντιώθηκαν σε αυτό. Είπαν «δεν είναι δυνατό για τα παιδιά του δρόμου και της εργατικής τάξης να επωφελούνται από την δημόσια εκπαίδευση. Είναι ανίκανα να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν, άρα εμείς γιατί να σπαταλάμε το χρόνο μας σε αυτό;» Επίσης όλη αυτή η θεωρία ήταν χτισμένη επάνω σε μία σειρά από προθέσεων σχετικά με την κοινωνική δομή και τις ικανότητες.

But public (κοινωνικός κώδικας) education (κώδικας αγωγής), paid for from taxation (οικονομικός κώδικας), compulsory to everybody (κοινωνικός

κώδικας), and free at the point of delivery (κοινωνικός-ταξικός κώδικας) that was a revolutionary idea. And many people objected to it. They said“ It’s not possible for many street kids (κοινωνικός κώδικας), working class children (κοινωνικός-ταξικός κώδικας), to benefit from public (κοινωνικός κώδικας) education (κώδικας αγωγής). They’re incapable of learning(πνευματικός κώδικας) to read and write and why are we spending time on this (κώδικας αγωγής)?” So there’s also built into it a whole series of assumptions (πνευματικός κώδικας) about social structure (κοινωνικός κώδικας) and capacity.

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 8

Από την παραπάνω ανάλυση του κειμένου παρατηρούμε ότι ο Robinson παρουσιάζει την ιστορική πορεία της κοινωνικής δομής της δημόσιας εκπαίδευσης στις χώρες της δυτικής Ευρώπης καθώς και τις κοινωνικές και ταξικές αντιλήψεις των ανθρώπων της εποχής για την εκπαίδευση.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 9-κώδικες

Ήταν σχεδιασμένη από τις οικονομικές επιταγές της εποχής, αλλά για την κριβεία ήταν ένα διανοητικό μοντέλο που ουσιαστικά απηχούσε την άποψη του διαφωτισμού για την νοημοσύνη. Ότι η πραγματική νοημοσύνη αποτελείται από αυτό το συγκεκριμένο τύπο απλουστευτικής συλλογιστικής και η γνώση των κλασικών είναι αυτή που θεωρούμε ως την ακαδημαϊκή ικανότητα.

It was driven by an economic imperative (οικονομικός κώδικας) of the time (χρονικός κώδικας), but running right through it was an intellectual model of the mind (πνευματικός κώδικας), which was essentially the Enlightenment view of intelligence (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας) that real intelligence consists in this certain type of reductive reasoning (πνευματικός κώδικας) and a knowledge of the classics (πνευματικός -ιδεολογικός κώδικας), originally, what we’ve come to think of as academic ability (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 9

Ο χρονικός κώδικας προσδιορίζει από την αρχή του κειμένου την εποχή (19^{ος} αιώνας). Στη συνέχεια ο πνευματικός κώδικας που χρησιμοποιείται κατά κόρον καλύπτει το σημασιολογικό περιεχόμενο της εκπαίδευσης, η οποία έχει θεμελιώσως στόχο την ακαδημαϊκή ικανότητα.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 10-κώδικες

Αυτή η άποψη βρίσκεται βαθιά χαραγμένη στα γονίδια της δημόσιας εκπαίδευσης, ότι δηλαδή υπάρχουν δύο τύποι ανθρώπων: οι ακαδημαϊκοί και οι μη ακαδημαϊκοί, οι έξυπνοι άνθρωποι και οι μη έξυπνοι άνθρωποι. Η

συνέπεια αυτού είναι ότι πολλά λαμπρά μυαλά νομίζουν ότι δεν είναι, επειδή έχουν αξιολογηθεί με βάση αυτή τη συγκεκριμένη οπτική. Έτσι έχουμε δυο πυλώνες : έναν οικονομικό και έναν πνευματικό. Και η άποψη μου είναι ότι αυτό το μοντέλο έχει προκαλέσει χάος στις ζωές πολλών ανθρώπων. Είναι πολύ καλό για κάποιους, υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που πριμοδοτήθηκαν θαυμάσια από αυτό το μοντέλο, αλλά καθόλου καλό για τους περισσότερους ανθρώπους.

And this is deep in the gene pool (βιολογικός κώδικας) of public (κοινωνικός κώδικας) education (κώδικας αγωγής), that there are really two types of people (κοινωνικός- ταξικός κώδικας), academic and non-academic (πνευματικός κώδικας), smart people and non-smart people (πνευματικός κώδικας). And the consequence of that is that many brilliant people think they're not because they've been judged (κοινωνικός- ταξικός κώδικας), against this particular view of the mind (πνευματικός- ιδεολογικός κώδικας). So we have twin pillars: economic (οικονομικός κώδικας) and intellectual (πνευματικός κώδικας). And my view is that this model has caused chaos in many people's lives (κοινωνικός κώδικας). It's been great for some ; there have been people (κοινωνικός κώδικας) who have benefited wonderfully from it (κοινωνικός- ταξικός κώδικας). But most people have not (κοινωνικός- ταξικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 10

Οι κώδικες του κειμένου είναι: ο βιολογικός κώδικας, ο κοινωνικός-ταξικός κώδικας, ο κώδικας αγωγής, ο πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας και ο οικονομικός κώδικας. Με βάση την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι πάσχει στην εκπαίδευση μια βαθιά ριζωμένη αντίληψη η οποία διαχέεται στην συνέχεια στην κοινωνία και διαχωρίζει ταξικά τους ανθρώπους σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που έχουν ακαδημαϊκή δεξιότητα και σε αυτούς που δεν μετέχουν στην δημόσια εκπαίδευση και δεν έχουν.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 11-κώδικες

Αντίθετα υποφέρουν από αυτό: αυτή είναι η μοντέρνα επιδημία και είναι τόσο λανθασμένη όσο και εικονική. Αυτή είναι η μάστιγα του ΔΕΠΥ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας). Τώρα, αυτός είναι ένας χάρτης με κρούσματα ΔΕΠΥ στην Αμερική ή συνταγή για ΔΕΠΥ. Μη με παρεξηγείτε. Δεν εννοώ ότι δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα όπως η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας. Δεν έχω τα προσόντα για να πω, εάν υπάρχει κάτι τέτοιο. Ξέρω ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ψυχολόγων και των παιδιάτρων πιστεύει ότι υπάρχει (η ΔΕΠΥ). Αλλά είναι ακόμη θέμα διαφωνίας. Αυτό που ξέρω στα σίγουρα είναι ότι δεν είναι επιδημία.

Instead they suffer this: this is the modern (χρονικός κώδικας) epidemic (ιατρικός κώδικας) and it's as misplaced, and it's as fictitious

(πνευματικός- ιδεολογικός κώδικας): this is the plague of ADHD (ιατρικός κώδικας). Now this is a map of the instance of ADHD (ιατρικός κώδικας) in America (γεωγραφικός κώδικας) or prescriptions for ADHD (Χιουμοριστικός κώδικας). Don't mistake me; I don't mean to say there is no such thing as Attention-Deficit Disorder (ιατρικός κώδικας). I'm not qualified (ακαδημαϊκός κώδικας) to say if there is such a thing. I know that a great majority of psychologists and pediatricians (κοινωνικός κώδικας) think there is such a thing (ιατρικός κώδικας). But it's still a matter of debate (πνευματικός κώδικας). What I do know for a fact is it's not an epidemic (ιατρικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 11

Βασιζόμενοι στους κώδικες που αναλύθηκαν παραπάνω προκύπτει ότι σήμερα στην Αμερική προβάλλεται η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) ως μία ασθένεια – νόσος (ιατρικός κώδικας), που είναι υπεύθυνη για την μη συμμετοχή των μαθητών στην ακαδημαϊκή δεξιότητα (πνευματικός κώδικας). Ο κώδικας αυτός δεν αναφέρεται ρητά σε αυτό το σημείο της αφήγησης, αλλά προκύπτει από τη γενετική δομή του κειμένου.

5 Η διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας ΔΕΠ-Υ αποτελεί μια αναπτυξιακή διαταραχή με νευροβιολογική βάση. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες ΔΕΠ – Υ :

- I. Με κύριο χαρακτηριστικό την έλλειψη προσοχής.
- II. Με κύριο χαρακτηριστικό την υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα
- III. Συνδυασμός των παραπάνω.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, σε «φυσιολογικά» άτομα παρουσιάζονται παρόμοιες συμπεριφορές. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι τα άτομα με ΔΕΠ-Υ εμφανίζουν τις παραναφερόμενες συμπεριφορές σε βαθμό ασύμφωνο με την ηλικία τους και με το αναπτυξιακό τους επίπεδο και με τέτοια συχνότητα ή βαρύτητα που παρατηρείται σημαντική επίπτωση σε βασικούς τομείς της καθημερινότητάς τους: στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, στο σχολείο, ή στον εργασιακό τομέα. Τα συμπτώματα ξεκινούν πριν από την ηλικία των 7 ετών και πρέπει να παρατηρούνται σε δύο τουλάχιστον περιβάλλοντα: π.χ. και στο σχολείο και στο σπίτι, Γκόλτσιου «ΔΕΠΥ: Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα. http://www.gkoltsiou.gr/el/article_groups/10/articles/47-zdb, (πρόσβαση στις 2-11-2017).

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 12-κώδικες

Αυτά τα παιδιά λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή με την ίδια συχνότητα που βιάζουμε τις αμυγδαλές μας βασιζόμενα στους ίδιους ευφάνταστους λόγους και στην ίδια αιτία : την ιατρική μόδα.

These kids (**κοινωνικός κώδικας**) are being medicated (**ιατρικός κώδικας**) as routinely as we had our tonsils taken out (**ιατρικός κώδικας**), and on the same whimsical basis and for the same reason: medical fashion (**πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας**).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 12

Από την ανάλυση των παραπάνω κωδίκων προκύπτει μια ιατρικού τύπου εκμηρίωση βασισμένη σε χαρακτηριστικά επιδημίας ή μπορεί να είναι και μία ιατρική μόδα του 21^{ου} αιώνα.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 13-κώδικες

Τα παιδιά μας ζουν την πιο έντονη περίοδο έκθεσης σε ερεθίσματα στην ιστορία της γης. Πολιορκούνται από πληροφορίες και εξαναγκάζονται να δώσουν την προσοχή τους σε κάθε πλατφόρμα: κομπιούτερ, iPhones, διαφημίσεις, εκατοντάδες κανάλια τηλεόρασης. Και εμείς τα τιμωρούμε ώρα, επειδή αποσπάται η προσοχή τους. Από τι; Βαρετά πράγματα. Από το σχολείο κυρίως.

Our children (**κοινωνικός κώδικας**) are living in the most intensive stimulating period in the history of the earth (**χρονικός κώδικας**). They're being besieged with information and coerced for attention (**πνευματικός κώδικας**) from every platform (**τεχνολογικός κώδικας**): computers, from iPhones, from advertising hoardings (**τεχνολογικός κώδικας**), from hundreds of television channels (**τεχνολογικός κώδικας**). And we're penalizing them now for getting distracted (**πνευματικός κώδικας**). From what? Boring stuff (**χιουμοριστικός κώδικας**). At school (**κώδικας αγωγής**) for the most part.

Ανάλυση κωδίκων εικόνας 13

Οι κώδικες που αναλύονται εδώ προβάλλουν την αναχρονιστική, παραδοσιακή, πληκτική, σχολική πραγματικότητα versus της σύγχρονης, ψηφιακής, πολυτροπικής, ελκυστικής εξωσχολικής πραγματικότητας.

Γλωσσικό κείμενο γλωσσικού κείμενου εικόνας 14-κώδικες

Δε νομίζω ότι είναι τόσο μεγάλη σύμπτωση ότι η περίπτωση της ΔΕΠΥα ναπτύχτηκε παράλληλα με την άνοδο των τυποποιημένων τεστ. Τώρα αυτά τα παιδιά παίρνουν Ritalin και Adderall και κάθε είδους σκεύασμα, και συχνά αρκετά επικίνδυνα φάρμακα για να συγκεντρώνονται και να ηρεμούν.

It seems to me not a coincidence, totally, that the instance of ADHD(**ιατρικός κώδικας**) has raised in parallel with the growth of the standardized testing (**πνευματικός κώδικας**). Now these kids (**κοινωνικός κώδικας**) are being given Ritalin and Adderall (**ιατρικός κώδικας**) and all manner of things, often quite dangerous drugs (**ιατρικός κώδικας**), to get them focused and calm them down (**πνευματικός κώδικας**).

Ανάλυση κωδίκων εικόνας 14

Με βάση την ανάλυση των παραπάνω κωδίκων παρατηρούμε την παράλληλη σχέση του πνευματικού και του ιατρικού κώδικα που συνεπάγεται ότι η εμφάνιση της Διάσπασης Προσοχής και Υπερκινητικότητας με τα τυποποιημένα τεστ αξιολόγησης δεν φαίνεται τυχαία, αλλά δομημένη.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 15-κώδικες

Αλλά σύμφωνα με αυτόν (τον χάρτη) η ΔΕΠΥ αυξάνεται καθώς ταξιδεύουμε ανατολικά της χώρας. Οι άνθρωποι παύουν να είναι ενδιαφέροντες στην Οκλαχόμα, με δυσκολία μπορούν να σκεφθούν στο Αρκάνσας και μέχρι να φτάσουμε στην Ουάσιγκτον θα τα έχουν χάσει τελείως (και υπάρχουν ιδιαίτεροι λόγοι γι' αυτό, νομίζω). Είναι μία πλασματική επιδημία.

But according to this, Attention-Deficit Disorder (**ιατρικός κώδικας**), increases as you travel east across the country (**γεωγραφικός κώδικας**). People (**κοινωνικός κώδικας**) start losing interest in Oklahoma (**χιουμοριστικός κώδικας**), they can hardly think straight in Arkansas (**χιουμοριστικός κώδικας**), and by the time they get to Washington they've lost it completely (**χιουμοριστικός κώδικας**) (and there are separate reasons for that, I believe) (**χιουμοριστικός κώδικας**). It's a fictitious epidemic (**πνευματικός κώδικας**).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 15

Με βάση τα παραπάνω προβάλλει η κατασκευή μιας πλασματικής επιδημίας στην εποχή μας. Η κατασκευή μιας νέας κανονικότητας, μιας επιδημίας ως ελλειμματικής της κανονικότητας, στην ιστορία και στην πράξη της δυτικής δημοκρατίας εκπαίδευσης μας παραπέμπει στην ανακεφαλαίωση που προτείνει ο Φουκώ με τον κανόνα (1991). 6

6 Ο Φουκώ όταν κρίνει σκόπιμο να αναφερθεί στο βιβλίο του δασκάλου του, Georges Canguilhem, με τίτλο: « Το κανονικό και το παθολογικό» (1966), το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της θεωρητικής του ανησυχίας, δηλώνει την ένταξή του σε μια ορισμένη παράδοση της ιστορίας των ιδεών, από την οποία και αντλεί τρία μαθήματα. Το πρώτο αφορά μια γενική διαδικασία κανονικοποίησης, κοινωνικής, πολιτικής και τεχνικής, η οποία ξετυλίγεται τον 18ο αιώνα. Το σημαντικό είναι ότι η διαδικασία αυτή έχει

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 16-κώδικες

Εάν το σκεφτείτε, οι τέχνες και δεν το λέω αυτό αποκλειστικά για τις τέχνες, επειδή νομίζω ότι το ίδιο συμβαίνει και για τις επιστήμες και για τα μαθηματικά, αλλά μιλώ για τις τέχνες ιδιαίτερα επειδή αυτές είναι καταρχήν τα θύματα αυτής της νοοτροπίας. Οι τέχνες ειδικά ενδύονται την ιδέα της αισθητικής εμπειρίας. Μία αισθητική εμπειρία είναι αυτή κατά την οποία οι αισθήσεις λειτουργούν με όλη τους την ένταση, όταν συντονίζεσαι με την εξέταση του πράγματος που ανακαλύπτεις, όταν είσαι εντελώς ζωντανός

If you think of it (πνευματικός κώδικας), the arts (πνευματικός κώδικας), and I don't say this exclusively to the arts, I think it's also true of science (πνευματικός κώδικας) and of math's (πνευματικός κώδικας), but I say about arts particularly because they are the victims of this mentality currently (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας), particularly. The arts especially address the idea of aesthetic experience (πνευματικός κώδικας). Aesthetic experience (πνευματικός κώδικας) is one in which your senses are operating at their peak, when you are present in the current moment, when you are resonating with the excitement of this thing that you're experiencing, when you are fully alive.

.Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 16

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση, στην οποία είναι κυρίαρχος ο πνευματικός κώδικας, οι τέχνες και η αισθητική εμπειρία έχουν θυματοποιηθεί στη δημόσια δυτική εκπαίδευση.

συνέπειες σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και τις συνέπειες αυτές ακριβώς αναλύει ο Φουκώ. Το δεύτερο μάθημα, πολύ σημαντικότερο, είναι ότι ένας κανόνας, μια νόρμα, ορίζεται με βάση τον ρόλο που μπορεί να ασκήσει στα πεδία στα οποία εφαρμόζεται ή με άλλα λόγια, ο κανόνας είναι ένα στοιχείο στο οποίο θεμελιώνεται και νομιμοποιείται μια συγκεκριμένη άσκηση της εξουσίας. Κατά συνέπεια, ένας κανόνας δεν αποτελεί μόνο, όπως το υποστήριζε ο Canguilhem, έννοια πολεμική, αλλά ευρύτερα έννοια πολιτική, όπως δείχνει ο Φουκώ. Το τρίτο μάθημα, τέλος, στο οποίο ο φιλόσοφος συγκεντρώνει την προσοχή του και το οποίο αποτελεί τον καθοδηγητικό μίτο για τις ανάλυσεις του στο σύνολο των παραδόσεων για τους Μη κανονικούς, ο κανόνας υποστηρίζει τόσο μια αρχή αξιολόγησης όσο και μια αρχή σωφρονισμού, δεν έχει ως λειτουργία είτε να αποβάλλει είτε να απορρίψει κάτι· «αντίθετα, συνδέεται πάντοτε με μια θετική ή τεχνική επέμβαση και μετασχηματισμού, με ένα είδος κανονιστικού προγράμματος».

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 17-κώδικες

Αναίσθητος είσαι όταν σταματάς να αισθάνεσαι και νεκρώνεις τον εαυτό σου σε σχέση με ότι συμβαίνει. Και πολλά από αυτά τα φάρμακα αυτόκά νουν. Περνάμε τα παιδιά μας μέσα από την εκπαίδευση αναισθητο-ποιώντας τα. Και εγώ νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε ακριβώς το αντίθετο. Δεν πρέπει να τα κοιμίζουμε, αλλά πρέπει να ενεργοποιούμε όσα έχουν μέσα τους!

An anesthetic is when you shut your senses off and deaden yourself (πνευματικός κώδικας) to what's happening. And a lot of these drugs (ιατρικός κώδικας) are that. We are getting our children (κοινωνικός κώδικας) through education (κώδικας αγωγής) by anesthetizing them (ιατρικός κώδικας). And I think we should be doing the exact opposite. We shouldn't be putting them to sleep; we should be waking them up (πνευματικός κώδικας) to what they have inside of themselves!

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 17

Η εκπαίδευση σύμφωνα με τον Robinson παρουσιάζεται ως μηχανισμός κατευνασμού και υποταγής των μαθητών προκειμένου να αναπαράγουμε την καθεστηκυία τάξη των πραγμάτων.⁷

⁷ Όπως απαντά ο Althusser (1983:74) στο ερώτημα: πώς πετυχαίνεται η διαφοροποιημένη ειδίκευση της εργατικής δύναμης στο καπιταλιστικό σύστημα; Διφορητικά με ότι συνέβαινε στους δουλοκτητικούς και φεουδαρχικούς κοινωνικούς σχηματισμούς, η αναπαραγωγή αυτής της ειδικευμένης εργατικής δύναμης τείνει (πρόκειται για τάση) να πραγματοποιείται όχι πια «επί τόπου» (μαθητεία μέσα στην ίδια την παραγωγή), αλλά όλο και πιο συχνά έξω από την παραγωγή: με το σχολικό σύστημα, και με άλλους θεσμούς και μηχανισμούς. Όμως, τι μαθαίνει κανείς στο σχολείο; Όσο και αν προχωρήσει κανείς στις σπουδές του, έτσι κι αλλιώς έχει κιόλας διδαχτεί να διαβάζει, να γράφει, να μετράει – έχει μάθει δηλαδή μερικές τεχνικές, κι άλλα πράγματα ακόμα, στοιχειά «πρακτικής μόρφωσης», ή «θεωρητικής παιδείας» (που μπορεί να είναι χαμηλότερου ή ψηλότερου επιπέδου), άμεσα χρησιμοποιήσιμα στις διάφορες θέσεις της παραγωγής (ένα είδος κατάρτισης για τους εργάτες, ένα άλλο για τους τεχνικούς, ένα τρίτο για τους μηχανικούς, ένα τελευταίο για τα ανώτερα στελέχη κλπ.). Δίπλα όμως στις τεχνικές και στις γνώσεις αυτές, μαθαίνουμε στο σχολείο και «κανόνες» για την ορθή τους χρήση, για τη συμπεριφορά δηλαδή που πρέπει να έχει ο καθένας, ανάλογα με τη θέση που «προορίζεται» να καταλάβει μέσα στον καταμερισμό της εργασίας: κανόνες ηθικής, κανόνες επαγγελματικής συνείδησης και πολιτικής αγωγής, που πάει να πει, πιο καθαρά, κανόνες για το σεβασμό του κοινωνικού – τεχνικού καταμερισμού της εργασίας, και τελικά κανόνες της τάξης πραγμάτων που έχει επιβληθεί από την ταξική κυριαρχία.

Αν θέλαμε να κάνουμε μια συνοπτική διατύπωση των παραπάνω, θα λέγαμε πως η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης απαιτεί όχι μόνο την αναπαραγωγή της ειδίκευσης

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 18-κώδικες

Το μοντέλο (εκπαίδευσης) όμως που έχουμε είναι το εξής: πιστεύω ότι έχουμε ένα σύστημα εκπαίδευσης το οποίο είναι βασισμένο στα ενδιαφέροντα και το όραμα του βιομηχανικού συστήματος.

But the model (κώδικας αγωγής) we have is this: I believe we have a system of education (κώδικας αγωγής) that is modeled on the interests of industrialism (οικονομικός κώδικας) and in the image of it (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων εικόνας 18

Βάση των κωδίκων που προαναφέρονται συμπεραίνουμε ότι η εκπαίδευση είναι βασισμένη στο ιδεολογικό μοντέλο του καπιταλισμού οπότε του υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα στηρίζει αλλά και εξαρτάται από την βιομηχανοποίηση και τον καπιταλισμό.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 19-κώδικες

Θα σας δώσω κάποια παραδείγματα. Τα σχολεία είναι ακόμα λίγο-πολύ οργανωμένα σε γραμμές παραγωγής. Κουδούνια, ξεχωριστές εγκαταστάσεις, ειδικευση σε διαφορετικά αντικείμενα. Ακόμη εκπαιδεύουμε τα παιδιά μας «σε φουρνιές», ξέρετε τα τοποθετούμε σε ομάδες ανάλογα με την ηλικία τους. Γιατί το κάνουμε αυτό; Γιατί υπάρχει αυτή η υπόθεση, ότι δηλαδή το πιο σημαντικό πράγμα που είναι κοινό στα παιδιά είναι το πόσο χρονώνει να; Ξέρετε σαν να είναι το πιο σημαντικό πράγμα για αυτά η ημερομηνία κατασκευής τους.

I'll give you a couple of examples. Schools (κώδικας αγωγής) are still (χρονικός κώδικας) pretty much organized on factory lines ((οικονομικός κώδικας): ringing bells, separate facilities, specialized into separate subjects. We still educate (κώδικας αγωγής) children (κοινωνικός κώδικας) by batches (χρονικός κώδικας), you know, we put them through the system

της, αλλά συνάμα και την αναπαραγωγή της υποταγής στους κανόνες της καθεστηκυίας τάξης, δηλαδή την αναπαραγωγή της υποταγής της στην κυρίαρχη ιδεολογία για τους εργάτες και την αναπαραγωγή της ικανότητας να χειρίζονται σωστά την κυρίαρχη ιδεολογία για τους φορείς της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης, με στόχο να εξασφαλίζουν, ακόμα και «με το λόγο» την κυριαρχία της αστικής τάξης. Με άλλα λόγια, το σχολείο (και άλλοι κρατικοί θεσμοί όπως η εκκλησία, η μηχανισμοί όπως ο στρατός) διδάσκουν διάφορα «savoir faire», αλλά με μορφή που να εξασφαλίζει την υποταγή στην κυρίαρχη ιδεολογία, ή τον επιτήδειο χειρισμό της «πρακτικής» της.
(Κούβδος 2012)

(κώδικας αγωγής) by age group (χρονικός κώδικας). Why do we do that? Why is there this assumption that the most important thing kids (κοινωνικός κώδικας) have in common is how old they are (χρονικός κώδικας)? You know, it's like the most important thing about them (κοινωνικός κώδικας) is their date of manufacture (χρονικός κώδικας), (χιουμοριστικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 19

Στο σημείο αυτό ο αφηγητής προβάλλει ξανά μια αντίθεση. Από την μία πλευρά έχουμε την ευθύγραμμη, ηλικιακή δομή της εκπαίδευσης σύμφωνα με εργασιακά πρότυπα κατασκευής προϊόντων (η οποία φαντάζει για τα σημερινά εκπαιδευτικά δεδομένα αναχρονιστική) και από την άλλη την σπειροειδή δομή της εκπαίδευσης, 8 που αποτελεί την σύγχρονη αντίληψη για τον ιστορικό-παιδαγωγικό χρόνο.⁹

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 20-κώδικες

Λοιπόν, γνωρίζω κάποια παιδιά που είναι πολύ καλύτερα από άλλα παιδιά στην ίδια ηλικία σε διαφορετικούς τομείς, ή (αποδίδουν καλύτερα) διφορετικές ώρες της ημέρας, ή (αποδίδουν) καλύτερα σε μικρές ομάδες παρά σε μεγάλες, ή μερικές φορές θέλουν να είναι μόνα τους.

8 Στην ιστορία της φιλοσοφίας ο χρόνος έχει αποκτήσει δύο κύρια παραστατικά σχήματα. Την γραμμική αντίληψη του Χρόνου και την Κυκλική, εδώ θα χρησιμοποιηθεί ο όρος Σπειροειδής καθώς η σπείρα είναι ένα πληρέστερο σχήμα για να περιγραφεί το ζητούμενο. Στο αρχαίο κόσμο, όπως αυτός γίνεται αντιληπτός μέσα από τις προχριστιανικές κοινωνίες, η αντίληψη περί χρόνου αντιστοιχεί στο σχήμα της σπείρας. Ο χρόνος δεν ορίζεται από ένα σημείο εκκίνησης, αλλά είναι αιώνιος και αυτοφυής, όπως ακριβώς και οι θεοί των αρχαίων κοινωνιών. Επίσης κινείται συνεχώς διαγράφοντας μια νοητή σπείρα οπού υποχρεώνει το Παν να σχετίζεται άμεσα με το παρελθόν και το μέλλον να σχηματίζεται υπό το βάρος των παρελθοντικών γεγονότων (Χαλιός 2017).

⁹ Για να καλλιεργήσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών γύρω από την ιστορία και να αναπτύξουμε έναν κριτικό τρόπο εξέτασης των ιστορικών γεγονότων χρειαζόμαστε μία διαφορετική αντίληψη του ιστορικού χρόνου. Η αντίληψη αυτή μπορεί να συνοψισθεί σε δύο σημεία. Πρώτον, ο χρόνος της ιστορίας είναι ποιοτικός. Έχει σχέση με τα βιώματα, τα ερωτήματα και τα διακυβεύματα του παρόντος. Δεν είναι ένας κενός χρόνος, τον οποίο γεμίζουμε νεκρά γεγονότα. Συνεπώς, πρέπει να ξεκινάμε την διδασκαλία της ιστορίας από τα βιώματα και το περιβάλλον των παιδιών. Δεύτερον, η ιστορία δεν συνιστά μία συνεχή πρόοδο, αλλά πρόοδος και οπισθοδρόμηση, πολιτισμός και βαρβαρότητα διαπλέκονται μέσα στην ιστορία. Και δουλειά του ιστορικού, όπως και του ερευνητή-μαθητή, είναι να μπορεί να δει αυτήν την διαπλοκή (Αλεξιάκης 2014).

Well, I know some kids (κοινωνικός κώδικας) who are much better than other kids (κοινωνικός κώδικας) at the same age (χρονικός κώδικας), in different disciplines (πνευματικός κώδικας), or at different times of the day (χρονικός κώδικας), or better in smaller groups than large groups (κοινωνικός κώδικας), or sometimes they want to be on their own (κοινωνικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 20

Σύμφωνα με τα παραπάνω δεν υπάρχει μία και μοναδική περίπτωση γνωστικής προσέγγισης για τα παιδιά, αλλά πολλές και διαφορετικές ατομικές περιπτώσεις σύμφωνα με την γνωστική τους ανάπτυξη και την προσωπική τους ιδιοσυγκρασία.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 21-κώδικες

Εάν ενδιαφέρεστε για τα μοντέλα μάθησης μην ξεκινάτε με αυτή την οσοτροπία της γραμμής παραγωγής. Έχει να κάνει με την συμμόρφωση και είναι ολοένα πιο σημαντικό καθώς βλέπετε την ανάπτυξη των τυποποιημένων τεστ και των τυποποιημένων προγραμμάτων. Είναι όλα σχετικά με την τυποποίηση. Πιστεύω ότι πρέπει να πάμε ακριβώς στην αντίθετη κατεύθυνση. Αυτό εννοώ όταν λέω να αλλάξουμε την ιδεολογική δομή.

If you're interested in the model of learning (κώδικας αγωγής) you don't start from this production line (οικονομικός κώδικας) mentality (πνευματικός κώδικας). It's essentially about conformity (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας) and it's increasingly about that as you look at the growth of standardized testing (πνευματικός κώδικας) and standardized curricula (πνευματικός κώδικας). And it's about standardization (πνευματικός κώδικας). I believe we've got to go in the exact opposite direction. That's what I mean about changing the paradigm (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 21

Με βάση την παραπάνω ανάλυση παρατηρούμε ότι η πρόταση του ομιλητή για αλλαγή στην ιδεολογική δομή της εκπαίδευσης αφορά στην εκπαιδευτική εξατομίκευση με ομάδες ενάντια στην μαζική τυποποίηση που παράγει η εκπαιδευτική διαδικασία.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 22-κώδικες

Πρόσφατα έχουν γίνει σπουδαίες μελέτες για την αποκλίνουσα σκέψη. Έχουν δημοσιευθεί πριν από λίγα χρόνια. Η αποκλίνουσα σκέψη δεν είναι δημιουργικότητα. Θα όριζα την δημιουργικότητα ως την διαδικασία παραγωγής πρωτότυπων ιδεών, οι οποίες έχουν αξία. Η αποκλίνουσα σκέψη

δεν είναι μία συνώνυμη λέξη, αλλά μία βασική ικανότητα για την δημιουργικότητα. Είναι η δυνατότητα να βλέπεις πολλές πιθανές απαντήσεις σε μία ερώτηση, πολλές δυνατότητες ερμηνείας σε μία ερώτηση, να σκέφτεσαι παράλληλα (όπως πιθανώς θα έλεγε ο Ed De Bond) να μην σκέφτεσαι μόνο το προφανές ή με τυποποιημένο τρόπο, να βλέπεις πολλές απαντήσεις όχι μόνο μία!

There was a great study done recently of divergent thinking (πνευματικός κώδικας). It was published a couple years ago (χρονικός κώδικας). Divergent thinking (πνευματικός κώδικας) isn't the same thing as creativity (πνευματικός κώδικας-δημιουργικότητα). I define creativity (πνευματικός κώδικας-δημιουργικότητα) as the process of having original ideas that have value. Divergent thinking (πνευματικός κώδικας) isn't a synonym but it's an essential capacity for creativity (πνευματικός κώδικας-δημιουργικότητα). It's the ability to see lots of possible answers to a question (πνευματικός κώδικας), lots of possible ways of interpreting a question (πνευματικός κώδικας), to think (what Ed De Bond would probably call) laterally (πνευματικός κώδικας), to think not just in linear or convergent ways (πνευματικός κώδικας), to see multiple answers (πνευματικός κώδικας), not one!

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 22

Με βάση τον πνευματικό κώδικα η αλλαγή των εκπαιδευτικών προτύπων που προτείνει ο Robinson στηρίζεται στην αποκλίνουσα σκέψη η οποία είναι προϋπόθεση της δημιουργικής σκέψης.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 23-κώδικες

Εννοώ βέβαια ότι υπάρχουν τεστ για αυτό. Ένα καλό παράδειγμα θα ήταν να μπορούσατε να ρωτήσετε τους ανθρώπους: «πόσες χρήσεις μπορείτε να σκεφτείτε για ένα συνδετήρα»; Όλες αυτές οι συνηθισμένες ερωτήσεις. Οι περισσότεροι άνθρωποι μπορούν να δώσουν δέκα με δεκαπέντε απαντήσεις. Οι άνθρωποι που είναι καλοί σε αυτό μπορούν να βρουν διακόσιες. Και το κάνουν αυτό λέγοντας: «λοιπόν μπορεί ένας συνδετήρας να είναι διακόσια πόδια ψηλός και να είναι φτιαγμένος από ελαστικό»; Ξέρεις σαν: «πρέπει να είναι ένας συνδετήρας όπως τον ξέρουμε Jim».

So, I mean, there are tests for this. One kind of good example would be people (κοινωνικός κώδικας) might be asked to say “how many uses can you think of (πνευματικός κώδικας-δημιουργικότητα) for a paper clip?” All those routine questions. Most people (κοινωνικός κώδικας) might be able to come up (πνευματικός κώδικας-δημιουργικότητα) with ten or fifteen (αριθμητικός κώδικας). People (κοινωνικός κώδικας) who are good at this might come up (πνευματικός κώδικας-δημιουργικότητα) with two hundred (αριθμητικός κώδικας). And they do that by saying, “well, could the paperclip be two hundred feet tall and made out of foam rubber (πνευματικός

κώδικας-δημιουργικότητα)?” You know, like “does it have to be a paper clips we know it, Jim”?

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 23

Με βάση τα παραπάνω υποστηρίζεται η αποκλίνουσα σκέψη (η ικανότητα να βλέπεις πολλές διαφορετικές εκφάνσεις σε μια κατάσταση) ως ιδιότητα που είναι απαραίτητη για τη δημιουργικότητα.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 24-κώδικες

Τώρα υπάρχουν τεστ με αυτό το θέμα, και το δώσανε σε 1500 ανθρώπους σε ένα βιβλίο που λέγεται : «Break Point and Beyond». Σύμφωνα με αυτό το τεστ εάν επιτύχεις πάνω από ένα επίπεδο θεωρείσαι διάνοια στην αποκλίνουσα σκέψη. Εντάξει; Λοιπόν σας ρωτώ το εξής: τι ποσοστό από τους 1500 ανθρώπους που εξετάστηκαν είχε επιτύχει το επίπεδο διάνοια στην αποκλίνουσα σκέψη; Τώρα πρέπει να ξέρετε κάτι ακόμα. Ήταν παιδιάνη πιαγωγείου. Τι νομίζετε λοιπόν; Τι ποσοστό στο επίπεδο διάνοια; Ογδόντα; Νομίζεται ογδόντα; Οκ. Ενενήντα οκτώ επί τις εκατό (98%). Τώρα το σημαντικό με αυτό το τεστ ήταν ότι γινόταν κατά την διάρκεια των σπουδών τους. Έτσι λοιπόν τα ίδια παιδιά επανεξετάστηκαν πέντε χρόνια αργότερα στην ηλικία των οκτώ με δέκα ετών. Τι νομίζεται; Πενήντα; Επανεξετάστηκαν πέντε χρόνια αργότερα στην ηλικία των δεκατριών με δεκα πέντε. Μπορείτε να διακρίνετε μία τάση εδώ δεν μπορείτε;

Now there are tests (πνευματικός κώδικας) for this, and they gave them to fifteen hundred (αριθμητικός κώδικας) people (κοινωνικός κώδικας) in a book called “Break Point and Beyond”. And on the protocol of the test, if you scored above a certain level (αριθμητικός κώδικας), you’d be considered to be a genius at divergent thinking (πνευματικός κώδικας). Okay? So my question to you is: what percentage (αριθμητικός κώδικας) of the people tested, of the fifteen hundred (αριθμητικός κώδικας), scored at genius level for divergent thinking (πνευματικός κώδικας)? Now you need to know one more thing about them: these were kindergarten children (χρονικός-ηλικιακός κώδικας). So what do you think? What percentage at genius level (πνευματικός κώδικας)? Eighty (αριθμητικός κώδικας)? You think eighty? Okay. Ninety-eight percent (αριθμητικός κώδικας). Now, the thing about this was it was a longitudinal study (χρονικός κώδικας). So they re-tested the same children (κοινωνικός κώδικας) five years later (χρονικός κώδικας), age of eight to ten (χρονικός-ηλικιακός κώδικας). What do you think? Fifty (αριθμητικός κώδικας)? They re-tested (πνευματικός κώδικας) them (κοινωνικός κώδικας) again five years later (χρονικός κώδικας) at age thirteen to fifteen (χρονικός-ηλικιακός κώδικας). You can see a trend here, can’t you?

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 24

Η αποκλίνουσα σκέψη είναι ένα στοιχείο το οποίο προϋπάρχει σε κάθε άνθρωπο, από την παιδική του ηλικία κι όσο μεγαλώνει ο άνθρωπος η αποκλίνουσα σκέψη φθίνει.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 25-κώδικες

Τώρα όλα τα παραπάνω λένε μία ενδιαφέρουσα ιστορία, επειδή μπορείτε να φανταστείτε ότι όλο αυτό πάει ανάποδα, δεν μπορείτε; Ξεκινάς μέτριος αλλά γίνεσαι καλύτερος όσο μεγαλώνεις. Αλλά αυτό μας δείχνει δύο πράγματα. Το πρώτο είναι ότι όλοι έχουμε αυτή την ικανότητα και το δεύτερο ότι κυρίως επιδεινώνεται. Τώρα, πολλά πράγματα συμβαίνουν σε αυτά τα παιδιά καθώς μεγαλώνουν. Πολλά. Αλλά, ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα που τους συμβαίνει, είμαι πεπεισμένος, είναι το ότι έχουν εκπαιδευθεί. Το ξέρουν έχουν περάσει δέκα χρόνια στο σχολείο να τους λένε ότι υπάρχει μία μόνο απάντηση, αυτή που είναι στο τέλος! Και μην κοιτάτε! Και μην αντιγράφετε! Γιατί αυτό είναι κλέψιμο. Εννοώ ότι έξω από το σχολείο αυτό λέγεται συνεργασία, ξέρετε, αλλά μέσα στο σχολείο...

Now, this tells an interesting story, because you could have imagined it going the other way, couldn't you? You start off not being very good (πνευματικός κώδικας), but you get better (πνευματικός κώδικας), as you get older (χρονικός-ηλικιακός κώδικας). But this shows two things. One is, we all (κοινωνικός κώδικας) have this capacity (πνευματικός κώδικας), and two, it mostly deteriorates. Now a lot of things have happened to these kids (κοινωνικός κώδικας) as they've grown up (χρονικός-ηλικιακός κώδικας). A lot. But one of the most important things that happened to them (κοινωνικός κώδικας), I am convinced, is that by now, they have become educated (κώδικας αγωγής). They (κοινωνικός κώδικας) know they've spent ten years (χρονικός κώδικας) in school (κώδικας αγωγής) being told there's one answer, it's in the back. And don't look! And don't copy! Because that's cheating! I mean, outside schools (κώδικας αγωγής), that's called collaboration, you know (χιουμοριστικός-ειρωνικός κώδικας), but inside schools (κώδικας αγωγής)...

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 25

Τα παιδιά εκπαιδεύονται επί σειρά ετών στο να πειθαρχούν και στο να πακούν ακόμη και εάν η υπακοή αυτή συνεπάγεται την σύνθλιψη της αποκλίνουσας σκέψης και της δημιουργικότητας.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 26-κώδικες

Τώρα, αυτό δε συμβαίνει επειδή έτσι το θέλουν οι δάσκαλοι, αλλά επειδή έτσι γίνεται. Είναι επειδή βρίσκεται στο γενετικό υλικό της εκπαίδευσης. Πρέπει να σκεφτούμε διαφορετικά σχετικά με τις ανθρώπινες ικανότητες.

Πρέπει να ξεπεράσουμε αυτή τη παλιά αντίληψη για το ακαδημαϊκό, μη ακαδημαϊκό, αφηρημένο, θεωρητικό, τεχνικό-επαγγελματικό...και να το δούμε όπως είναι ένας μύθος.

Now this isn't because teachers (κώδικας αγωγής) want it this way, it's just because it happens that way. It's because it's in the gene pool (βιολογικός κώδικας) of education (κώδικας αγωγής). We have to think differently (πνευματικός κώδικας) about human capacity. We have to get over this old (χρονικός κώδικας) conception of academic, non-academic, abstract, theoretical, vocational (πνευματικός-ιδεολογικός κώδικας) ... and see it for what it is a myth.

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 26

Ένα καινούριο ιδεολογικό πρότυπο προβάλλεται από τον αφηγητή σε αντιδιαστολή με τις ξεπερασμένες νοοτροπίες που κυριαρχούν στην εκπαίδευση.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 27-κώδικες

Δεύτερον, πρέπει να αναγνωρίσετε ότι η πιο επιτυχημένη μάθηση γίνεται σε ομάδες και η συνεργασία είναι το συστατικό της ανάπτυξης. Εάν απομονώσετε τα άτομα και τα χωρίσετε και αξιολογήσετε το καθένα ξεχωριστά,

Second, you have to recognize that most great learning (κώδικας αγωγής) happens in groups (κοινωνικός κώδικας), that collaboration is (κοινωνικός κώδικας) the stuff of growth. If you atomize (κοινωνικός κώδικας) people and separate them (κοινωνικός κώδικας) and judge them separately, (κοινωνικός κώδικας)

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 27

Το ιδεολογικό παράδειγμα που προτείνεται αφορά στη συνεργατική μάθηση και την ομαδοκεντρική διδασκαλία.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 28-κώδικες

Δημιουργούμε ένα είδος αποσύνδεσης μεταξύ των ατόμων και του φυσικού περιβάλλοντος μάθησης.

we form a kind of disjunction between them (κοινωνικός κώδικας) and their natural learning environment (κώδικας αγωγής).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 28

Υπάρχει σχέση αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα περιβάλλοντα μάθησης και τα παρτίδια.

Γλωσσικό κείμενο εικόνας 29-κώδικες

Και τρίτον είναι το πιο σημαντικό για την κουλτούρα των ιδρυμάτων μας, οι συνθήκες των ιδρυμάτων και το φυσικό περιβάλλον το οποίο καλλιεργούν.

And thirdly, it's crucially about the culture of our institutions (κώδικας αγωγής), the habits of institution (κώδικας αγωγής) and the habitats that they occupy (κώδικας αγωγής).

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 29

Το ιδεολογικό μοντέλο εκπαίδευσης που παρουσιάζεται στηρίζεται στον κοινωνικό κώδικα και αφορά στην συνεργατική μάθηση. 10 Ο αφηγητής θεωρεί ότι είναι σημαντικό να κυριαρχήσει το συνεργατικό-ομαδοκεντρικό μοντέλο μάθησης στο σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος και να αν αγνωρισθεί ο δυναμικός ρόλος της μαθητικής ομάδας.

Γλωσσικό κείμενο εικόνων 30-κώδικες

Κατά τη διάρκεια της προβολής αυτής της εικόνας δεν υπάρχει γλωσσικό ή ηχητικό κείμενο.

Ανάλυση κωδίκων γλωσσικού κείμενου εικόνας 30

Ο Robinson στην εικόνα αυτή δείχνει το σύνολο του αφηγήματός του. Αρχικά «χρησιμοποιεί» τη διαταραχή της ελλειμματικής προσοχής, η οποία έχει γίνει μόδα τα τελευταία χρόνια, στη συνέχεια αναφέρεται στην συναισθηματική εμπειρία, κάτι που λείπει από το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα, (αν και στην Ελλάδα δεν υπήρξε ποτέ) και τέλος καταγγέλλει το κλασικό μοντέλο: σχολείο – πανεπιστήμιο – δουλειά, το οποίο έχει πλέον αποτύχει ή τουλάχιστον δεν εγγυάται αποτέλεσμα. Επίσης αναλύει και τεκμηριώνει, στα πρότυπα των αναλύσεων του Φουκώ, το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο σχεδιάστηκε πριν πολλά χρόνια για να εξυπηρετήσει

10 Σύμφωνα με τους Johnson, Johnson and Holubec (1990) συνεργατική μάθηση είναι: η ργάνωση της τάξης σε μικρές ομάδες με σκοπό τη δημιουργική συνεργασία των μαθητών για τη μεγιστοποίηση της δικής τους μάθησης, αλλά και της μάθησης των άλλων μελών της ομάδας. Μέσω των συνεργατικών δραστηριοτήτων που τους ανατίθενται από την/τον εκπαιδευτικό τα μέλη της ομάδας επιδιώκουν αποτελέσματα τα οποία είναι επωφελή για τους ίδιους, αλλά και για τα άλλα μέλη της ομάδας.

Χαρακτηριστική είναι και η διατύπωση του Whipple (1987) για την συνεργατική μάθηση ο οποίος επισημαίνει ότι: «η εκπαίδευση δεν περιλαμβάνει απλά το ξεχείλισμα του μαθητή με γνώσεις από τον καθηγητή. Η απόκτηση γνώσης είναι μία γνωστική διαδικασία όχι μια συσώρευση απαντήσεων για το Trivial Pursuit».

άλλους σκοπούς και εξακολουθεί να είναι ίδιο από τις απαρχές της εκπαίδευσης.

Ακόμη υποστηρίζει και προτείνει την αποκλίνουσα σκέψη, ως ιδιότητα που είναι απαραίτητη για την δημιουργικότητα, την ικανότητα δηλαδή να βλέπεις πολλές διαφορετικές εκφάνσεις σε μια κατάσταση ή σε μια ερώτηση να μπορείς να δεις διαφορετικούς τρόπους ερμηνείας, ή απαντήσεις. Αυτό που αποκαλούμε μηδενική κοινή λογική είναι το θεμέλιο για τους ανθρώπους των τεχνών και των επιστημών και όχι μόνο. Είναι αυτό που είχε παρατηρήσει ο Guilford (1967) ότι ορισμένοι άνθρωποι έχουν την τάση να προσπαθούν να βρουν την καλύτερη λύση ανάμεσα από πολλές πιθανές λύσεις (συγκλίνουσα σκέψη), ενώ άλλοι άνθρωποι έχουν την τάση να επινοούν όσο το δυνατόν περισσότερες λύσεις (αποκλίνουσα σκέψη). Η αποκλίνουσα σκέψη είναι ένα στοιχείο το οποίο προϋπάρχει σε κάθε άνθρωπο, από την παιδική του ηλικία κι όσο μεγαλώνει αυτή φθίνει, μηδενίζεται λόγω του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα παραπάνω αποτελούν και τα επιχειρήματα του Robinson για την αλλαγή των ιδεολογικών μοντέλων-προτύπων στο δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης.

Ανάλυση κωδίκων εικόνων 31,32,33

Κατά τη διάρκεια της προβολής αυτών των εικόνων δεν υπάρχει γλωσσικό ή ηχητικό κείμενο, αλλά γίνεται προβολή των λογότυπου της οργάνωσης και της εταιρίας που σχεδίασε το animation.

Πίνακας 1

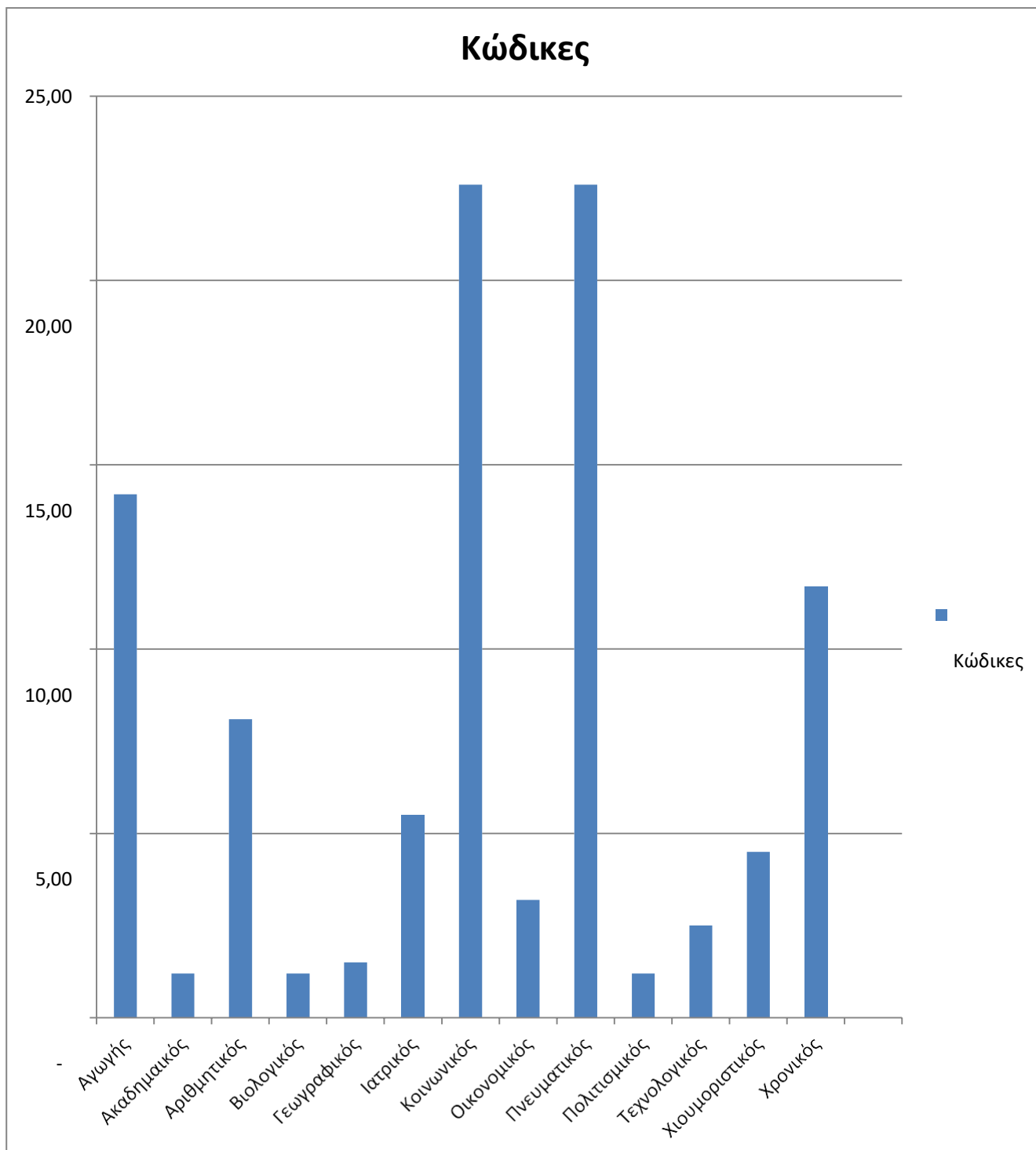
Γενικές κατηγορίες κωδίκων ηχητικού κειμένου

1.	Αγωγής	35
2.	Ακαδημαϊκός	3
3.	Αριθμητικός	20
4.	Βιολογικός	3
5.	Γεωγραφικός	4
6.	Ιατρικός	14
7.	Κοινωνικός	56
8.	Οικονομικός	8
9.	Πνευματικός	56
10.	Πολιτισμικός	3
11.	Τεχνολογικός	5
12.	Χιουμοριστικός	11
13.	Χρονικός	29
	Σύνολο αναφορών	247

Σχετικά με τον πίνακα 1 παρατηρούμε ότι το σύνολο των κωδίκων είναι 13 κώδικες με 247 αναφορές συνολικά. Η ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κώδικας το σύνολο των αναφορών του ηχητικού κειμένου παρουσιάζεται στους επόμενους πίνακες.

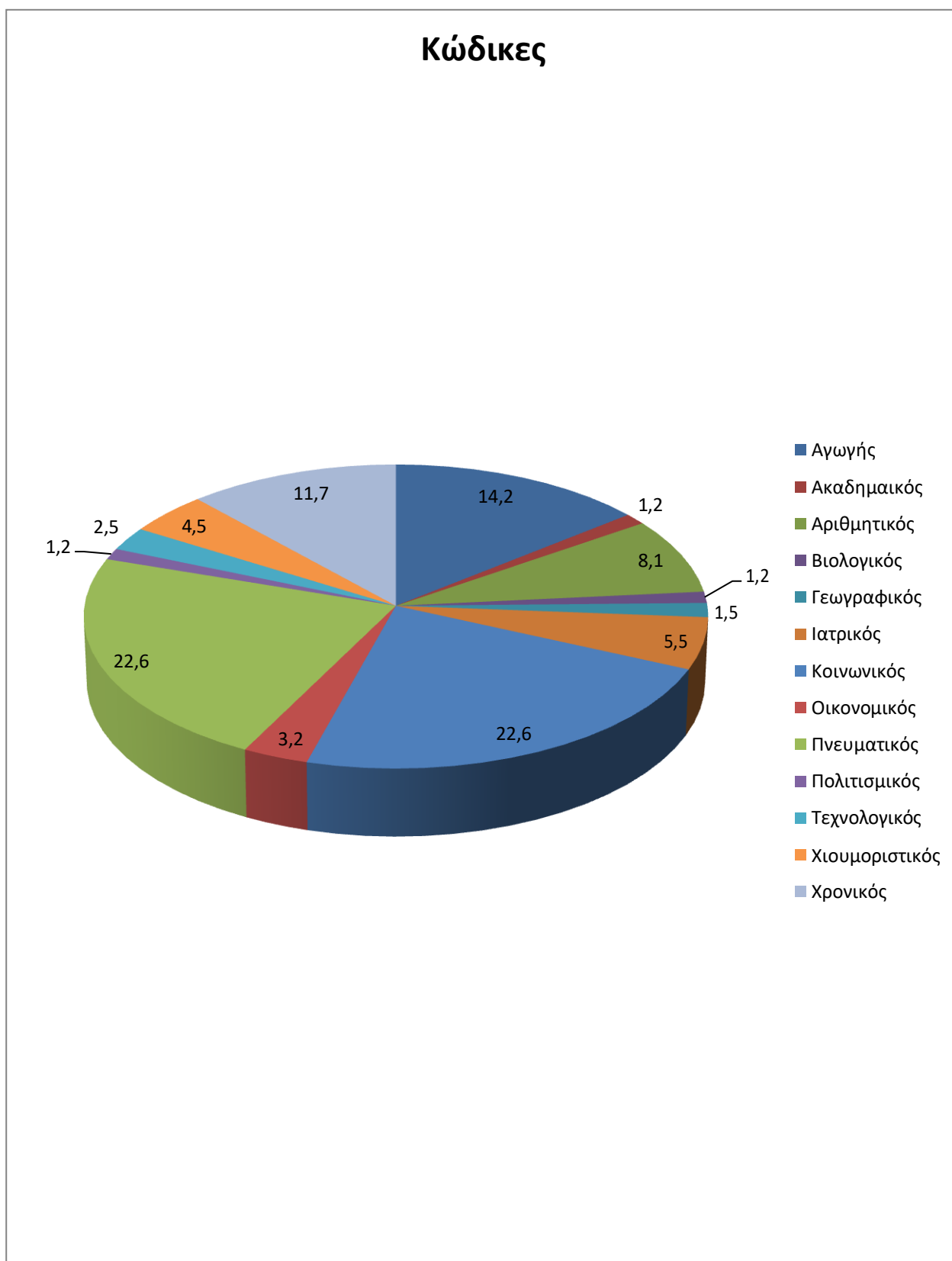
Πίνακας 2

Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κώδικα στο σύνολο των αναφορών του ηχητικού κειμένου.

Πίνακας 3

Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κώδικα στο σύνολο των αναφορών του ηχητικού κειμένου.

312 .2 Γενικά συμπεράσματα ανάλυσης κωδίκων ηχητικού κειμένου

Η αρχική ομιλία με θέμα: «Changing Education paradigms» του Robinsone πεξεργάστηκε και μετατράπηκε από την Cognitive Media για την οργάνωση RS Α στο παρόν πολυτροπικό κείμενο. Το ηχητικό κείμενο που καταγράφεται στη ν παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί απομαγνητοφώνηση του βίντεο

«Changing Education paradigms» από την γράφουσα. Το κείμενο αυτό ως ψηφιακό υλικό αναρτήθηκε στο διαδίκτυο στις 14-10-2010 και η πρόσβασή είναι ανοιχτή σε κάθε χρήστη.

Όπως φαίνεται ξεκάθαρα και από την ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο των αναφορών του ηχητικού κειμένου οι κώδικες που κυριαρχούν είναι δύο: κοινωνικός και ο πνευματικός με συνολικό ποσοστό 45,2%. Διαμορφώνεται λοιπόν βάση των κωδίκων το πλαίσιο αναφοράς του κειμένου με κύριους άξονες τον πνευματικό κώδικα που περιλαμβάνει: την δημιουργικότητα, την αποκλίνουσα σκέψη, την ιδεολογία, τις τέχνες, και γενικά όλες τις λειτουργίες του πνεύματος, σε σχέση με τον κοινωνικό κώδικα που αφορά στις κοινωνικές ομάδες: παιδιά και ενήλικες, μαθητές και φοιτητές και στις κοινωνικές τάξεις. Οι δύο αυτοί άξονες δημιουργούν μία σχέση αλληλεπίδρασης με τον κώδικα αγωγής που παρουσιάζεται με ποσοστό 14,2 και αποτελεί το αντικείμενο της παρουσίας, ενώ ο χρονικός κώδικας με παρουσία 11,7% υποδηλώνει την διαχρονικότητα του θέματος. Ο αριθμητικός κώδικας με ποσοστό 8,1% προσδίδει μέσω των αριθμητικών δεδομένων την επιστημονική διάσταση στην αφήγηση.

Στη συνέχεια παρατηρούμε ότι η παρουσία του ακαδημαϊκού, βιολογικού, γεωγραφικού, πολιτισμικού και τεχνολογικού κώδικα κινείται περίπου στα ίδια επίπεδα. Ο αφηγητής σκόπιμα προβαίνει στην επαναλαμβανόμενη χρήση νίδιων κωδίκων σε κάθε τμήμα-παράγραφο για να αποσαφηνίσει το νόημα του κειμένου και να βοηθήσει στην εμπέδωση του προβαλλόμενου μηνύματος. Το νοηματικό περιεχόμενο της αφήγησης είναι δομημένο σε συσχετισμένα μέρη-παραγράφους έτσι ώστε ο χρήστης να μπορεί να το αντιληφθεί εύκολα και να το κατανοήσει γρήγορα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ποσοστό: 5,5% του ιατρικού κώδικα και η αιτιολόγηση της σχέσης του με την εκπαίδευση. Τέλος η παρουσία ενός κώδικα που διαχέεται σε όλο το κείμενο είναι αυτή του χιουμοριστικού με ποσοστό 4,5%.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι στο παγκόσμιο διαδίκτυο είναι δύσκολο να προκαθορίσουμε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των χρηστών όπως ηλικία, φύλλο, επαγγελματική ιδιότητα, μορφωτικό επίπεδο, πολιτιστικό και οικονομικό υπόβαθρο, το παρόν ηχητικό κείμενο απευθύνεται σε μικό ακροατήριο που όμως το συνδέει ένα κοινό στοιχείο: το ενδιαφέρον για την εκπαίδευση των παιδιών, που αποτελούν άλλωστε τους πολίτες του μέλλοντος.

Από την παρατήρηση των κωδίκων του ηχητικού κειμένου γίνεται αντιληπτό ότι οι κώδικες που χρησιμοποιούνται είναι οικείοι και εύκολα ανγνωρίσιμοι από ανθρώπους που έχουν φοιτήσει σε σχολεία των χωρών της δυτικής Ευρώπης, τόσο της βασικής όσο και της μέσης και της ανώτερης εκπαίδευσης, και φέρουν προσωπικά βιώματα και μνήμες από τις μαθητικές τους εμπειρίες.

Η αφήγηση του κειμένου γίνεται από τον Robinson στην αγγλική γλώσσα. Η φωνή του αφηγητή είναι ευχάριστη και η άρθρωση άψογη, ενώ η προφορά της γλώσσας είναι βρετανική. Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι στην αφήγηση χρησιμοποιούνται κοινές εκφράσεις του προφορικού καθημερινού λόγου που δίνουν στο κείμενο ένα πιο φιλικό και ανεπίσημο χαρακτήρα, ενώ ταυτόχρονα το λεξιλόγιο είναι πολύ πλούσιο και ακριβές και δείχνει την επιστημονική κατάρτιση του ομιλούντα, που γνωρίζει καλά το θέμα του και το χειρίζεται με μεγάλη άνεση. Έμμεσα λοιπόν καθιερώνεται μία σχέση πληροφόρησης, ενημέρωσης, διδασκαλίας από τον εισηγητή-ομιλητή προς το κοινό. Ολοκληρώνοντας επισημαίνουμε ότι κάθε τμήμα της αφήγησης μέσα από τους κώδικες της προβάλλει ένα επιχείρημα, μία άποψη, μία ιδέα η οποία αντανακλά σε μεγάλο μέρος τις κυρίαρχες πολιτιστικές αξίες της εποχής μας.

32 2Παρουσίαση καρτέ -καρτέ του βίντεο «Changing paradigms»

Ηχητικό κείμενο εικόνας 1

Όταν ξεκινά η αναπαραγωγή του βίντεο ακούγεται μόνο ο ήχος(τρίξιμο) του μαρκαδόρου πάνω στον λευκό πίνακα.

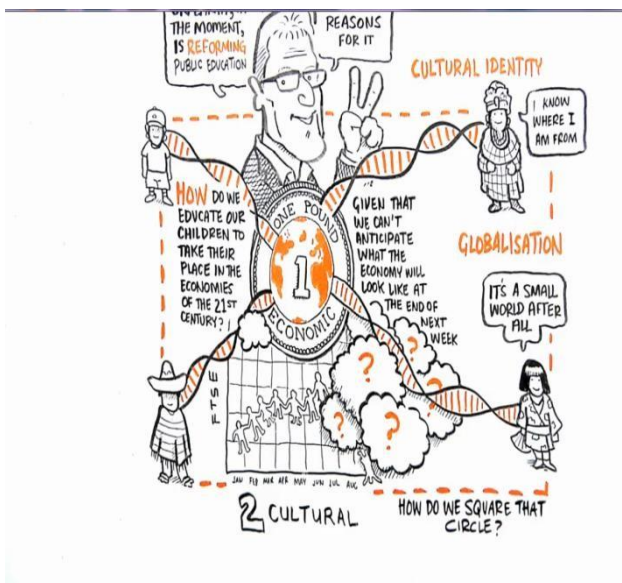
Ηχητικό κείμενο εικόνας 2

Every country on earth at the moment is reforming public education. There are two reasons for it.

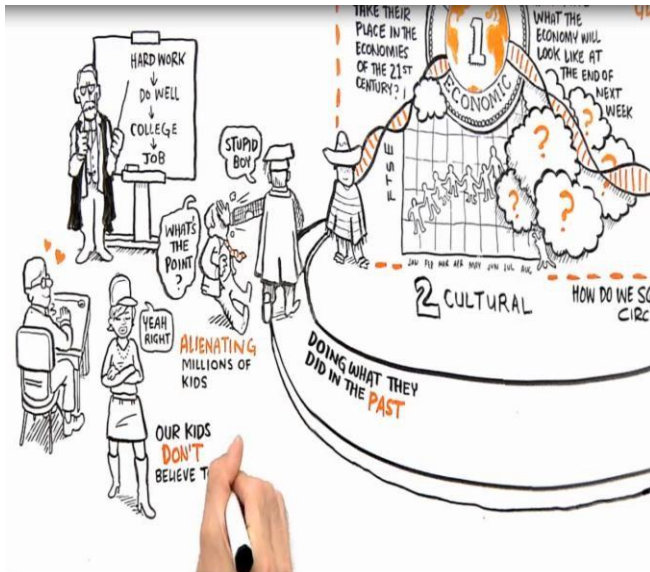
Ηχητικό κείμενο εικόνας 3

The first of them is economic. People are trying to work out “how do we educate our children to take their place in the economies of the 21st century? How do we do that, given that we can’t anticipate what the economy will look like at the end of next week as the recent turmoil is demonstrating? How do we do that?”

Ηχητικό κείμενο εικόνας 4

The second, though, is cultural. Every country on earth is trying to figure out how do we educate our children so they have a sense of cultural identity and so that we can pass on the cultural genes of our communities while being part of the process of globalization; How do we square that circle?

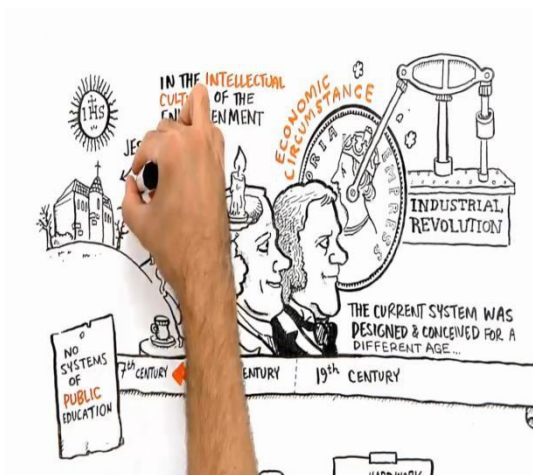
Ηχητικό κείμενο εικόνας 5

The problem is, they're trying to predict the future by doing what they did in the past and on the way they're alienating millions of kids who don't see any purpose in going to school. When we went to school, we were kept there, with a story which is if you worked hard and did well, and got a college degree, you would have a job. Our kids don't believe that!

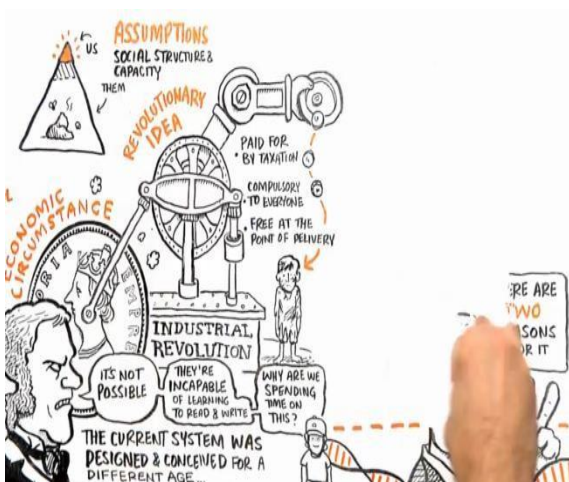
Ηχητικό κείμενο εικόνας 6

And they're right not to, by the way. You're better having a degree than an art, but it's not a guarantee anymore, and particularly not if there's a bubble in the market. It's a bubble that marginalizes most of the things that you think are important about you. And so people say we have to raise standards if this is a bubble breakthrough. You know, like, really? Yes! We should! Why would you lower them? I haven't come across an argument that persuades me of lowering them. But raising them, of course we should raise them.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 7

The problem is, the current system of education was designed and conceived and constructed for a different age. It was conceived in the intellectual culture of the enlightenment and in the economic circumstances of the industrial revolution. Before the middle of the 19th century there were no systems of public education. Not really... I mean you could get educated by Jesuits, you know, if you had the money.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 8

But public education paid for from taxation compulsory to everybody, and free at the point of delivery, that was a revolutionary idea. And many people objected to it. They said "It's not possible for many street kids, working class children, to benefit from public education. They're incapable of learning to read and write and why are we spending time on this?" So there's also built into its whole series of assumptions about social structure and capacity.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 9

It was driven by an economic imperative of the time, but running right through it was an intellectual model of the mind, which was essentially the Enlightenment view of intelligence that real intelligence consists in this certain type of reductive reasoning and knowledge of the classics, originally, what we've come to think of as academic ability.

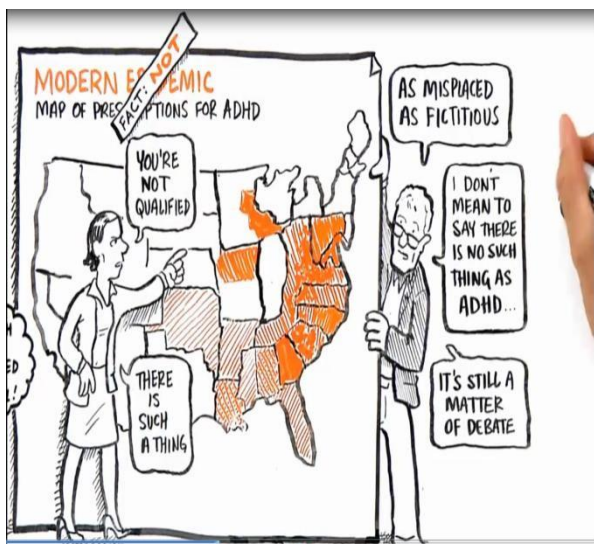
Ηχητικό κείμενο εικόνας 10

And this is deep in the gene pool of public education, that there are really two types of people, academic and non-academic, smart people and non-smart people. And the consequence of that is that many brilliant people think they're not because they've been judged against this particular view of the mind. So we have twin pillars: economic and intellectual. And my view is that this model has caused chaos in many people's lives. It's been great for some; there have been people who have benefited wonderfully from it. But most people have not.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 11

Instead they suffer this: this is the modern epidemic, and it's as misplaced, and it's as fictitious: this

is the plague of ADHD. Now this is an ap of the instance of ADHD in America or prescriptions for ADHD. Don't mistake me; I don't mean to say that there is no such thing as Attention-Deficit Disorder. I'm not qualified to say if there is such a thing. I know that a great majority of psychologists and pediatricians think there is such a thing. But it's still a matter of debate. What I do know for a fact is it's not an epidemic.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 12

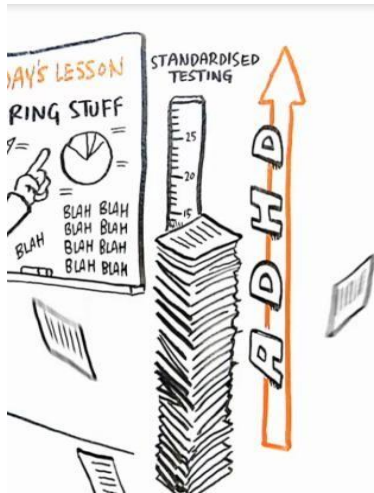
These kids are being medicated as routinely as we had our tonsils taken out, and on the same whimsical basis and for the same reason: medical fashion

Ηχητικό κείμενο εικόνας 13

Our children are living in the most intensive stimulating period in the history of the earth. They're being besieged with information and coerced for attention from every platform: computers, from iPhones, from advertising hoardings, from hundreds of television channels. And we're penalizing them now forgetting distracted. From what?

Boring stuff. At school, for the most part.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 14

It seems to me not a coincidence, totally, that the instance of ADHD has raised in parallel with the growth of the standardized testing.

Now these kids are being given Ritalin and Adderall and all manner of things, often quite dangerous drugs, to get them focused and calm them down.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 15

But according to this, Attention-Deficit Disorder increases as you travel at least across the country. People start losing interest in Oklahoma, they can hardly think straight in Arkansas, and by the time they get to Washington they've lost it completely (and there are separate reasons for that, I believe). It's a fictitious epidemic.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 16

If you think of it, the arts, and I don't say this exclusively to the arts,

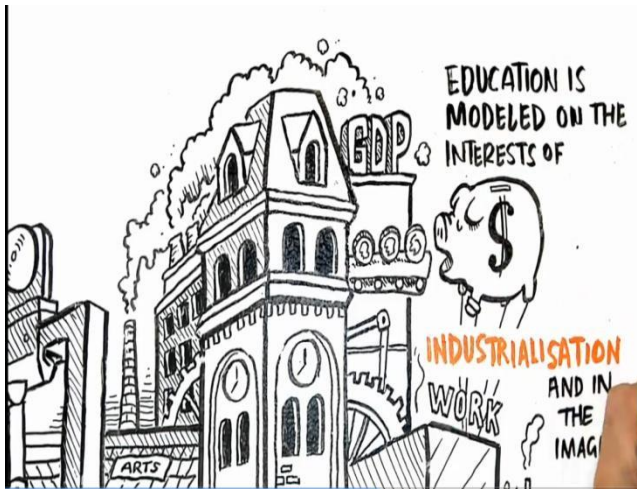

I think it's also true of science and of math's, but I say about arts particularly because they are the victims of this mentality currently, particularly. The arts especially address the idea of aesthetic experience. An aesthetic experience is one in which your senses are operating at their peak, when you are present in the current moment, when you are resonating with the excitement of this thing that you're experiencing, when you are fully alive.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 17

An anesthetic is when you shut your senses off and deaden yourself to what's happening. And a lot of these drugs are that. We are getting our children through education by anesthetizing them. And I think we should be doing the exact opposite. We shouldn't be putting them to sleep; we should be waking them up to what they have inside of themselves!

Ηχητικό κείμενο εικόνας 18

But the model we have is this: I believe we have a system of education that is modeled on the interests of industrialism and in the image of it.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 19

I'll give you a couple of examples. Schools are still pretty much organized on factory lines: ringing bells, separate facilities, specialized into separate subjects. We still educate children by batches, you know, we put them through the system by age group. Why do we do that? Why is there this assumption that the most important thing kids have in common is how old they are? You know, it's like the most important thing about them is their date of manufacture.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 20

Well, I know some kids who aren't much better than other kids at these same age in different disciplines, or at different times of the day, or better in smaller groups than large groups, or sometimes they want to be on their own.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 21

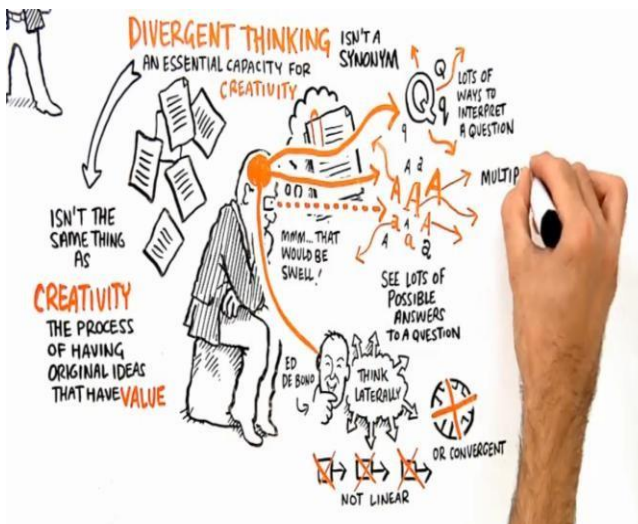

If you're interested in the model of learning you don't start from this production line mentality. It's essentially about conformity and it's increasingly about that as you look at the growth of standardized testing and standardized curricula.

And it's about standardization. I believe we've got to go in the exact opposite direction. That's what I mean about changing the paradigm.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 22

There was a great study done recently of divergent thinking. It was published a couple years ago. Divergent thinking isn't the same thing as creativity. I define

creativity as the process of having original ideas that have value. Divergent thinking isn't a synonym but it's an essential capacity for creativity. It's the ability to see lots of possible answers to a question, lots of possible ways of interpreting a question, to think (what Ed DeBono would probably call) laterally, to think not just in linear or convergent ways, to see multiple answers, not one!

Ηχητικό κείμενο εικόνας 23

So, I mean, there are tests for this. One kind of good example would be people might be asked to say "how many uses can you think of for a paper clip?" All those routine questions. Most people might be able to come up with ten or fifteen. People who are good at this might come up with two hundred. And they do that by saying, "well, could the paper clip be two hundred feet tall and made out of foam rubber?" You know, like "does it have to be a paper clip as we know it, Jim?"

Ηχητικό κείμενο εικόνας 24

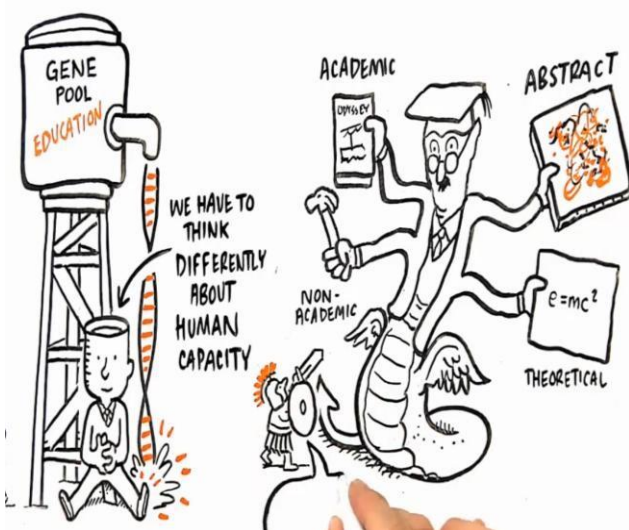
Now there are tests for this, and they gave them to fifteen hundred people in a book called “Break Point and Beyond”. And on the protocol of the test, if you scored above a certain level, you’d be considered to be a genius at divergent thinking. Okay? So my question to you is: what percentage of the people tested, of the fifteen hundred, scored at genius level for divergent thinking? Now you need to know one more thing about them: these were kindergarten children. So what do you think? What percentage at genius level? Eighty? You think eighty? Okay. Ninety-eight percent. Now, the thing about this was it was a longitudinal study. So they re-tested the same children five years later, age of eight to ten. What do you think? Fifty? They re-tested them again five years later at ages thirteen to fifteen. You can see a trend here, can’t you?

Ηχητικό κείμενο εικόνας 25

Now, this tells an interesting story, because you could have imagined it going the other way, couldn’t you? You start off not being very good, but you get better as you get older. But this shows two things. One is, we all have this capacity, and two, it mostly deteriorates. Now a lot of things have happened to these kids as they’ve grown up. A lot. But one of the most important things that happened to them, I am convinced, is that by now, they have become educated. The way you know they’ve

spent ten years in school being told there's one answer, it's in the back. And don't look! And don't copy! Because that's cheating! I mean, outside schools, that's called collaboration, you know, but inside schools...

Ηχητικό κείμενο εικόνας 26

Now this isn't because teachers want it this way, it's just because it happens that way. It's because it's in the gene pool of education. We have to think differently about human capacity. We have to get over this old conception of academic, non-academic, abstract, theoretical, vocational... and see it for what it is, a myth.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 27

Second, you have to recognize that most great learning happens in groups, that collaboration is the stuff of growth. If you atomize people and separate them and judge them separately,

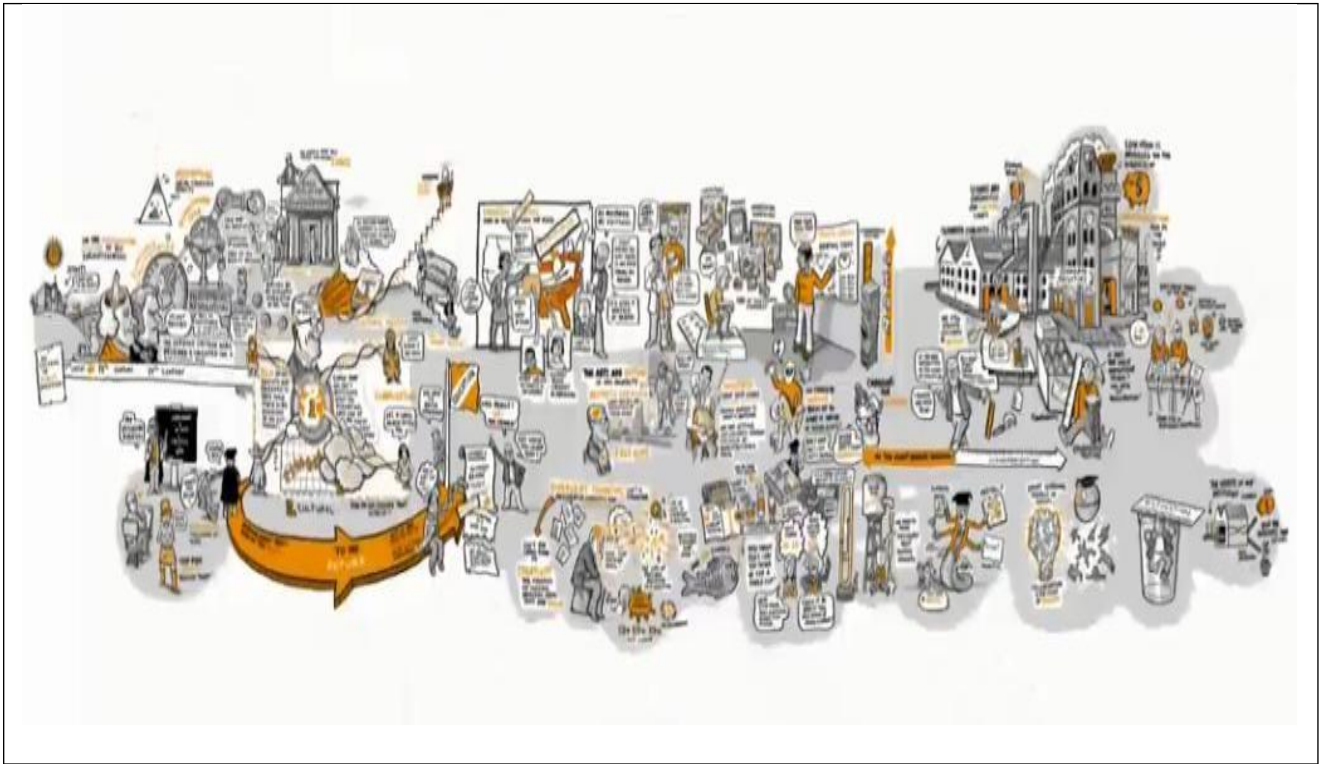
Ηχητικό κείμενο εικόνας 28

we form a kind of disjunction between them and their natural learning environment.

Ηχητικό κείμενο εικόνας 29

And thirdly, it's crucially about the culture of our institutions, the habits of institution and the habitats that they occupy.

33 3 Σημειωτική τεκμηρίωση εικόνων πολυτροπικού υλικού

A/A Εικόνα 1

Κώδικες: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, πληροφοριακός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: σε λευκό πίνακα, αρχικά βλέπουμε να γράφονται με κεφαλαία τα γράμματα RSA σε κόκκινο χρώμα από ένα λευκό τριχωτό ανδρικό χέρι. Στη συνέχεια με πεζά γράμματα σε μαύρο γράφεται οι λέξεις: «nimate www.the RSA.org».

Περιεχόμενα της εικόνας: παρουσίαση του λογότυπου της οργάνωσης RSA.

Θέματα της εικόνας: λογότυπο - επωνυμία οργάνωσης, πληροφόρηση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα: εικόνα με λεζάντα.

A/A Εικόνα 2

Κώδικες: αριθμητικός, αυτοπροσωπογραφία, γραφής,

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: σε λευκό πίνακα, αρχικά βλέπουμε να γράφεται από ένα λευκό τριχωτό ανδρικό χέρι ένα όνομα και ο τίτλος της παρουσίασης. Στη συνέχεια σκιτσάρεται ένας λευκός άνδρας σε προφίλ τριών τετάρτων, που φοράει γυαλιά, πουκάμισο και σακάκι, σηκώνει τα δυο του δάχτυλα (δείκτης-μέσος) και δίνει πληροφορίες με κεφαλαία γράμματα σε μαύρο και κόκκινο χρώμα μέσα σε τετράγωνα λεζάντες οι οποίες ταυτόχρονα ακούγονται.

διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικός, πληροφοριακός, χρωματικός.

Περιεχόμενο της εικόνας: παρουσίαση του εισηγητή και του θέματος της ομιλίας με μηνύματα εντός και εκτός πλαισίου.

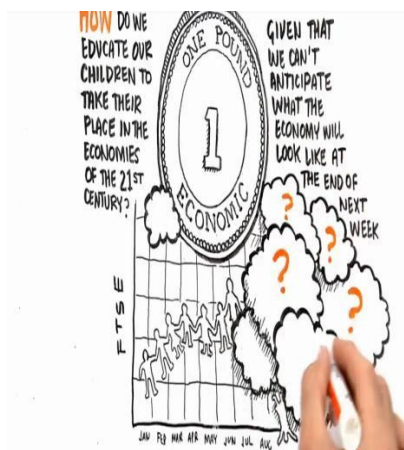
Θέματα της εικόνας: πληροφόρηση, εγγραψιμότητα, ενημέρωση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα: εικόνα με λεζάντα και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποίους γίνεται αναφορά είναι: ο γεωγραφικός με 2 αναφορές, ο χρονικός, οικονομικός, ο κώδικας αγωγής και ο αριθμητικός με μία αναφορά ο καθένας. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αριθμητικός, αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικός, πληροφοριακός, χρωματικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο παράλληλο με το κείμενο, διότι παρουσιάζει τον ομιλητή και συμπληρωματικό, επειδή παρουσιάζει τον τίτλο του βίντεο. Η αγκύρωση των κειμένων στο κείμενο γίνεται με τον τίτλο του βίντεο.

A/A Εικόνα 3

Κώδικες : γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, οικονομικός, πληροφοριακός, χρονολογικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα : εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διά

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: ακριβώς κάτω από τον άνδρα, στο κέντρο του πίνακα σκισάρεται αδρά ένα νόμισμα με τις λεζάντες: 1, οικονομικός και one round. Στη συνέχεια γράφεται ένα διάγραμμα του πρώτου εξαμήνου με ανθρώπους στη θέση των δεικτών. Μία λεζάντα εκατέρωθεν του νομίσματος με κόκκινη μόνο την πρώτη λέξη (HOW - πώς) και μύρες τις υπόλοιπες θέτει τα ηχητικά ερωτήματα γραμμένα με κεφαλαία γράμματα. Έξι κόκκινα ερωτηματικά δεξιά του διαγράμματος εσωκλείονται σε μύρα πλαίσια-σύνεφα.

Περιεχόμενο της εικόνας:

σχέσεις οικονομίας και ανθρώπων σε συνάρτηση με τον χρόνο.

Θέματα της εικόνας: ανθρωπότητα, οικονομία, προβληματισμός για το μέλλον

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνα με λεζάντα και αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποιούς γίνεται αναφορά είναι: ο οικονομικός με 3 αναφορές, ο αριθμητικός, ο χρονικός, και ο κώδικας αγωγής με μία αναφορά ο καθένας. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, οικονομικός, πληροφοριακός, χρονολογικός, χρωματικός. Το κοινό θέμα στα δύο συστήματα είναι οικονομία και χρόνος.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό, διότι συμπληρώνει τις πληροφορίες που δίνει το γλωσσικό κείμενο. Η αγκύρωση των εικόνων στο κείμενο γίνεται με την αγγλική λίστα, τα ανθρώπινα διαγράμματα και τα ερωτηματικά.

Α/Α Εικόνα 4

Κώδικες: αριθμητικός, βιολογικός, γεωγραφικός, γραφής, γεωμετρικός, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πολιτισμικός, πληροφοριακός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παρπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: στο προηγούμενο σκίτσο προστίθεται ο αριθμός δύο και η λέξη πολιτισμικός την ώρα που ακούγεται: «the second reason». Στη συνέχεια σκισσάρονται στις τέσσερις γωνίες τέσσερις άνθρωποι από διαφορετικές φυλές και φύλα ντυμένοι με παραδοσιακές ενδυμασίες. Οι άνθρωποι αυτοί συνδέονται διαγωνίως με την αγγλική λίρα, το εσωτερικό της οποίας έχει μετατραπεί σε παγκόσμιο χάρτη της γης, με τέσσερις αλυσίδες σε μορφή DNA. Οι λέξεις πολιτισμική ταυτότητα και παγκοσμιοποίηση γράφονται ανάμεσά τους με κόκκινα γράμματα. Μία κόκκινη διακεκομμένη γραμμή ενώνει τους ανθρώπους σχηματίζοντας ένα τετράγωνο και μέσα σε μαύρες λεζάντες παρουσιάζονται οι απόψεις τους (ξέρω από πού κατάγομαι), (είναι μικρός ο κόσμος τελικά). Στο κάτω μέρος του σκίτσου γράφεται με μαύρα κεφαλαία γράμματα το ερώτημα που ακούγεται και ηχητικά: «πώς θα τετραγωνίσουμε αυτόν τον κύκλο;»

Περιεχόμενο της εικόνας: σύμπλεγμα σχέσεων και προβληματισμών των φυλών και των φύλων του πλανήτη με την οικονομία, την πολιτισμική ταυτότητα και την γονιδιακή κληρονομιά σε συνάρτηση με τον χρόνο.

Θέματα της εικόνας: ανθρωπότητα, βιολογία, οικονομία, πολιτισμοί, προβληματισμοί, φύλα, χρόνος.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνα με λεζάντες εντός και εκτός

πλαίσιου και μεαφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο πολιτισμικός και ο κοινωνικός με 3 αναφορές, ο γεωγραφικός με 2 και ο κώδικας αγωγής, ο αριθμητικός και ο βιολογικός με μία αναφορά ο καθένας. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αριθμητικός, βιολογικός, γεωγραφικός, γραφής, γεωμετρικός, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμφυλος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πολιτισμικός, πληροφοριακός, χρωματικός. Και τα δύο συστήματα αναφέρονται στους διαφορετικούς πολιτισμούς των κοινωνιών που κληροδοτούμε στα παιδιά μας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και επεξηγηματικό, διότι συμπληρώνει τα στοιχεία των διαφορετικών πολιτισμών με την αγκύρωση της εικόνας στο κείμενο.

A/A Εικόνα 5

Κώδικες:

Αγωγής, γραφής, διανυσματικός (clip-art), ενδυματολογικός, έμφυλος, έμφυλος, ζωγραφικής, κοινωνικός-ταξικός, χρονολογικός-ηλικιακός,

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, σχολική τάξη.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: από την κάτω

αριστερά γωνία ξεκινά ένα μονοπάτι και ένας άνθρωπος με γυρισμένη πλάτη που φορά τήβεννο και καπέλο απομακρύνει βίβλια ένα λευκό αγόρι με το χέρι του. Η λεζάντα: «doing what they did in the past» είναι γραμμένη με μαύρα κεφαλαία γράμματα εκτός από την λέξη: «past» που είναι σε κόκκινο χρώμα. Αριστερά του ένας άλλος εκπαιδευτικός παραδίδει το μάθημά του δείχνοντας με το χάρακα όσα έχει γράψει στον πίνακα. Ένας μαθητής κάθεται σε ένα θρανίο, αλλά δεν κοιτάζει τον καθηγητή. Δύο κόκκινες καρδούλες εμφανίζονται πάνω από το μέτωπο του αγοριού, όταν βλέπει ένα κορίτσι. Λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου αποδίδουν το ηχητικό κείμενο, αλλά και τις σκέψεις των ανθρώπων.

Περιεχόμενο της εικόνας παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας και τρόποι

χρωματικός, ψυχολογικός.

αντίδρασης των νέων.

Θέματα της εικόνας: εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποιούς γίνεται αναφορά είναι: ο κώδικας αγωγής και ο κοινωνικός με 3 αναφορές, ο χρονικός με 2 και ο κώδικας αγωγής, ο ακαδημαϊκός, ο αρθρητικός και ο επαγγελματικός με μία αναφορά ο καθένας. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: Αγωγής, γραφής, διανυσματικός (clip-art), ενδυματολογικός, έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, κοινωνικός-ταξικός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός, ψυχολογικός. Οι κώδικες που είναι κοινοί στα δύο συστήματα είναι η εκπαίδευση των παιδιών στο παρελθόν και σήμερα.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και εμφατικό διότι ολοκληρώνει με τα σκίτσα τις πληροφορίες που δίνει το γλωσσικό κείμενο. Η αγκύρωση των εικόνων στο κείμενο γίνεται με την «αγωγή».

A/A Εικόνα 6

Κώδικες:

Αγωγής, αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, διανυσματικός, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πληροφοριακός,

Τεχνοπλοία εικόνας: λήψη καρτέλα από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραφμάτων: το μονοπάτι που είχε αρχίσει από τα αριστερά σχηματίζει την αιχμή ενός βέλους με την λεζάντα: «to the future» (με την λέξη: «future» σε κόκκινο χρώμα). Ολοκληρώνεται δεξιά, πάλι με την μορφή βέλους, όπου και καταλήγει σε ένα πτυχίο από πάπυρο. Ένα χαρτί (πιστοποίησης απόκτησης καλής εργασίας) σκισμένο στα δύο βρίσκεται στο κάτω μέρος του παπύρου. Η πινακίδα: «not» με κόκκινα γράμματα συνδέει τα δύο

χρονολογικός-ηλικιακός,
χρωματικός, ψυχολογικός.

χαρτιά. Μία αλυσίδα ξεκινά από τον πάπυρο και αλυσοδένει το λαιμό ενός νεαρού που κάθεται πάνω στο μονοπάτι με κλειστά τα μάτια. Ένας άνθρωπος ανεβοκατεβάζει μια σημαία που γράφει επάνω:

« education », ενώ ο Ken Robinson δείχνει με το χέρι του τη σημαία. Λεξάντες εντός και εκτός πλαισίου αποδίδουν το ηχητικό κείμενο, αλλά και τις σκέψεις των ανθρώπων.

Περιεχόμενο της εικόνας : ψυχική υποδούλωση με αντάλλαγμα την κτήση πτυχίου και επίπεδο εκπαίδευσης.

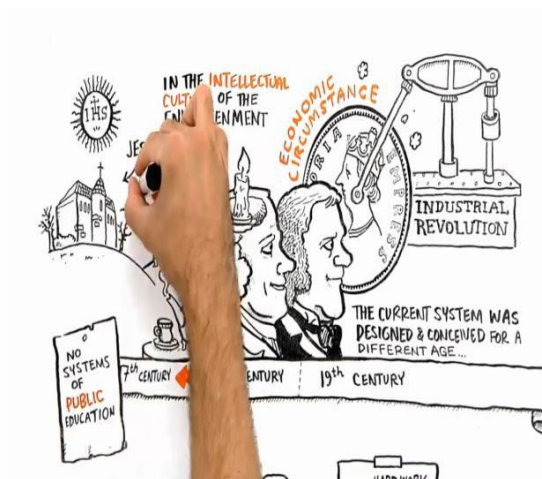
Θέματα της εικόνας : διαφορετικότητα, εκπαίδευση, ψυχολογία

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα : εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποίους γίνεται αναφορά είναι: ο κώδικας αγωγής με 4 αναφορές, όχι ουμοριστικός με 3, ο κοινωνικός και ο πνευματικός με 2 και ο χρονικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι : Αγωγής, αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, διανυσματικός, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πληροφοριακός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός, ψυχολογικός. Και τα δύο συστήματα αναφέρονται στην εκπαίδευση.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και επεξηγηματικό, διότι συμπληρώνει και επεξηγεί τις πληροφορίες που δίνει το γλωσσικό κείμενο. Η αγκύρωση των εικόνων στο κείμενο γίνεται με την «αγωγή».

Α/Α Εικόνα 7

Κώδικες: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικός, οικονομικός, πληροφοριακός, κοινωνικός, πολιτισμικός, τεχνολογικός, χρονολογικός, χρωματικός.

Τεχνοπώρια εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: Ευρώπη την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης και του διαφωτισμού.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: ο σκιτσογράφος πηγαίνει στην επάνω αριστερά γωνία του πίνακα. Εκεί είναι

σκιτσαρισμένοι σε προφίλ δύο λευκοί άνδρες με κόμμωση και ρούχα παλαιότερης εποχής. Πίσω τους βρίσκεται μία τσαγιέρα και ένα φλιτζάνι του τσαγιού πάνω σε ένα τραπέζι. Στο κάτω μέρος των προτομών, γράφεται: «18th century, 19th century». Πίσω από το κεφάλι του άνδρα με τα μαύρα ρούχα βρίσκεται ένα νόμισμα που έχει την προτομή μιας βασίλισσας και την μισοκρυμμένη επιγραφή: «-oria empress». Ο σκιτσογράφος μετά τις λεζάντες, ζωγραφίζει ένα αναμμένο κερί μέσα στο κρανίο του άνδρα αριστερά και μετατρέπει το νόμισμα σε εξάρτημα μιας μηχανής με την επιγραφή: «industrial revolution». Στην κορδέλα με τις χρονολογίες προστίθενται οι λέξεις: «17th century» και λεζάντα. Στο πάνω μέρος σκιτσάρεται ένα μοναστήρι ανάμεσα σε δύο γυμνά δέντρα και οσκιτωτός ήλιος, το σύμβολο των σουϊτών μοναχών. Ένας άνδρας με ρούχα εποχής βαδίζει προς το μοναστήρι.

Περιεχόμενο της εικόνας: τρόπος εκπαίδευσης τον 17^ο αιώνα. Σχέση βιομηχανικής επανάστασης και διαφωτισμού με την οικονομία κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα.

Θέματα της εικόνας: διαφωτισμός, βιομηχανική επανάσταση, βρετανική αυτοκρατορία, θρησκευτική ιδιωτική εκπαίδευση και οικονομία.

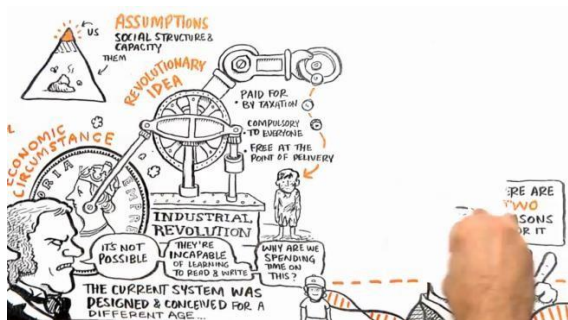
Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο χρονικός κώδικας με 4 αναφορές, ο οδικός κώδικας με 3, ο πνευματικός και ο οικονομικός με 2 και ο κοινωνικός κώδικας με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, οικονομικός, πληροφοριακός, κοινωνικός, πολιτισμικός, τεχνολογικός, χρονολογικός, χρωματικός. Το κοινό θέμα στο οποίο αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι η δημόσια εκπαίδευση των παιδιών στο παρελθόν.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και επεξηγηματικό, διότι συμπληρώνει τις πληροφορίες που δίνει το γλωσσικό κείμενο. Η αγκύρωση των εικόνων στο κείμενο γίνεται με τον κώδικα «αγωγή».

A/A Εικόνα 8

Κώδικες: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός-ταξικός, οικονομικός, πληροφοριακός, τεχνολογικός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνολογία εικόνας: λήψη καρτέλας από video με τη χρήση λογισμικού.
Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: Ευρώπη την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραφιών: η εικόνα μεταφέρεται δεξιά και η μηχανή αποκτά ένα βραχίονα από τον οποίο πέφτουν κέρματα πάνω σε ένα ρακένδυτο και βρώμικο παιδί. Λεζάντες υπάρχουν πάνω από το κεφάλι του παιδιού. Η έκφραση στο πρόσωπο του άνδρα με τα μαύρα ρούχα αλλάζει και γίνεται θυμωμένη, ενώ οι σκέψεις του καταγράφονται σε τρία συνδεδεμένα πλαίσια. Μέσα στη βάση ενός μαύρου τριγώνου υπάρχουν περιττώματα και δύο μύγες που πετάνε γύρω τους και η επεξηγηματική λεζάντα: «them», ενώ η κορυφή του τριγώνου λάμπει με κόκκινο χρώμα που ακτινοβολεί και την λεζάντα: «we».

Περιεχόμενες εικόνες :
κοινωνικές τάξεις και αποτύπωση των ιδεολογιών τους κατά τη διάρκεια του διαφωτισμού και της βιομηχανικής επανάστασης.

Θέματα της εικόνας: οικονομία, ταξική ιδεολογία- κοινωνία τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποιούς γίνεται αναφορά είναι: ο κοινωνικός κώδικας με 7 αναφορές, ο κώδικας αγωγής με 3, ο πνευματικός με 2. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός-ταξικός, οικονομικός, πληροφοριακός, τεχνολογικός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός, ψυχολογικός. Το θέμα στο οποίο αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι οι κοινωνικοί-ταξικοί συσχετισμοί της εποχής.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και επεξηγηματικό, διότι συμπληρώνει τις πληροφορίες που δίνει το γλωσσικό κείμενο. Η αγκύρωση της εικόνας στο κείμενο φαίνεται στα χρήματα που δαπανούνται για την δημόσια εκπαίδευση.

A/A Εικόνα 9

Κώδικες: αυτοπροσωπογραφία,

Τεχνοτροπία εικόνας : λήψη καρτέλα από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: στο εσωτερικό του εγκεφάλου, στις σκέψεις του K. Robinson.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: από το φωχοντυμένον αγόρι ξεκινά μία κόκκινη γραμμή από τρία νομίσματα που καταλήγει στην αιχμή ενός βέλους μέσα στον εγκέφαλο του K. Robinson, δηλαδή στο σημείο του πίνακα με την εικόνα 2, τώρα όμως τον βλέπουμε σε κανονικό προφίλ και χωρίς να υπάρχει στο καρτέλο χέρι του. Μέσα στον εγκέφαλό του γράφεται μία λεζάντα και δύο

γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, οικονομικός, πνευματικός, πολιτισμικός, χρωματικός.

γραμμές οδηγούν σε ένα σύννεφο όπου εκεί κάθεται ένας λευκός άνδρας ντυμένος με αρχαίο ελληνικό χιτώνα και το χέρι του κάτω από το πιγούνι του. Μία λεζάντα υπάρχει επάνω στο κεφάλι του, ενώ μία ακόμη γραμμή κατευθύνει το βλέμμα σε ένα βιβλίο, την Οδύσσεια, που έχει μία τριήρη σχεδιασμένη στο εξώφυλλο.

Περιεχόμενες εικόνες: η ευρωπαϊκή διανόηση είναι βασισμένη στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και λογοτεχνία.

Θέματα της εικόνας: οικονομία και διανόηση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο πνευματικός κώδικας με 5 αναφορές, οικονομικός και ο χρονικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, οικονομικός, πνευματικός, πολιτισμικός, χρωματικός. Οι κοινοί κώδικες είναι πνευματικός και ο οικονομικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και επεξηγηματικό, διότι η εικόνα πλαισιώνει το περιεχόμενο του γλωσσικού κειμένου με τις πληροφορίες που παρέχει κάνοντας το θεατή να αντιληφθεί τι θεωρείται διανόηση. Η αγκύρωση της εικόνας στο κείμενο γίνεται με την διανόηση.

A/A Εικόνα 10

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέλας από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώροι που παραπέμπει η εικόνα: στο εσωτερικό του εγκεφάλου, στις σκέψεις του K. Robinson και στον εξωτερικό χώρο ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: από το κεφάλι του K. Robinson ξεκινά μία γραμμή

Κώδικες : αγωγής, αυτοπροσωπογραφίας, βιολογικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός-ταξικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

DNA που περνά κάτω από τον αρχαίο Έλληνα και την Οδύσσεια και σπάει σε δύο στελέχη. Κάθε στέλεχος μετατρέπεται σε σκάλα. Μία με καθοδική και μία με ανοδική πορεία. Στην κορυφή της επάνω σκάλας στέκεται χαλαρά ένας λευκός άνδρας με μεγάλο κεφάλι που ακτινοβολεί, ενώ στο χέρι του κρατά μία πίπα. Στην κάτω σκάλα δύο μεταφορείς ανεβάζουν ένα πιάνο. Μαύρες και κόκκινες λεζάντες συμπληρώνουν την εικόνα. Στη συνέχεια ο σκιτσογράφος πάει προς τα πίσω και ζωγραφίζει την πρόσοψη ενός οικοδομήματος σε αρχαίο ελληνικό ρυθμό με δύο κίονες και μετόπη. Ο Κ. Robinson βρίσκεται στην στέγη του οικοδομήματος με ανοιχτά τα δυο του χέρια. Ένας άνδρας δίπλα στην πόρτα απαγορεύει με το χέρι του σε κάποιον που βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο να εισέλθει στο κτήριο, ενώ την ίδια στιγμή κάποιος άλλος μπαίνει μέσα.

Περιεχόμενες εικόνες : κατηγοριοποίηση των ανθρώπων σε ανώτερους και κατώτερους με βάση το κριτήριο της κλασικής ακαδημαϊκής μόρφωσης.

Θέματα της εικόνας: αντιθέσεις, κοινωνικές διακρίσεις, προσβασιμότητα στην ανώτατη εκπαίδευση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

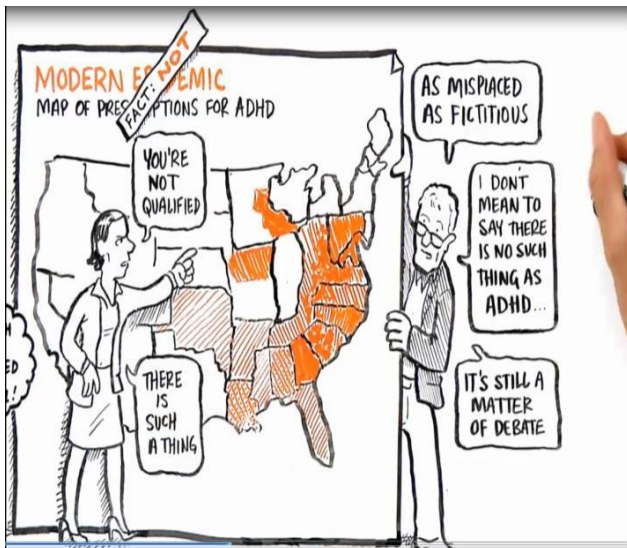
εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποιούς γίνεται αναφορά είναι: ο κοινωνικός κώδικας με 7 αναφορές, οπνευματικός κώδικας με 4 αναφορές. Ο κώδικας αγωγής, ο βιολογικός και ο οικονομικός παρουσιάζονται με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, αυτοπροσωπογραφίας, βιολογικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός-ταξικός, χρωματικός, ψυχο-

λογικός. Οι κώδικες που συναντώνται και στα δύο συστήματα είναι οικονομικός και ο αγωγής.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό και επεξηγηματικό, διότι η εικόνα πλαισιώνει το περιεχόμενο του γλωσσικού κειμένου με τις πληροφορίες που παρέχει για τους στερεοτυπικούς τρόπους που χρησιμοποιούμε για την κατηγοριοποίηση των ανθρώπων σε ανώτερους και κατώτερους με βάση το κριτήριο της κλασικής ακαδημαϊκής μόρφωσης. Η αγκύρωση της εικόνας στο κείμενο γίνεται με τις κοινωνικές-ταξικές διακρίσεις που προκαλούνται από την εκπαίδευση.

A/A Εικόνα 11

Κώδικες: αυτοπροσωπογραφίας, γεωγραφικός, γραφής, έμφυλος, έμφυλος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέλας από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: Ο K. Robinson παρουσιάζει κάπως φοβισμένα ένα χάρτη της βορείου Αμερικής με διαγραμμισμένες με κόκκινο χρώμα δέκα πέντε πολιτείες. Μία κυρία με υψωμένο χέρι και έντονο ύφος είναι στραμμένη προς το μέρος του. Οι λεζάντες της εικόνας περιγράφουν τις σκέψεις των προσώπων, ενώ σε κόκκινο χρώμα γράφεται μόνο η λέξη: «not».

Περιεχόμενα της εικόνας: ενήμερωση για ένα θέμα που απασχολεί σε μεγαλύτερη ή μικρότερη κλίμακα πολλές πολιτείες στην Αμερική.

Θέματα της εικόνας: πληροφόρηση, ποσόστωση, εξάπλωση ενός φαινομένου, Αμερική.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο ιατρικός κώδικας με 6 αναφορές, ο

πνευματικός με 2 αναφορές, και ο ακαδημαϊκός, ο γεωγραφικός, ο χρονικός, ο χιουμοριστικός, ο κοινωνικός και ο κώδικας αγωγής με μία αναφορά. Οικώδικες στην εικόνα είναι: αυτοπροσωπογραφίας, γεωγραφικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρωματικός, ψυχολογικός. Η κοινή αναφορά και στα δύο συστήματα είναι ο γεωγραφικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα κάνει εμφανή την μεγάλη έκταση του θέματος που αναφέρει το γλωσσικό κείμενο και με αυτό τον τρόπο γίνεται η αγκύρωση της εικόνας στο γλωσσικό κείμενο.

A/A Εικόνα 12

Κώδικες: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, ηλικιακός-χρονολογικός, ιατρικός, κοινωνικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας : λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα : εσωτερικός, αίθουσα ιατρείου.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογράφων : ένας λευκός άνδρας κρατάει προς τα πίσω το κεφάλι ενός αγοριού με ριγέ κόκκινη μπλούζα και ρίχνει στο στόμα του χάπια, απευθείας από ένα μπουκάλι. Πίσω τους υπάρχει μία αφίσα που δείχνει ένα ζόμπι και γύρω του χάπια.

Περιεχόμενο της εικόνας : παροχή μεγάλης ποσότητας φαρμάκων σε παιδιά από ενήλικες και μετατροπή (των παιδιών) σε ζόμπι.

Θέματα της εικόνας : υπακοή, διαχείριση των παιδιών με χημικά μέσα.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους ποιούς γίνεται αναφορά είναι: ο ιατρικός κώδικας με 2 αναφορές, ο πνευματικός και ο κοινωνικός κώδικας με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, ηλικιακός-χρονολογικός, ιατρικός, κοινωνικός, χρωματικός, ψυχολογικός. Η κοινή αναφορά και στα δύο συστήματα είναι: ο ιατρικός και ο κοινωνικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχειρόλο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα πλαισιώνει το γλωσσικό κείμενοκάνοντας το θεατή να αντιληφθεί ότι η μέθοδος αντιμετώπισης ενόςεκπαιδευτικού θέματος είναι ιατρική, με αυτό τον τρόπο γίνεται και ηαγκύρωση της εικόνας στο γλωσσικό κείμενο.

A/A Εικόνα 13

Κώδικες : αγωγής, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμφυλος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, ιατρικός, τεχνολογικός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας : λήψη καρτέλα από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα : εσωτερικός, σχολική τάξη.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογράφων : το ίδιο αγόρι κάθεται σε μία καρέκλα τοποθετημένη πάνω σε ένα βάζο, που στην πραγματικότητα είναι ένα υπερμέγεθες κουτί από φαρμακευτικά χάπια. Το παιδί έχει την μορφή διανοητικά αποπροσανατολισμένου ατόμου και σάλια τρέχουν από το ανοιχτό του στόμα. Κάτω από το κουτί φαίνεται ένα χαλί με κρόσια που μετατρέπεται σε καρτέλα με χάπια. Ένα πλήθος από ηλεκτρονικές συσκευές - smart phone, H.Y., tablet, κονσόλα, τηλεόραση- ζωγραφίζονται αδρά, αριστερά του και το παιδί στρέφεται προς τις συσκευές την ώρα που ο χώρος αλλάζει και μεταμορφώνεται σε σχολική αίθουσα. Μία άσχημη δασκάλα δείχνει γεωμετρικά σχήματα στον πίνακα και το αγόρι την κοιτάζει με το ίδιο ύφος.

Περιεχόμενα της εικόνας : τα σημερινά παιδιά καθηλώνονται και αποπροσανατολίζονται με φάρμακα, προκειμένου να παρακολουθήσουν ένα αδιάφορο, συμβατικό, παραδοσιακό μάθημα διδασκαλίας. Την ίδια στιγμή τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα προσφέρουν άπειρα ερεθίσματα κατ'επιλογή.

Θέματα της εικόνας : έλεγχος, υπακοή, χημική επιβολή, τρόποι εκπαίδευσης, σύγχρονη κοινωνία.

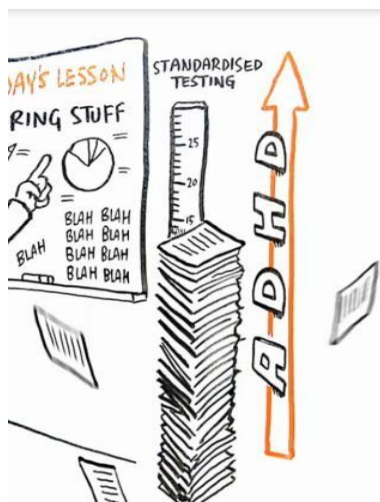
Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο τεχνολογικός κώδικας με 3 αναφορές, οπνευματικός με 2 και ο κοινωνικός κώδικας, ο χρονικός, ο χιουμοριστικός, και ο κώδικας αγωγής με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, ιατρικός, τεχνολογικός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός, ψυχολογικός. Και στα δύο συστήματα αναφέρονται: ο τεχνολογικός, ο αγωγής, ο χρονολογικός και ο κοινωνικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα προκειμένου να ακυρώσει το γλωσσικό κείμενο το πλαισιώνει εμφατικά κάνοντας το θεατή να αντιληφθεί ότι το σχολείο δεν συμβαδίζει με την τεχνολογία της σημερινής εποχής και για αυτό το λόγο στηρίζεται στην φαρμακευτική υποταγή.

A/A Εικόνα 14

Κώδικες: αγωγής, αριθμητικός, γραφής, διανυσματικός (clip-art), πληροφοριακός, ζωγραφικής, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέλας από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, σχολική τάξη, γραφείο.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογράφησης: Ένα κόκκινο βέλος με τα γράμματα ADHD σε έντονη γραφή εμφανίζεται, ενώ δίπλα στον πίνακα παρουσιάζεται ένα επίτοιχο μέτρο και μία πολύ ψηλή στοίβα από χαρτιά, κάποια από τα οποία αιωρούνται στο χώρο, με το φύσημα του αέρα.

Περιεχόμενο της εικόνας: άνοδος της ΔΕΠΥ και άπειρα, μη στοχευμένα, τυποποιημένα γραπτά τεστ επίδοσης των μαθητών.

Θέματα της εικόνας: αξιολόγηση και ΔΕΠΥ.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο ιατρικός κώδικας με 3 αναφορές, ο ψευματικός με 2 και ο κοινωνικός κώδικας με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, αριθμητικός, γραφής, διανυσματικός (clip-art), πληροφοριακός, ζωγραφικής, χρωματικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Το θέμα του κειμένου και της εικόνας είναι ο συσχετισμός της ΔΕΠ.Υ με τα τυποποιημένα σχολικά τεστ γνώσεων. Η αγκύρωση της εικόνας στο γλωσσικό κείμενο γίνεται μέσω της παρουσίας των γραπτών τυποποιημένων τεστ.

A/A Εικόνα 15

Κώδικες: αυτοπροσωπογραφίας, γεωγραφικός, γραφής, έμφυλος, έμφυλος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέλας από video με τη χρήση λογισμικού. **Χώρος που παραπέμπει η εικόνα:** εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: η εικόνα πάει πίσω στο χάρτη της Αμερικής στην εικόνα 11 και ο σκιτσογράφος φτιάχνει δύο πορträιτα ανδρών και μίας γυναίκας. Τα τρία σκίτσα δίνουν την εικόνα ψευματικά απόπροσανατολισμένων ατόμων. Βέλη συνδέουν τα πρόσωπα με συγκεκριμένες πολιτείες της Αμερικής. Η λεζάντα: «fictitious» γράφεται με κόκκινα γράμματα.

Περιεχόμενα της εικόνας: παρ ουσιαστικά οι αποπροσανατολισμένοι άνθρωποι στην Αμερική.

Θέμα τα της εικόνας: κοινωνία, ψυχική υγεία, ποσόστωση, Αμερική.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι οι κώδικες στους οποίους γίνεται αναφορά είναι: ο χιουμοριστικός κώδικας με 4 αναφορές, ο

πνευματικός, ο κοινωνικός κώδικας, ο ιατρικός και ο γεωγραφικός κώδικας με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αυτοπροσωπογραφίας, γεωγραφικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρωματικός, ψυχολογικός. Και τα δύο συστήματα αναφέρονται στη γεωγραφική εξάπλωση του φαινομένου ΔΕΠΥ.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα δείχνει την έντονη παρουσία διαγνώσεων ΔΕΠ.Υ στην Αμερική. Η αγκύρωση της εικόνας στο γλωσσικό κείμενο γίνεται μέσω της παρουσίασης του χάρτη της χώρας.

A/A Εικόνα 16

Κώδικες: αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, θεατρικός, πνευματικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, θεατρική αίθουσα.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: Ο K. Robins on

κάθεται σε μία καρέκλα και παρακολουθεί μία θεατρική παράσταση. Μία καρδιά και ένας εγκέφαλος σε κόκκινο χρώμα που ακτινοβολούν ζωγραφίζονται, αφού πρώτα καθαριστεί ένα σημείο στο σακάκι και στα μαλλιά του K.

Robinson. Στην σκηνή του θεάτρου βρίσκεται ένας ηθοποιός με ρούχα της Βικτωριανής εποχής που κρατά ένα κρανίο στα χέρια του, ενώ στο βάθος της σκηνής βλέπουμε σκιτισαρισμένο ένα κάστρο.

Περιεχόμενο της εικόνας: Ο K. Robinson παρακολουθεί Άμλετ με απόλυτη προσήλωση και ευχαρίστηση.

Θέματα της εικόνας: θέατρο, ψυχολογία

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο πνευματικός

κώδικας διατρέχει όλο το κείμενο με 7 αναφορές. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, θεατρικός, πνευματικός, χρωματικός, ψυχολογικός. Το θέμα στο οποίο αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι: η αισθητική εμπειρία του θεάτρου.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί την σπουδαιότητα και τη σημασία του θεάτρου.

A/A Εικόνα 17

Κώδικες: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, θεατρικός, ιατρικός, πληροφοριακός, πνευματικός, κοινωνικός, χρονολογικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώροι που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικοί: ιατρική αίθουσα, θεατρική αίθουσα.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: ο άνδρας από την εικόνα 12 ζωγραφίζεται να κάνει μία ένεση στο αγόρι με τη ριγέ μπλούζα (που κάθεται σε μία καρεκλά με ένα βιβλίο στα χέρια) και να το αναισθητοποιεί. Έξι μικροί κύκλοι συνδέουν το αγόρι με το κουτί με τα φάρμακα που υπάρχει στο επάνω μέρος. Δίπλα του ένα αγόρι που γελά βγάζει το ολόσωμο κοστούμι του, που αποτελείται από το μορφή του αγοριού με την ριγέ μπλούζα. Ένα ξυπνητήριο και μία νότα ολοκληρώνουν την εικόνα.

Περιεχόμενο της εικόνας: ένας άνδρας κοιμίζει με φάρμακα ένα παιδί στο κάθισμά του, αλλά αυτό είναι ένα θεατρικό κοστούμι.

Θέματα της εικόνας: αγωγή, θέατρο, ψυχική υγεία.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση

την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι εμφανίζονται: οπνευματικός κώδικας και ο ιατρικός κώδικας με 2 αναφορές. Ο κώδικας αγωγής και ο κοινωνικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, θεατρικός, ιατρικός, πληροφοριακός, πνευματικός, κοινωνικός, χρονολογικός, χρωματικός, ψυχολογικός. Οι θεματικές κατηγορίες στις οποίες αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι το δράμα, η εκπαίδευση και η υγεία των παιδιών.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί το δράμα σαν μια σπουδαία εκπαιδευτική διαδικασία.

A/A Εικόνα 18

Κώδικες: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, τεχνολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, οικονομικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα :

εξωτερικός, εργοστασίου.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: η εξωτερική όψη μιας συσκευασίας, μιας πύλης, ενός πύργου με ρολόι, η γωνία ενός βιομηχανικού κτηρίου και τμήμα από γρανάζια μηχανής συνθέτουν την εικόνα ενός εργοστασιακού συγκροτήματος. Ένας κουμπαράς - γουρουνάκι αιωρείται πάνω από τις μηχανές.

Περιεχόμενα της εικόνας : ένα πλήρες εργοστασιακό συγκρότημα σε λειτουργία.

Θέματα της εικόνας : οικονομία, εργοστασιακός τρόπος λειτουργίας.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι εμφανίζονται: οκτώδικας αγωγής με 2 αναφορές. Ο πνευματικός κώδικας και ο οικονομικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: γραφής, έμφυλος, έμψυχος, τεχνολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, οικονομικός, χρωματικός. Οικώδικες που αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι ο κοινωνικός και οικονομικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί την εκπαιδευτική διαδικασία σαν μια τυποποιημένη εργοστασιακή διαδικασία που σχετίζεται με την οικονομία.

A/A Εικόνα 19

Κώδικες: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, διανυσματικός (clip-art), ζωγραφικής, κοινωνικός, οικονομικός, πληροφοριακός, τεχνολογικός, χρονολογικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα :

εξωτερικός, εργοστασίου, μηχανής παραγωγής.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: σε ένα εργοστάσιο η γραμμή παραγωγής βγαίνει στον εξωτερικό χώρο. Ένας βραχίονας τοποθετεί τα προϊόντα (παιδιά-κούκλες) σε ομάδες των τριών και στη συνέχεια σε κιβώτια των εννιά τεμαχίων. Ένα αγόρι-κούκλος ζωγραφίζεται σε καθιστή θέση μπροστά από το κουτί.

Περιεχόμενα της εικόνας :

ένα πλήρες εργοστασιακό συγκρότημα, που κατασκευάζει παιδιά-κούκλες, σε λειτουργία.

Θέματα της εικόνας: οικονομία και κοινωνία, τυποποίηση, μηχανιστικός τρόπος εκπαίδευσης των παιδιών και κατηγοριοποίηση με βάση την ημερομηνία γέννησής τους.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δομμένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι εμφανίζονται: ο χρονικός κώδικας με 5 αναφορές, ο κώδικας αγωγής και ο κοινωνικός με 3 αναφορές. Ο χιουμοριστικός και ο οικονομικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, διανοηματικός (clip-art), ζωγραφικής, κοινωνικός, οικονομικός, πληροφοριακός, τεχνολογικός, χρονολογικός, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι: ο χρονικός, ο κώδικας αγωγής, ο κοινωνικός και ο οικονομικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί την εκπαιδευτική διαδικασία σαν ένα μηχανιστικό τρόπο αγωγής και κατηγοριοποίησης-κατάταξης των παιδιών.

A/A Εικόνα 20

Κώδικες: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρονολογικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα :

εξωτερικός, εργοστασίου.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: δύο ενώματα βρίσκονται στον προαύλιο χώρο του εργοστασίου. Στο ένα κάθεται ένα κορίτσι που κάτι γράφει και στο άλλο ένα αγόρι που κοιμάται. Πάνω από τα κεφάλια τους βρίσκονται δύο ήλιοι σε διαφορετικές φάσεις, ενώ πιο πίσω στέκονται τρεις ομάδες ανθρώπων. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από δύο μέλη που ακτινοβολούν, η δεύτερη από οκτώ μέλη και η τρίτη από ένα μέλος, που και αυτό ακτινοβολεί.

Περιεχόμενα της εικόνας :

προσωπικό τρόπο ιεραρχίας, διαφορετικοί ρυθμοί των ανθρώπων.

Θέματα της εικόνας: εκπαίδευση, ατομικότητα, διαφορετικότητα.

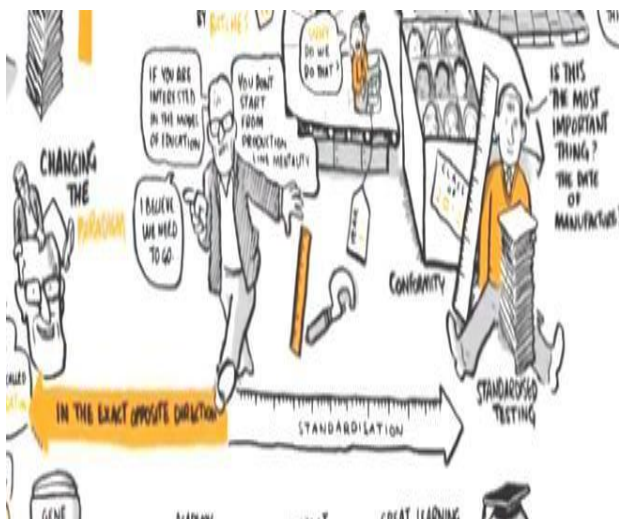
Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι εμφανίζονται: οκονωνικός κώδικας με 4 αναφορές, ο χρονικός κώδικας με 2 και οπνευματικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρονολογικός, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και τα δύο συστήματα είναι: ο χρονικός, ο κώδικας αγωγής και ο κοινωνικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό-εμφατικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί την ανάγκη της διαφοροποιημένης εκπαιδευτικής διαδικασίας των παιδιών.

A/A Εικόνα 21

Κώδικες: αγωγής, αριθμητικός, αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, θεατρικός, οικονομικός, πληροφοριακός, τεχνολογικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα :

εξωτερικός, εργοστασίου.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων :

ο σκιτσογράφος πηγαίνει πίσω στην εικόνα 19 και τοποθετεί εκεί τον K. Robinson, ο οποίος πετάει ένα μέτρο και ένα εργαλείο (κάβουρας υδραυλικού). Δίπλα του βρίσκεται το αγόρι-κούκλα με ένα μέτρο πάνω του και μία στοίβα από χαρτιά ανάμεσα στα πόδια του. Στη συνέχεια σκισάρεται ένα μέτρο, κάτω από τα πόδια του Robinson με το ένα άκρο μαύρο και το άλλο κόκκινο. Η κόκκινη πλευρά οδηγεί σε ένα μεγάλο κεφάλι του K. Robinson και από μέσα του σαν να είναι δοχείο βγαίνει ένας μικρός Robinson.

Περιεχόμενα της εικόνας :

απομάκρυνση των τυποποιημένων μέτρων και σταθμών και αναζήτηση ενός διαφορετικού διανοητικού μοντέλου.

Θέματα της εικόνας: εκπαίδευση, τυποποίηση, αλλαγή σκέψης.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

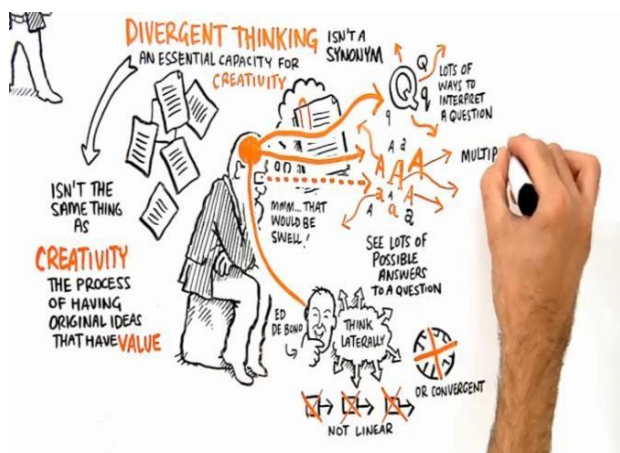
εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός

πλαίσιου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι εμφανίζονται: οπν ευματικός κώδικας με 6 αναφορές, ο κώδικας αγωγής και ο οικονομικός με μία αναφορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, αριθμητικός, αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, θεατρικός, οικονομικός, πληροφοριακός, τεχνολογικός, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και στα δύο συστήματα είναι: ο κώδικας αγωγής και ο οικονομικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί την ανάγκη της απομάκρυνσης από τα τυποποιημένα προγράμματα και την εύρεση ενός διαφορετικού μοντέλου αγωγής των παιδιών.

A/A Εικόνα 22

Κώδικες: αγωγής, αυτοπροσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πληροφοριακός, πνευματικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας:

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εξωτερικός.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραφμάτων: ο K. Robinson κάθεται πάνω σε μία πέτρα με το ένα του χέρι κάτω από το πιγούνι.

Αριστερά και πίσω του υπάρχουν γραμμές σε λίδες. Μπροστά του μέσα σε ένα σύννεφο βρίσκεται μία δέσμη γραμμένων χαρτιών πιασμένη με κόκκινο συνδετήρα. Από το μυαλό του ξεκινά μία κόκκινη διακεκομμένη γραμμή που καταλήγει με την μορφή βέλους σε μία ομάδα από A γραμμένα με διαφορετικές γραμματοσειρές και μεγέθη. Άλλη μία κόκκινη γραμμή οδηγεί σε μία ομάδα από Q, ενώ η τελευταία γραμμή οδηγεί στον Ed De Bond και σε ένα σχήμα σαν τον εγκέφαλο με πολλά βέλη περιμετρικά. Κάτω από το σχήμα αυτό υπάρχουν τρία μικρά κουτιά στην σειρά και ένας κύκλος που στη συνέχεια διαγράφονται με

κόκκινο. Ο σκιτσογράφος επανέρχεται στην ομάδα με το γράμμα Α και ζωγραφίζει μικρά βέλη γύρω τους.

Περιεχόμενο της εικόνας : ο Κ. Robinson που έχει την ίδια στάση σώματος με το γλυπτό:

« σκεπτόμενος άνθρωπος » του Ροντέν παρ ουσιάζει διαφορετικούς – εναλλακτικούς τρόπους σκέψης των πραγμάτων.

Θέματα της εικόνας: εκπαίδευση, εναλλακτικοί τρόποι σκέψης.

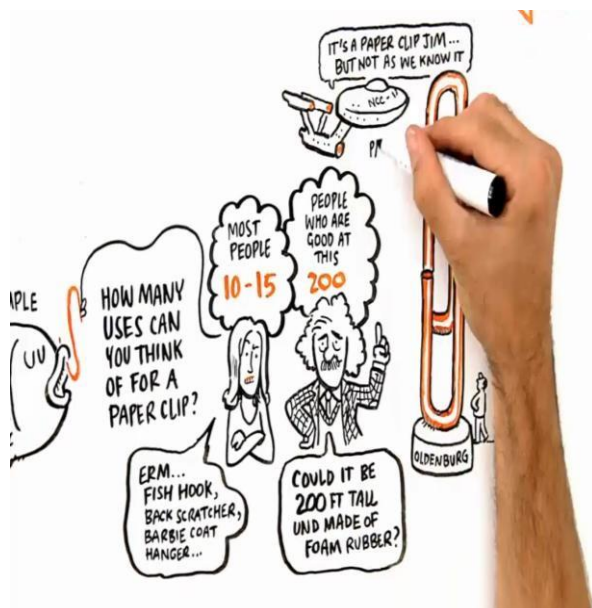
Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο πνευματικός κώδικας κυριαρχεί με 11 αναφορές, ενώ υπάρχει και μία αναφορά του χρονικού κώδικα. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, αυτό-προσωπογραφίας, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πληροφοριακός, πνευματικός, χρωματικός. Ο κώδικας που αναφέρονται και στα δύο συστήματα είναι: ο πνευματικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κλοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι σκέψης του ίδιου πράγματος.

A/A Εικόνα 23

Κώδικες: αγωγής, αριθμητικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πληροφοριακός, πνευματικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα :

εσωτερικός, τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: ένα ψάρι πιάνεται σε ένα κόκκινο αγκίστρι.

Μία μαύρη γραμμή – πετονιά το συνδέει με τον εγκέφαλο μιας γυναίκας, ενώ δίπλα της ο Αϊνστάιν δείχνει με το δάχτυλό του ένα τεράστιο συνδετήρα και ένα άνθρωπο. Ένα μικρό αεροσκάφος πετάει πάνω από τα κεφάλια τους.

Περιεχόμενα της εικόνας :

εναλλακτικοί τρόποι χρήσης ενός συνδετήρα.

Θέματα της εικόνας: εκπαίδευση, εναλλακτικοί τρόποι σκέψης.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο πνευματικός κώδικας έχει 4 αναφορές, ο κοινωνικός κώδικας 3 και ο αριθμητικός 2. Οικώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, αριθμητικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πληροφοριακός, πνευματικός, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και στα δύο συστήματα είναι: πνευματικός και ο αριθμητικός κώδικας.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να αντιληφθεί ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι σκέψης του ίδιου πράγματος.

Α/Α Εικόνα 24

Κώδικες: αγωγής, αριθμητικός, γραφής, έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφωριακός, χρονολογικός - ηλικιακός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα :

εσωτερικός, τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: ένα κλειστό βιβλίο και ένα ανοιχτό ζωγραφίζονται. Δίπλα τρία κορίτσια σε διαφορετικές ηλικίες στέκονται πάνω σε ένα χαμηλό βάθρο.

Περιεχόμενα της εικόνας :

αξιολόγηση των ίδιων παιδιών σε διαφορετικές χρονικές ηλικίες.

Θέματα της εικόνας: αξιολόγηση, εκπαίδευση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο αριθμητικός κώδικας έχει 7, ο χρονολογικός έχει 6 αναφορές, και ο πνευματικός κώδικας έχει 5 αναφορές. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, αριθμητικός, γραφής, έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφωριακός, χρονολογικός-ηλικιακός, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και στα δύο συστήματα είναι: ο αριθμητικός κώδικας και ο χρονολογικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο περιεχόμενο του κειμένου κάνοντας τον θεατή-θεάτρια να θέλει να μάθει την απάντηση στο ερώτημα που θέτει ο ομιλητής.

A/A Εικόνα 25

Κώδικες: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, πληροφοριακός, χρονολογικός-ηλικιακός, ζωγραφικής, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα : εσωτερικός, τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: σε συνέχεια της εικόνας 24 βλέπουμε να σβήνεται το κεφάλι του μεγαλύτερου κοριτσιού και στη θέση του να ζωγραφίζετε ένα βιβλίο. Ένας καθηγητής με σηκωμένο το δάχτυλό του χεριού του λέει κάτι με αυστηρό ύφος.

Περιεχόμενο της εικόνας: οι έτοιμες γνώσεις του βιβλίου παύουν να τη θέση της κριτικής σκέψης και οι διάσκαλοι ενισχύουν αυτό το σύστημα.

Θέματα της εικόνας: εκπαιδευτικό σύστημα.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα :

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο κοινωνικός κώδικας και ο κώδικας αγωγής έχει 4 αναφορές, ενώ ο χρονικός και οπνευματικός εμφανίζονται 3 φορές. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, πληροφοριακός, χρονολογικός-ηλικιακός, ζωγραφικής, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και στα δύο συστήματα είναι: ο κώδικας αγωγής και ο χρονικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο κείμενο δείχνοντας στον θεατή-θεάτρια τα αποτελέσματα της στείρας γνώσης.

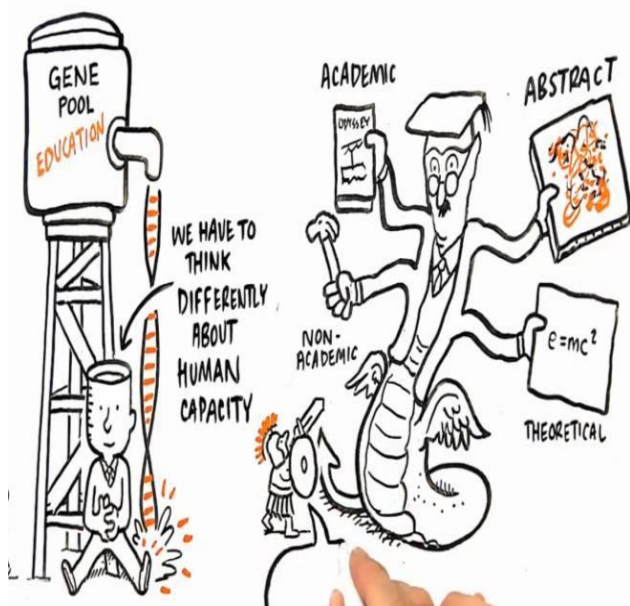
A/A Εικόνα 26

Τεχνοτροπία εικόνας :

λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα : εξωτερικός

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

Κώδικες: αγωγής, βιολογικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρωματικός.

εικονογραμμάτων: κάτω από μία υπερυψωμένη δεξαμενή βρίσκεται καθισμένο ένα αγόρι. Το κεφάλι του έχει τη μορφή δοχείου μέτρησης υγρών και είναι ανοιχτό στο επάνω μέρος. Από τη δεξαμενή βγαίνει γενετικό υλικό και χύνεται στο έδαφος. Δίπλα βρίσκεται ένας δράκος με κεφάλι ανθρώπου, γυαλιά και καπέλο καθηγητού. Ο δράκος έχει τέσσερα χέρια. Στο ένα χέρι κρατά ένα σφυρί, στο άλλο την Οδύσσεια, στο τρίτο ένα αφηρημένο σχέδιο και στο τέταρτο ένα χαρτί με τον τύπο:

« $E = mc^2$ ». Ένας άνθρωπος ντυμένος όπως οι αρχαίοι ρωμαίοι απειλεί τον δράκο με το σπαθί του.

Περιεχόμενο της εικόνας :

1) υπάρχουν άνθρωποι που δεν έχουν πάρει τα γονίδια κάποιων ικανοτήτων. 2) η εκπαίδευση είναι ένα τεράστιο τέρας που προσπαθεί ο άνθρωπος να την κατατροπώσει με το σπαθί του και την ασπίδα του.

Θέματα της εικόνας: ιδεολογία της εκπαίδευσης.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο πνευματικός κώδικας και ο κώδικας αγωγής έχουν 2 αναφορές, ενώ ο χρονικός και οβιολογικός κώδικας εμφανίζονται 1 φορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, βιολογικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, κοινωνικός, πληροφοριακός, χρωματικός. Οι κώδικες που αναφέρονται και στα δύο συστήματα είναι: ο κώδικας αγωγής και οβιολογικός.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει όλο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο κείμενο δείχνοντας στον θεατή-θεάτρια με χιούμορ τις αντιλήψεις μας για την εκπαίδευση.

Α/Α Εικόνα 27

Κώδικες: αγωγής, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πνευματικός, πληροφοριακός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας:

λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα:

εξωτερικός

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: πολλοί άνθρωποι ενώνονται γύρω από τη γη και την αγκαλιάζουν περιμετρικά. Στη συνέχεια σκισάρεται ένας άνθρωπος που κάθεται με το χέρι του κάτω από το πιγούνι και έχει στην πλάτη του την «γη». Μία κόκκινη γραμμή και μικρές ακτίνες περικλείουν τη «γη» μετατρέποντάς το σκίτσο σε αναμμένη λάμπα. Από την δεξιά πλευρά πλησιάζει ένα στρογγυλό αντικείμενο με ένα καπέλο καθηγητού στο επάνω μέρος του. Μία κίτρινη ακτίνα βγαίνει από το «διαστημόπλοιο» και διαλύει την ομάδα. Άνθρωποι εκτινάσσονται στον αέρα.

Περιεχόμενο της εικόνας:

«σκεπτόμενος άνθρωπος» γνωρίζει ότι όταν οι άνθρωποι σκέφτονται συνεργατικά παράγουν λαμπρές ιδέες, όμως έρχεται η εκπαίδευση και τα καταστρέφει όλα.

Θέματα της εικόνας: νοημοσύνη, συνεργασία, ομαδικότητα, καταστροφή, εκπαίδευση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο κοινωνικός κώδικας έχει 5 αναφορές, ενώ κώδικας αγωγής εμφανίζονται 1 φορά. Οικώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πνευματικός, πληροφοριακός, χρωματικός. Ο κώδικας που αναφέρεται και στα δύο συστήματα είναι: ο κώδικας αγωγής.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο κείμενο προβάλλοντας τη συνειδητή εργασία σε ομάδες σαν μοντέλο εκπαίδευσης.

A/A Εικόνα 28

Κώδικες: αριθμητικός, αυτοπροσωπογραφία, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πνευματικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο κοινωνικός κώδικας και ο κώδικας αγωγής εμφανίζονται από 1 φορά. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αριθμητικός, αυτοπροσωπογραφία, γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμφυχος, ενδυματολογικός, ζωγραφικής, πνευματικός, χρωματικός, ψυχολογικός. Το θέμα της εικόνας είναι η απομάκρυνση από το φυσικό περιβάλλον μάθησης.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο εμφατικό. Η εικόνα αγκυρώνει στο κείμενο προβάλλοντας τη συνειδητή εργασία και τον αποκλεισμό που επικρατεί στην εκπαίδευση.

Τεχνοτροπία εικόνας:

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, αιχμαλωσίας.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: σε συνέχεια της εικόνας 27 βλέπουμε ότιο Κ.

Robinson είναι ένας από τους ανθρώπους που εκτινάσσεται στον αέρα και κατόπιν αιχμαλωτίζεται μέσα σε ένα φιαλίδιο μέτρησης.

Περιεχόμενο της εικόνας: ο

«σκεπτόμενος άνθρωπος» αποσπάται βίαια από το σύνολο και εγκλωβισμένος σε εργαστηριακές συνθήκες αξιολογείται-μετράται.

Θέματα της εικόνας: διαχωρισμός, απομόνωση, αξιολόγηση.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Α/Α Εικόνα 29

Κώδικες: αγωγής, βιολογικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, οικονομικός, κοινωνικός-ταξικός, τεχνολογικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας:

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εξωτερικός, εργοστασίου.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: σε ένα εργοστάσιο μπαίνουν στην γραμμή παραγωγής δύο άνθρωποι με τη μορφή προϊόντος. Μεσολαβεί η αλυσίδα του DNA και η γραμμή διαχωρίζεται σε δύο στελέχη. Το επάνω στέλεχος οδηγεί σε ένα κουμπάρα-γουρουνάκι και το κάτω στέλεχος οδηγεί σε ένα σκουπίδοτενεκέ μέσα στον οποίο πέφτει ένας άνθρωπος.

Περιεχόμενο της εικόνας: το εκπαιδευτικό σύστημα γεννά δύο τύπους μαθητών, αυτούς που έχουν ακαδημαϊκές γνώσεις και είναι οι επιτυχημένοι και αυτούς που δεν έχουν και είναι αποτυχημένοι μελλοντικοί πολίτες.

Θέματα της εικόνας: εκπαιδευτικό σύστημα, κατηγοριοποίηση μαθητών-ανθρώπων.

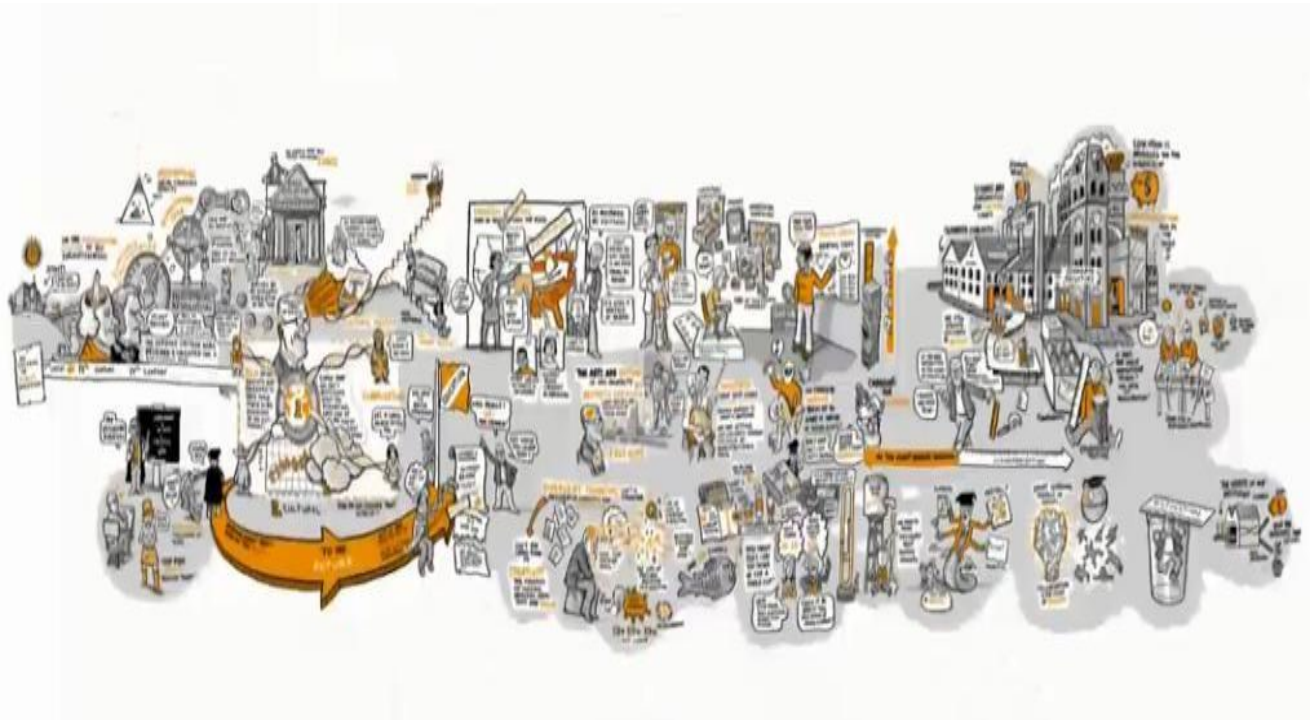
Εικόνα με/χωρίς λεζάντα:

εικόνες με λεζάντες εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης προκύπτουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και για τα δύο συστήματα σημασίας γλώσσα και εικόνα. Με βάση την ανάλυση του γλωσσικού κειμένου παρατηρούμε ότι ο κώδικας αγωγής εμφανίζεται 3 φορές. Οι κώδικες στην εικόνα είναι: αγωγής, βιολογικός, γραφής, έμφυλος, έμψυχος, ζωγραφικής, οικονομικός, κοινωνικός-ταξικός, τεχνολογικός, χρωματικός, ψυχολογικός. Το θέμα της εικόνας είναι η ιδεολογία που φέρουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Όσον αφορά στη σχέση εικόνας και κειμένου παρατηρούμε ότι η εικόνα έχει ολόκληρο συμπληρωματικό, επεξηγηματικό. Η εικόνα επεξηγεί το κείμενο προβάλλοντας τις αντιλήψεις που έχουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Α/Α Εικόνα 30

Κώδικες: αγωγής, διανυσματικός (clip-art), γραφής, ζωγραφικής, κοινωνικός, πνευματικός, χρονολογικός, χρωματικός, ψυχολογικός.

Τεχνοτροπία εικόνας: λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: εσωτερικός, πίνακας σε τάξη-αίθουσα διάλεξης.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: Η κάμερα με αφετηρία την εικόνα 29 κάνει μία διαδρομή από δεξιά προς αριστερά και δείχνει σε μικρότερο μέγεθος όλα τα σκίτσα ενοποιημένα σε μπλε φόντο. Ο θεατής αποκτά μία συνολική εικόνα του αφηγήματος που είχε δει να αναπτύσσεται τμηματικά.

Περιεχόμενο της εικόνας: ιστορική αναδρομή της δημόσιας εκπαίδευσης από τον 17^ο αιώνα μέχρι σήμερα και ανάλυση των παραγόντων που προκαλούν τα τωρινά προβλήματα.

Θέματα της εικόνας: εκπαίδευση, ιδεολογία, προβλήματα και προτάσεις, πολίτες του μέλλοντος.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα: εικόνες με λεζάντες εντός και εκτός πλαισίου και με αφήγηση.

Α/Α Εικόνα 31

Κώδικες: γραφής, διανυσματικός, έμφυλος, έμψυχος, πληροφοριακός, χρονολογικός, χρωματικός.

Τεχνοτροπία εικόνας:

λήψη καρέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: διαφήμιση σε έντυπό ή ηλεκτρονικό μέσο.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο

εικονογραμμάτων: Η κάμερα κάνει σμίκρυνση την εικόνα 30 και βλέπου με ό τι είναι εγκιβωτισμένη στην οθόνη ενός κινητού που κρατά ένα ανδρικό χέρι. Στη συνέχεια ο άνδρας σταματά την εικόνα στο κινητό του και εμφανίζεται το λογότυπο της RSA.

Περιεχόμενο της εικόνας: πληροφορηση - ενημέρωση μέσω της τεχνολογίας από την RSA.

Θέματα της εικόνας: σύγχρονη τεχνολογία, ενημέρωση, λογότυπο της οργάνωσης.

Εικόνα με/χωρίς

λεζάντα: εικόνα με λεζάντα.

A/A Εικόνα 32

Κώδικες: γραφής, διανυσματικός (clip-art), έμφυλος, έμψυχος, πληροφορικός, τεχνολογικός, χρονολογικός, χρωματικός.

A/A Εικόνα 33

Κώδικες: γραφής, ζωγραφικής, πνευματικός, πληροφοριακός, χρωματικός.

Τεχνοπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: διαφήμισης σε έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: περιστροφή του κινητού σε κατακόρυφη θέση με εγκιβωτισμένο το λογότυπο και τα θέματα με τα οποία ασχολείται η RSA και εμφάνιση πληροφοριών.

Περιεχόμενα της εικόνας: πληροφόρηση- ενημέρωση μέσω της τεχνολογίας από την οργάνωση RSA. **Θέματα της εικόνας:** σύγχρονη τεχνολογία, ενημέρωση, λογότυπο- επωνυμία της οργάνωσης, στοιχεία της RSA.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα: εικόνα με λεζάντα.

Τεχνοπία εικόνας: λήψη καρτέ από video με τη χρήση λογισμικού.

Χώρος που παραπέμπει η εικόνα: διαφήμισης σε έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο.

Περιγραφή της εικόνας σε επίπεδο εικονογραμμάτων: λευκό φόντο με το λογότυπο της cognitive media, ηλεκτρονική διεύθυνση της εταιρίας, λεζάντα, πληροφορίες σε μπλε και γαλάζιο χρώμα.

Περιεχόμενα της εικόνας: πληροφορίες-στοιχεία της εταιρίας η οποία δημιούργησε το βίντεο που παρακολουθήσαμε.

Θέματα της εικόνας: λογότυπο- επωνυμία, πληροφορίες, στοιχεία της εταιρίας cognitivemedia.

Εικόνα με/χωρίς λεζάντα: εικόνα με λεζάντα.

Πίνακας 4

Γενικές κατηγορίες κωδίκων εικόνων

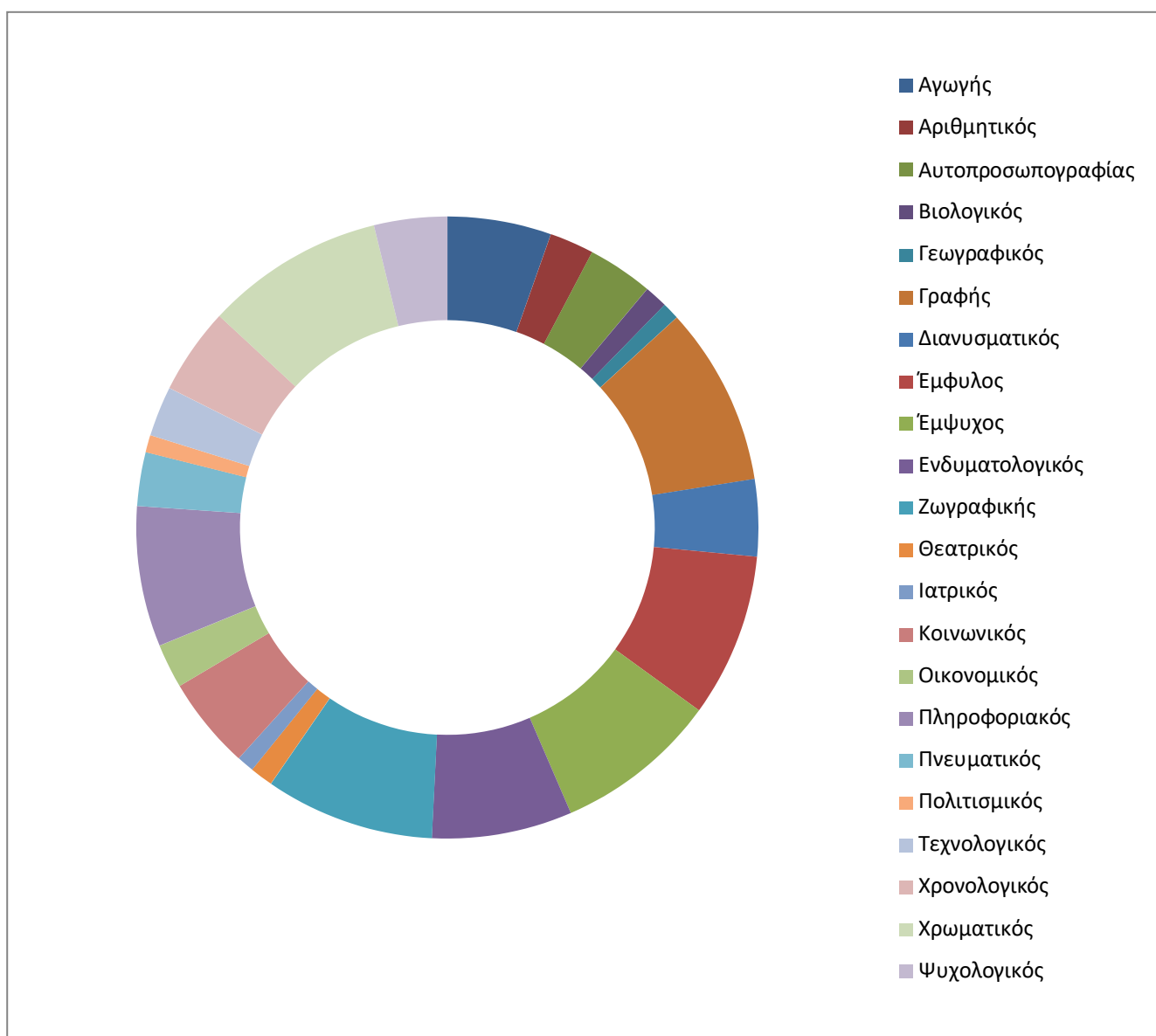
1.	Αγωγής	19
2.	Αριθμητικός	8
3.	Αυτοπροσωπογραφίας	12
4.	Βιολογικός	4
5.	Γεωγραφικός	3
6.	Γραφής	33
7.	Διανυσματικός	14
8.	Έμφυλος	30
9.	Έμψυχος	30
10.	Ενδυματολογικός	26
11.	Ζωγραφικής	31
12.	Θεατρικός	4
13.	Ιατρικός	3
14.	Κοινωνικός	17
15.	Οικονομικός	8
16.	Πληροφοριακός	26
17.	Πνευματικός	10
18.	Πολιτισμικός	3
19.	Τεχνολογικός	9
20.	Χρονολογικός	16
21.	Χρωματικός	33
22.	Ψυχολογικός	13

	Σύνολο αναφορών	352

Σχετικά με τον πίνακα 4 παρατηρούμε ότι το σύνολο των κωδικών είναι 22κώδικες με 352 αναφορές συνολικά. Η ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κώδικα στο σύνολο των αναφορών των εικόνων παρουσιάζεται στους επόμενους πίνακες.

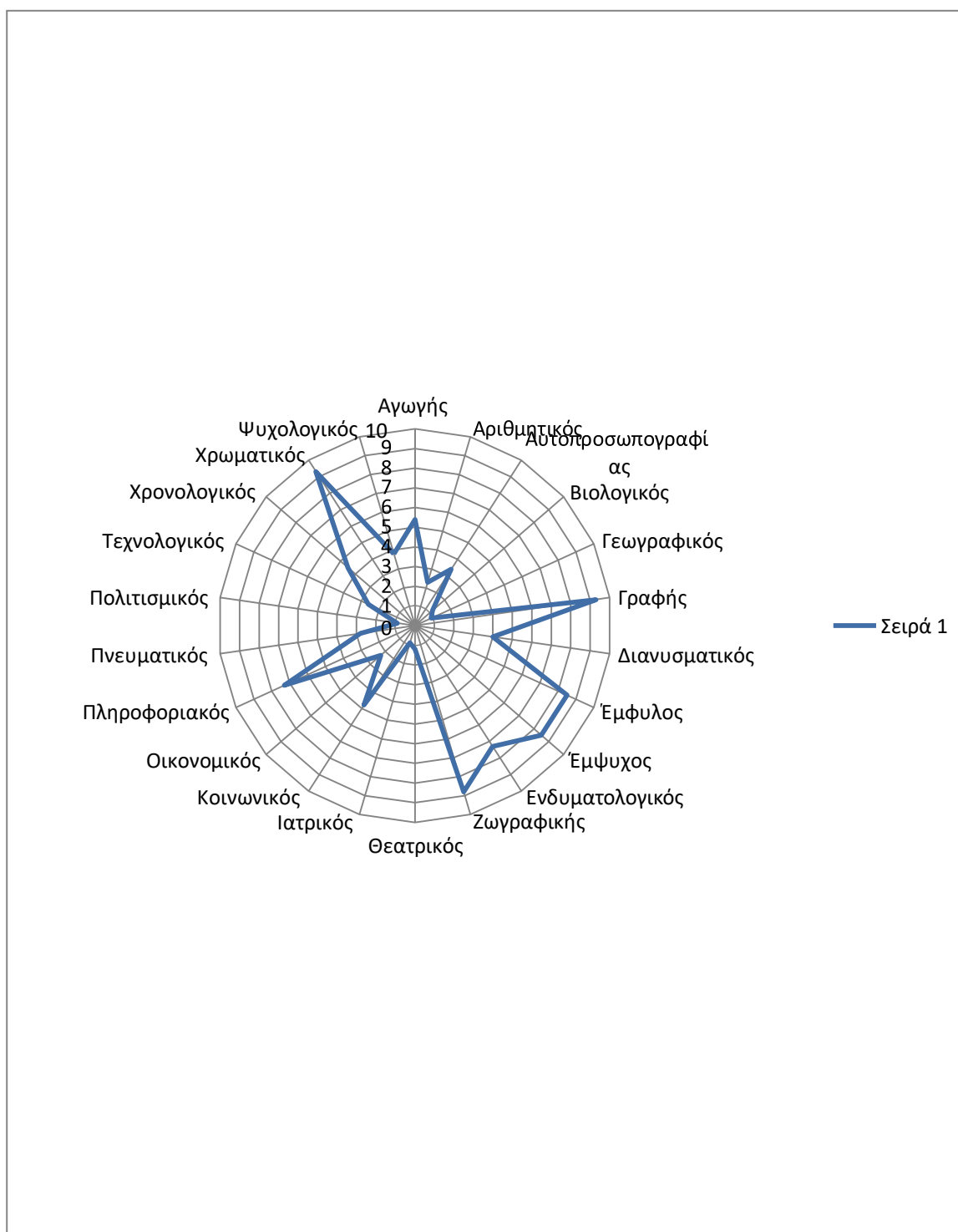
Πίνακας 5

Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κώδικα στο σύνολο των αναφορών των εικόνων του κειμένου.

Πίνακας 6

Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κώδικα στο σύνολο των αναφορών των εικόνων του κειμένου.

Μελετώντας τα γραφήματα των κωδίκων εικόνων παρατηρούμε πως τα στοιχεία εκείνα που συναντάμε σχεδόν στο σύνολο των εικόνων είναι ο

έμφυλος κώδικας (8,5) του ανδρικού χεριού που σχεδιάζει (8,8) και οχρωματικός κώδικας (9,3) ο οποίος χρησιμοποιεί το μαύρο και ενίοτε το κόκκινο χρώμα για έμφαση. Ο πληροφοριακός κώδικας επικρατεί στη συνέχεια στο σύνολο των κωδίκων (7,3), ενώ ο κώδικας αγωγής (5,4) και οικονομικός κώδικας (4,8) δεν εμφανίζεται σε όλες τις εικόνες, όπως είναι αναμενόμενο σε ένα κείμενο με θέμα την εκπαίδευση των παιδιών, αλλά υπονοείται σε όλη τη διάρκεια της προβολής. Ο χρονολογικός κώδικας (4,5) μας δείχνει την χρονολογική εξέλιξη της ιστορίας της εκπαίδευσης. Ο ψυχολογικός κώδικας με ποσοστό εμφάνισης (3,8) δίνει την ψυχολογική διάσταση. Ο κώδικας αυτοπροσωπογραφίας του ομιλητή K. Robinson που παρουσιάζεται με ποσοστό (3,4) επιβάλλει το κύρος του επιστήμονα. Οι υπόλοιποι κώδικες (αριθμητικός, βιολογικός, γεωγραφικός, θεατρικός, ιατρικός, οικονομικός, πνευματικός, πολιτισμικός και τεχνολογικός) παρουσιάζονται σε ποσοστό μικρότερο του 2,8 ο καθένας και σχετίζονται με τα επιμέρους γλωσσικά επιχειρήματα,

4. Αποτελέσματα

Στο πολυτροπικό υλικό «Changing Education Paradigms» που αναλύουμε παρουσιάζονται οι ανάγκες του μετασχηματισμού της γνώσης για την δημόσια εκπαίδευση στις χώρες του Δυτικού κόσμου. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Eco «ο τίτλος του κειμένου προκαθορίζει το θέμα στο οποίο πρέπει να συγκεντρώσουμε την προσοχή μας» (1992:78). Ενάντια στους συμβατικούς ιστορικούς που προσπαθούσαν πάντοτε να καταστήσουν το παρελθόν καθησυχαστικά οικείο ο Robinson ακολουθώντας τον Foucault το καθιστά συνταρακτικά ανοίκειο.

Μας έδειξε πως ότι πιστεύουμε ως διαρκείς και θεμελιώδεις τρόπους ζωής, είναι απλώς και μόνον ιστορικές κατασκευές. Πως δεν υπάρχει τίποτα το φυσικά δεδομένο και αυτονόητο. Η εξουσία, κατά τον Foucault (1991), δεν είναι κάτι που το κατέχει κάποιος και το στερείται κάποιος άλλος. Αντίθετα αντιλαμβάνεται την εξουσία ως μια «αλυσίδα», η οποία δεν εντοπίζεται στα χέρια κάποιου, στην οποία ο ένας κρίκος εξαρτάται από τον άλλο και ελέγχει τον άλλο (εξουσιαστικές σχέσεις). Η εξουσία, επομένως, δεν είναι ιδιοκτησία αλλά τεχνική, είναι περισσότερο παραγωγή-κυκλοφορία παρά καταπίεση και λειτουργεί μέσω των ατόμων και όχι επάνω τους. Στο πεδίο αυτό η δημόσια εκπαίδευση παράγει τεχνικές εξουσίας και αποκλεισμού.

Και αν θεωρείται αυταπόδεικτο το γεγονός ότι οι ισχυροί κατέχουν μεγαλύτερη εξουσία από τους ανίσχυρους, ο Foucault το αμφισβητεί, εξηγώντας ότι η σχέση του ισχυρού - κυρίαρχου είναι μια συγκεκριμένη σχέση εξουσίας που δεν είναι σταθερή πάντα, αλλά εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο την αναγνωρίζουν οι ίδιοι οι φορείς της εξουσίας, δηλαδή τόσο ισχυρός όσο και ο ανίσχυρος.

Η μικροδιδασκαλία του Robinson αποκαλύπτει τις πειθαρχίες όπως εξελίχθηκαν τον 18ο αιώνα σε γενικούς τύπους κυριαρχίας. Η ιστορική στιγμή της πειθαρχίας λέει ο Foucault είναι εκείνη όπου γεννιέται μια τέχνη του ανθρώπινου σώματος που το καθιστά τόσο πιο υπάκουο όσο είναι πιο ρήσιμο και αντιστρόφως. Γεννιέται μια πολιτική ανατομία της λεπτο-μέρειας που είναι συγχρόνως μια μηχανική της εξουσίας: η πειθαρχία κατασκευάζει σώματα εξασκημένα, σώματα «πειθήνια» διασπάζει τη δύναμη του σώματος και από τη μια τη μετατρέπει σε «επιδεξιότητα», σε «ικανότητα», ενώ από την άλλη αντιστρέφει την δύναμη και τη μετατρέπει σε σχέση αυστηρής υποταγής. «Αν η οικονομική εκμετάλλευση διαχωρίζει την εργασιακή δύναμη από το προϊόν της εργασίας, ο πειθαρχικός καταναγκασμός στερεώνει μέσα στο σώμα τον τυραννικό δεσμό ανάμεσα σε μια αυξημένη επιδεξιότητα και σε μια μεγαλύτερη δυνάστευση» Foucault (1989:41).

Η «πειθαρχία» δεν μπορεί να ταυτίζεται ούτε με έναν θεσμό, ούτε με έναν μηχανισμό. Είναι ένας τύπος εξουσίας, ένας τρόπος άσκησης της που επιλαμβάνει: όργανα, τεχνικές μεθόδους, επίπεδα εφαρμογής, στόχους.

Είναι μια «φυσική» ή μια «ανατομία» της εξουσίας, μια «τεχνολογία». Εξασφαλίζει την απειροελάχιστη κατανομή της δύναμης της εξουσίας. Από την μοναρχική και τελετουργική άσκηση της κυριαρχίας περάσαμε στην εραρχική και διαρκή άσκηση της απεριόριστης πειθαρχίας. *Η κοινωνία μας δεν είναι η κοινωνία του θεάματος, αλλά της επιτήρησης. Κάτω από την επιφάνεια των εικόνων, τα σώματα πολιορκούνται σε βάθος. Πίσω από τη μεγάλη αφαίρεση της ανταλλαγής συνεχίζεται το εξονυχιστικό και συγκεκριμένο ντρεσάρισμα των χρησίμων δυνάμεων [...] η θαυμαστή ολότητα του ατόμου δεν ακρωτηριάζεται, δεν καταστέλλεται, δεν αλλοιώνεται από το κοινωνικό μας σύστημα, αλλά το άτομο « κατασκευάζεται αι » εκεί φροντισμένα, σύμφωνα με μίαν ολόκληρη τακτική που αφορά τις δυνάμεις και τα σώματα* Foucault (1991:285).

Αντίθετα από τον Althusser, ο οποίος έχει μια πολύ συγκεκριμένη αντίληψη για τη σχέση της εξουσίας με την οικονομική δομή και την εν γένει μορφολογία του κοινωνικού σχηματισμού, ο Foucault δεν συσχετίζει την έννοια αυτή με κάποια κοινωνικοοικονομική δομή. *Η ανάπτυξη των θέσεων του Αλτουσέρ ξεκινά με την αναζήτηση των ταξικών σχέσεων στους κοινωνικούς σχηματισμούς που κυριαρχούνται από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Συνεπώς εξετάζει το πολιτικό και το ιδεολογικό επίπεδο των καπιταλιστικών κοινωνικών σχηματισμών και πώς διαξάγεται εντός αυτών η ταξική πάλη.*

Ο Αλτουσέρ, ακολουθώντας τον Μαρξ, θεωρεί το κράτος ως όργανο ταξικής καταστολής, το οποίο αποτελεί τον κατ'εξοχήν θεσμό που υπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης. Η κυριαρχία της αστικής τάξης στο πολιτικό επίπεδο είναι απαραίτητη ώστε να εξασφαλίσει την επιβολή και διατήρηση των οικονομικών σχέσεων. Το δίκαιο και το νομικό πλέγμα κανόνων δεν είναι λοιπόν τίποτε άλλο παρά έκφραση των ειδικά καπιταλιστικών πολιτικών δομών, που σε τελευταία ανάλυση προασπίζουν τα συμφέροντα της αστικής τάξης. Η αστική αντίληψη περί δικαίου χαρακτηρίζεται από το προσωποπαγή έννοια της ευθύνης που φέρουν τα υποκείμενα, κάτι που αποκρύβει τις συνθήκες και τους ιδιαίτερους τρόπους λειτουργίας που διέπουν τον οποιονδήποτε καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό. Όλη η κλασική εγκληματολογική και νομική σκέψη διατρέχεται από το δόγμα περί προσωπικής ευθύνης: αν κάτι δε λειτουργεί σωστά, ευθύνεται το εκάστοτε υποκείμενο και όχι οι θεσμοί. Σίμους, « Το ζήτημα της εξουσίας στον Αλτουσέρ και τον Φουκώ », http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=923, (πρόσβαση στις 22-11-2017).

Οφείλουμε όμως να αναγνωρίσουμε την πολύ σημαντική συμβολή του Althusser στην ανάδειξη της σχέσης της ιδεολογίας με τον υπόλοιπο κοινωνικό σχηματισμό. Οι θέσεις του Althusser δείχνουν ξεκάθαρα ότι το κράτος δεν είναι ένα ουδέτερο εργαλείο, αλλά πάντοτε ταξικά προσδιορισμένο. Επιπλέον το κράτος, προκειμένου να αναπαράγει τις

κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις, αναπτύσσει κατασταλτικούς και ιδεολογικούς μηχανισμούς.

Σε ότι αφορά την εκπαίδευση είναι κρίσιμη τόσο η έννοια της βιοπολιτικής του Foucault, όσο και οι μηχανισμοί της κυρίαρχης ιδεολογίας που αναπαράγει το κράτος του Althusser, διότι δίνουν απαντήσεις στους προβληματισμούς σχετικά με την πορεία της εκπαίδευσης. Το πολυτροπικό έργο του Robinson «Changing Education Paradigms» αναδεικνύει με απλότητα και αμεσότητα τις παραπάνω θέσεις και παρουσιάζει την ιδεολογία που κρύβεται πίσω από την δημόσια εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα καταθέτει μία διαφορετική πρόταση. Το εκπαιδευτικό παράδειγμα του Robinson βασίζεται στην ιδέα ότι τα παιδιά έχουν διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες και διαφορετικούς τρόπους απόκτησης της μάθησης και ότι αυτά τα χαρακτηριστικά διαφοροποιούνται πάρα πολύ από αυτά των γονιών ή των παππούδων/γιαγιάδων τους. Στην σημερινή εποχή της διαδικτυακής πληροφορίας και των τεχνολογιών της επικοινωνίας προβάλλεται η αναγκαιότητα χρησιμοποίησης πολυτροπικών περιβαλλόντων δημιουργίας νοήματος που να περιλαμβάνουν προφορικούς, γραπτούς, οπτικούς, ηχητικούς, σωματικούς, χωροαντιληπτικούς και απτικούς τρόπους, ώστε τα παιδιά να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του μέλλοντος.

5. ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΠΗΓΕΣ

- Αλεξιάκης Δ. (2014), «Ο ιστορικός χρόνος στην διδασκαλία της ιστορίας» *Δίκτυο κριτικής στην εκπαίδευση*, <https://giaenadiaforetiko.scholeio.wordpress.com/2014/07/14>
- Δεληγιαννούδη Μ., Παπαβασιλείου Γ.(2014), « Κόμικς - Ιστορία, Δομικά Στοιχεία, Κριτική Αποτίμηση» <https://www.slideshare.net/geoparax1/ss-36427309> (πρόσβαση στις 28/8/2017).
- Παπαγεωργίου Μ. «μελέτη περίπτωσης», <https://ldiaries.wikispaces.com>,(πρόσβαση στις 20-11-2017).
- Σίμος Χ.(2006), *Θέσεις*, τεύχος 94, «Το ζήτημα της εξουσίας στον Αλτουσέρ και τον Φουκώ», http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=923, (πρόσβαση στις 22-11-2017).
- Χαλιός Τ., «Οι αντιλήψεις για το χρόνο» <http://www.metafysiko.gr/?p=7290> (πρόσβαση στις 28/8/2017).
- Χοντολίδου Ε. (1998), «εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας» <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/thematikes/print/3/index.htm> (πρόσβαση στις 28/8/2017).
- Silverman K.(1984), *The Subject Of Semiotics*, https://archive.org/stream/SilvermanKajaTheSubjectOfSemiotics1984/Silverman_Kaja_The_Subject_of_Semiotics_1984_djvu.txt (πρόσβαση στις 1/11/2017)

Α.1 ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

1. «Βρετανία κατά τη διάρκεια της βιομηχανικής επανάστασης», http://1.bp.blogspot.com/hxQh1KA1X6E/UPw dKY0XqAI/AAAAAAAAAAI8/d1DMA4vQwHQ/s1600/300_18445.jpg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).
2. «Παιδική εργασία την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης», http://2.bp.blogspot.com/_YXTIPcsSPcs/TFk8HI9Y0rI/AAAAAAAAAO2w/a51Hhfz wfvnc/s1600/CHILD+LABOR.jpg, (πρόσβαση στις 30-11-2017)
3. «1806 έγγραφο ίδρυσης Αυτοκρατορικού Πανεπιστημίου», https://francearchives.fr/fr/file/b1e81906721b982dee7d0cc1e2051ff41fbaf33e/static_2453.jpeg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).
4. «L'Université de Pise. Pise, Palais della Sapienza», <http://www.napoleonsites.eu/fr/default/582/1-rsquo-universit-eacute-de-pise.html>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).
5. «Σχολική αίθουσα σε ελληνικό σχολείο», <https://difernews.gr/wp-content/uploads/2017/08/kathigites-sxoleia.jpg>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

6. «*Μοναστήρι Ιησουϊτών στην Ισπανία*»,
<https://www.travelmyth.gr/photos/hotels/main/308x230/19/195468.jpg>,
 (πρόσβαση στις 30-11-2017).
7. «*Στρατόνας στην Αθήνα*»,
https://2.bp.blogspot.com/Igyv1SoKs40/V81YKNmfoSI/AAAAAAAAAHTe/0jp91_ODbNsIFcxnJX2clwXO0S aAKxQqQCEw/s1600/1797321_890950144250681_8123339608454640150_n.jpg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).
8. «*Εργοστάσιο στα Οινόφυτα*»,
<http://corporate.kafkas.gr/Uploads/EditorImages/1967/nestle-ergostasio-outside-kafkas.png>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).
9. «*Cognitive media*»,
<https://static1.squarespace.com/static/51cef15ae4b01d5d20f4fd0f/51d199e9e4b0d519d0bec683/51d19a3be4b04f3aa85d5cde/1372691003735/cognitive+media.png>, (πρόσβαση στις 30-11-2017).
10. «*Sir Ken Robinson*»,
https://i.gr-assets.com/images/S/compressed.photo.goodreads.com/hostedimages/1470134406i/19891960._SX540_.jpg, (πρόσβαση στις 30-11-2017).

B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλτουσέρ Λ.(1999), *Θέσεις*, Αθήνα: Θεμέλιο
- Αλτουσέρ Λ. (1994), *Φιλοσοφικά*, Αθήνα: Ο Πολίτης.
- Banks O.(1987) , *Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*, Αθήνα: Παρατηρητής.
- Barthes R.(1988), *Εικόνα-Μουσική-Κείμενο*, Αθήνα: Πλέθρον.
- Berstein S., Milza P., (1997) *Ιστορία της Ευρώπης, Από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στα Ευρωπαϊκά Κράτη 5ος-18ος αιώνας*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Γιαννακόπουλος, Δ.(2006), «Η γένεση του Ευρωπαϊκού Κράτους Πρόνοιας και η ανάδειξη της παιδείας ως δημόσιου αγαθού», *Δελτίο εκπαιδευτικής αρθρογραφίας*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τεύχος 27/28:91-106.
- Γκότσης Γ. και Συριάτου Α. (2001), *Δύο θεσμοί Διαμορφωτές του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού- Εγχειρίδιο μελέτης*, Πάτρα: ΕΑΠ.
- Δρίτσα Μ. (2008), *Θέματα οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της Ευρώπης*, Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Eco U.(1992), *Σημειώματα*, Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός οργανισμός Θεσσαλονίκης.
- Eco U.(1994), *Θεωρία σημειωτικής*, Αθήνα: Γνώση.
- Κούβδος Ι.(2012), «Μια ανάγνωση της θεωρίας της ιδεολογίας του Λουί Αλτουσέρ», *Θέσεις*, Τεύχος 120.
- Κυρίδης Α. (1999), *Η πειθαρχία στο σχολείο. Θεωρία και έρευνα*, Αθήνα: Gutenberg.
- Kuhn T.S. (1981), *Η Δομή των Επιστημονικών Επαναστάσεων*, Θεσσαλονίκη: Σύγχρονα θέματα.
- Λαγόπουλος Α. Φ., Λαγοπούλου-Βοκλουν Κ.(2016), *Θεωρία σημειωτικής*, Αθήνα: Πατάκη.

- Lefebvre G. (2012), *Η Γαλλική Επανάσταση*, Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ.
- Loewy M. (2004), *Walter Benjamin: Προμήνυμα κινδύνου. Μία ανάγνωση των θέσεων για τη φιλοσοφία της Ιστορίας*, Αθήνα: Πλέθρον.
- Λούβη Ε., Ξιφαράς Δ., *Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Μαθαίου Δ. (2007), «Ποιότητα στην εκπαίδευση. Ιδεολογικές ορίζουσες, εννοιολογήσεις και πολιτικές -Μια συγκριτική θεώρηση», *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τεύχος 13:6.
- Μεταξάς Α. Ι. Δ. (1976), *Πολιτική κοινωνικοποίηση*, Αθήνα: Σάκκουλα.
- Ξωχέλλης Π. (2002), *Παιδαγωγική του σχολείου*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παπαγεωργίου Ι. Α. (2013), «Σχολείο, το σύγχρονο πλατωνικό σπήλαιο», *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων*, Αθήνα.
- Παπαθανασίου Μ. (2008), «Παιδική εργασία στην Ευρώπη», στο Δρίτσα Μ. (Επιμ.) *Θέματα οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της Ευρώπης*, Πάτρα ΕΑΠ.
- Ρομπόλης Σ.- Χλέτσος Μ. (1995), *Η κοινωνική πολιτική μετά την κρίση του κράτους πρόνοιας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Σιδηρόπουλος Δ. (2003), *Κράτος πρόνοιας και εκπαίδευση στην Ελλάδα 1974-1997*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Στασινοπούλου Ο. (2006), *Κράτος πρόνοιας*, Αθήνα: Gutenberg.
- Τριαντάρη Σ. (2012), *Η φιλοσοφία του πραγματισμού στην εκπαίδευση. Επικαιροποίηση του έργου του John Dewey*, Αθήνα: Σταμούλης.
- Φουκώ Μ. (1987), *Εξουσία, γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον.
- Φουκώ Μ. (1989), *Επιτήρηση και τιμωρία: Η γέννηση της Φυλακής*, Αθήνα: Κέδρος.
- Φουκώ Μ. (1991), *Η μικροφυσική της εξουσίας*, Αθήνα: Ύψιλον.
- Φωτόπουλος Γ. (2005), *Περιεκτική Δημοκρατία*, «Από την Εκπαίδευση στην Παιδεία», τεύχος 10.
- Χαντζαρούλα Π. (2008), «Γυναικεία εργασία, ταυτότητα και σχετική νομοθεσία στην Ευρώπη 19ος αιώνας», στο Μ. Δρίτσα (επιμ.) *Κοινωνική και Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης – Θέματα Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας της Ευρώπης*, Πάτρα, Ε.Α.Π
- Χριστοδούλου Α. (2003), *Σημειωτική ανάλυση και πολιτισμός στην ξένη γλώσσα*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Χριστοδούλου Α. (2012), *Παιδεία, εκπαίδευση, αξίες μία σημειωτική προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

- Bentham J. (1995), *The Panopticon Writings*. London: Verso.
- Byrne D. And Daemer S. (1980), *The State, the Balance of Class Forces and Early Working Class Housing Legislations*, στο *Housing Construction and the state, Political economy of housing workshop*, London.
- Davies N. (1997), *Europe A History*, London: Pimlico.
- Durkheim E. (1973), *Education et Sociologie*, Paris: Les Presses universitaires de France.
- Green A. (1990), *Education and State Formation – The Rise of Education Systems in England, France and U.S.A.*, London: McMillan.
- Guilford J. P. (1967), *The Nature of Human Intelligence*, New York:

McGraw-Hill.

- Halls W.D. (1976), *Education, Culture and Politics in Modern France*, Oxford: Pergamon Press.

-Hertz-Lazarowitz R., Miller N., Kirkus V.B. (1995), *The Theoretical Anatomy of Group Learning*, Cambridge: Cambridge University Press.

-Johnson D.W., Johnson R.T., and Holubec E.J. (1994), *The new circles of learning: Cooperation in the classroom and school*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

-Mathews A. (2001), *Revolution and Reaction, Europe 1789-1849*, Cambridge: Cambridge University Press.

-McLean M. (1995), *Educational Traditions Compared – Content, Teaching and Learning in Industrialized Countries*, London: Fulton.

-Nodelman P. (1996), *The Pleasures of Children's Literature*, New York: Longman.

-Nannicelli T., Taberham P. (2014), *Cognitive Media Theory*, N. York: Routledge.

-Sidney F. (1964), *Laissez-faire and the General –Welfare State*, United states: the University of Michigan Press.

-Toufick G. (2004), *A Political Economy of Lebanon 1948–2002: The Limits of Laissez-faire*. Boston: Brill.

-Wilson E. (1977), *Women and the Welfare State*, London: Tavistock.